

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΥΡΕΙΑΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ

ΥΠΟΘΕΣΗ J.K. κ.λπ. κατά ΣΟΥΗΔΙΑΣ

(Προσφυγή υπ' αριθ. 59166/12)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

23 Αυγούστου 2016

Η παρούσα απόφαση είναι οριστική, αλλά ενδέχεται να υποστεί αναθεωρήσεις στη φάση της εκδοτικής επιμέλειας.

Στην υπόθεση J.K. κ.λπ. κατά Σουηδίας,

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, αφού συνεδρίασε σε Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης αποτελούμενο από τους:

Guido Raimondi, *Πρόεδρο*,

Işıl Karakaş,

Luis López Guerra,

Mirjana Lazarova Traikovska,

Ledi Bianku,

Kristina Pardalos,

Helena Jäderblom,

Krzysztof Wojtyczek,

Valeriu Grițco,

Dmitry Dedov,

Iulia Motoc,

Jon Fridrik Kjølbro,

Síofra O'Leary,

Carlo Ranzoni,

Gabriele Kucsko-Stadlmayer,

Pere Pastro Vilanova,

Alena Poláčková, *Δικαστές*,

και τον Søren Prebensen, *Βοηθό Γραμματέα του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης*,

Αφού συσκέφθηκε κεκλεισμένων των θυρών στις 24 Φεβρουαρίου 2016 και στις 27 Ιουνίου 2016,

Εκδίδει την παρακάτω απόφαση, η οποία υιοθετήθηκε την τελευταία ως άνω ημερομηνία:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ

1. Η υπόθεση αποτελεί απόρροια προσφυγής (αριθ. 59166/12) κατά του Βασιλείου της Σουηδίας που κατατέθηκε στο Δικαστήριο σύμφωνα με το άρθρο 34 της Σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση») από τρεις ιρακινούς υπηκόους, τον κ. J.K., τη σύζυγο και το γιο του («οι προσφεύγοντες») στις 13 Σεπτεμβρίου 2012. Ο Πρόεδρος του Τμήματος Ευρείας

Σύνθεσης ενέκρινε την αίτηση των προσφευγόντων να μη γνωστοποιηθούν τα ονόματά τους (άρθρο 47 παρ. 4 του Κανονισμού του Δικαστηρίου).

2. Οι προσφεύγοντες, στους οποίους χορηγήθηκε ο ευεργέτημα της πενίας, εκπροσωπήθηκαν από την κα C. Skyfacos, δικηγόρο Limhamn. Η Σουηδική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τον Πληρεξούσιό της, κ. A. Rönquist, του Υπουργείου Εξωτερικών.

3. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ειδικότερα ότι η επιστροφή τους στο Ιράκ θα οδηγήσει σε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.

4. Στις 18 Σεπτεμβρίου 2012 ο Πρόεδρος του Τρίτου Τμήματος του Δικαστηρίου αποφάσισε να εφαρμόσει το άρθρο 39 του Κανονισμού του Δικαστηρίου, υποδεικνύοντας στην Κυβέρνηση ότι οι προσφεύγοντες δεν πρέπει να απελαθούν στο Ιράκ για τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου. Στη συνέχεια, η προσφυγή ανατέθηκε στο Πέμπτο Τμήμα του Δικαστηρίου (άρθρο 52 παρ. 1 του Κανονισμού του Δικαστηρίου). Στις 4 Ιουνίου 2015 σώμα δικαστών αυτού του Τμήματος αποτελούμενο από τον Mark Villiger, Πρόεδρο, τους Angelika Nussberger, Boštjan M. Zupančič, Vincent A. De Gaetano, André Potocki, Helena Jäderblom Aleš Pejchal, Δικαστές, και τον Milan Blaško, Βοηθό Γραμματέα του Τμήματος, εξέδωσε την απόφασή του. Αποφάσισε ομόφωνα να κηρύξει απαράδεκτο το παράπονο για παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης και έκρινε, με πλειοψηφία πέντε υπέρ και δύο κατά, ότι η εκτέλεση της απόφασης απέλασης των προσφευγόντων δεν θα οδηγούσε σε παραβίαση του άρθρου 3. Στην απόφαση προσαρτήθηκαν η εν μέρει μειοψηφούσα άποψη του Δικαστή Zupančič και η δήλωση διαφωνίας του Δικαστή De Gaetano. Στις 25 Αυγούστου 2015 οι προσφεύγοντες ζήτησαν την παραπομπή της υπόθεσης στο Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης σύμφωνα με το άρθρο 43 της Σύμβασης. Στις 19 Οκτωβρίου 2015 το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης ενέκρινε την αίτηση αυτή.

5. Η σύνθεση του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης καθορίστηκε σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 26 παρ. 4 και 5 της Σύμβασης και του άρθρου 24 του Κανονισμού του Δικαστηρίου. Στις τελικές συζητήσεις, η Síofra O'Leary, αναπληρώτρια δικαστής, αντικατέστησε τον András Sajó, ο οποίος κωλύοταν (άρθρο 24 παρ. 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου).

6. Οι προσφεύγοντες και η Κυβέρνηση κατέθεσαν περαιτέρω γραπτές παρατηρήσεις (άρθρο 59 παρ. 1 του Κανονισμού του Δικαστηρίου) επί της ουσίας.

7. Η συζήτηση της υπόθεσης έγινε στο ακροατήριο του Δικαστηρίου στο Μέγαρο των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Στρασβούργο στις 24 Φεβρουαρίου 2016 (άρθρο 59 παρ. 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου).

Ενώπιον του Δικαστηρίου παρέστησαν οι εξής:

(α) *εκ μέρους της Κυβέρνησης*

A. RÖNQUIST, Πρέσβης και Γενικός Διευθυντής Νομικών Υποθέσεων, Υπουργείο Εξωτερικών, Πληρεξούσιος,

K. FABIAN, Υποδιευθυντής, Υπουργείο Εξωτερικών,

H. LINDQUIST, Ειδικός Σύμβουλος, Υπουργείο Εξωτερικών,

A. WILTON WAHREN, Γενικός Υποδιευθυντής, Υπουργείο Δικαιοσύνης,

L. ÖMAN BRISTOW, Τμηματάρχης, Υπουργείο Δικαιοσύνης,

Å. CARLANDER HEMINGWAY, Προϊστάμενος Μονάδας, Σουηδική Υπηρεσία Μετανάστευσης, Σύμβουλοι,

(β) *εκ μέρους των προσφευγόντων*

C. SKYFACOS, Πληρεξούσια Δικηγόρος,

Å. NILSSON, Σύμβουλος.

Το Δικαστήριο άκουσε τις αγορεύσεις του κ. Rönquist, της κας Skyfacos και της κας Nilsson, καθώς και την απάντηση του κ. Rönquist σε ερώτηση ενός από τους δικαστές.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

1. Ιστορικό της υπόθεσης

8. Οι προσφεύγοντες, που είναι ένα έγγαμο ζεύγος με το γιο τους, γεννήθηκαν το 1964, το 1965 και το 2000 αντίστοιχα.

A. Τα περιστατικά στο Ιράκ

9. Οι προσφεύγοντες μεγάλωσαν στη Βαγδάτη. Από τη δεκαετία του 1990 ο σύζυγος (πρώτος προσφεύγων) διηύθυνε τεχνική και μεταφορική εταιρία αποκλειστικά με Αμερικανούς πελάτες και είχε το γραφείο του στην αμερικανική στρατιωτική βάση «Victoria camp» (προφανώς εννοεί το Camp Victory). Αρκετοί από τους υπαλλήλους του είχαν δεχθεί κατά καιρούς προειδοποιήσεις να μη συνεργάζονται με Αμερικανούς.

10. Στις 26 Οκτωβρίου 2004 ο πρώτος προσφεύγων έγινε στόχος δολοφονικής επίθεσης από την al-Qaeda και χρειάστηκε να νοσηλευθεί επί τρίμηνο. Στο νοσοκομείο τον αναζήτησαν διάφοροι άγνωστοι, οπότε νοσηλεύθηκε σε τρία διαφορετικά νοσοκομεία.

11. Το 2005 ο αδελφός του απήχθη από μέλη της al-Qaeda, τα οποία δήλωσαν ότι θα τον σκότωναν γιατί ο πρώτος προσφεύγων συνεργαζόταν με τους Αμερικανούς. Ο αδελφός του αφέθηκε ελεύθερος μετά από λίγες μέρες μετά την καταβολή λύτρων και έφυγε αμέσως από το Ιράκ. Οι προσφεύγοντες έφυγαν για την Ιορδανία, όπου παρέμειναν μέχρι το Δεκέμβριο του 2006, οπότε επέστρεψαν στο Ιράκ.

12. Λίγο μετά, μέλη της al-Qaeda τοποθέτησαν βόμβα δίπλα στο σπίτι των προσφευγόντων. Όμως, έγιναν αντιληπτοί από τη σύζυγο του πρώτου προσφεύγοντος (δεύτερη προσφεύγουσα) και οι αμερικανικές δυνάμεις συνέλαβαν το δράστη. Κατά τη διάρκεια της ανάκρισης, ο δράστης ομολόγησε ότι τον είχε πληρώσει η al-Qaeda να σκοτώσει τον πρώτο προσφεύγοντα και αποκάλυψε τα ονόματα 16 ατόμων στα οποία είχε ανατεθεί η παρακολούθηση των προσφευγόντων. Στη συνέχεια οι προσφεύγοντες μετέβησαν στη Συρία, αν και ο πρώτος αιτών συνέχισε τις επιχειρηματικές του δραστηριότητες στο Ιράκ. Κατά την περίοδο αυτή, η al-Qaeda κατέστρεψε την οικία τους και τις αποθήκες της επιχείρησης του πρώτου προσφεύγοντος.

13. Τον Ιανουάριο του 2008 οι προσφεύγοντες επέστρεψαν στη Βαγδάτη. Τον Οκτώβριο του 2008 ο πρώτος προσφεύγων και η κόρη τους δέχθηκαν πυροβολισμούς ενώ αυτός οδηγούσε. Η κόρη διακομίστηκε στο νοσοκομείο, όπου πέθανε. Ο πρώτος προσφεύγων σταμάτησε να εργάζεται και η οικογένεια έκανε διαδοχικές μετακομίσεις σε διάφορα σημεία στη Βαγδάτη. Οι αποθήκες της επιχείρησης του πρώτου προσφεύγοντος δέχθηκαν τέσσερεις – πέντε επιθέσεις από μέλη της al-Qaeda, τα οποία απείλησαν τους φύλακες. Ο πρώτος προσφεύγων δήλωσε ότι δεν είχε δεχθεί προσωπικές απειλές από το 2008, καθώς η οικογένεια άλλαζε συνεχώς κατοικία. Ο γιος (τρίτος προσφεύγων) παρέμενε το μεγαλύτερο διάστημα εσώκλειστος στην οικία τους για το φόβο δολοφονικών επιθέσεων και πήγε σχολείο μόνο για τις απολυτήριες εξετάσεις. Οι προσφεύγοντες δεν ζήτησαν ποτέ προστασία από τις εγχώριες αρχές διότι φοβούνταν ότι ήταν ανίκανες να τους προστατέψουν και θα αποκάλυπταν τη διεύθυνσή τους στην al-Qaeda, η οποία είχε συνεργάτες στην αστυνομία. Οι προσφεύγοντες

ισχυρίζονται ότι, σε περίπτωση που επιστρέψουν στο Ιράκ, κινδυνεύουν να διωχθούν από την al-Qaeda και ότι ο πρώτος προσφεύγων έχει επικηρυχθεί από την al-Qaeda, η οποία τον θέλει νεκρό.

B. Τακτική διαδικασία ασύλου

14. Στις 14 Δεκεμβρίου 2000 ο πρώτος προσφεύγων κατέθεσε αίτηση ασύλου και άδειας παραμονής στη Σουηδία. Στις 11 Ιουλίου 2011 η αίτησή του απορρίφθηκε διότι, σύμφωνα με τα στοιχεία των αρχών, είχε αναχωρήσει από τη χώρα.

15. Στις 25 Αυγούστου 2011 ο πρώτος προσφεύγων κατέθεσε νέα αίτηση ασύλου και άδειας παραμονής στη Σουηδία. Το ίδιο έπραξαν και οι άλλοι προσφεύγοντες στις 19 Σεπτεμβρίου 2011. Όσον αφορά την κατάσταση της υγείας τους, ο πρώτος προσφεύγων είχε ακόμα μια ανοικτή πληγή στο στομάχι, όπου τον πυροβόλησαν το 2004 και είχε υποστεί μόλυνση. Υπέβαλαν διάφορα έγγραφα, μεταξύ των οποίων δελτία ταυτότητας, ληξιαρχική πράξη θανάτου της κόρης του πρώτου προσφεύγοντος και της δεύτερης προσφεύγουσας, καθώς και ιατρική γνωμάτευση σχετικά με το τραύμα του πρώτου προσφεύγοντος.

16. Και οι τρεις προσφεύγοντες έγιναν δεκτοί για μια πρώτη συνέντευξη στην Υπηρεσία Μετανάστευσης (Migrationsverket) στις 26 Σεπτεμβρίου 2011. Στη συνέχεια, έγινε δεύτερη συνέντευξη με τον πρώτο προσφεύγοντα και τη δεύτερη προσφεύγουσα στις 11 Οκτωβρίου 2011, η οποία διήρκεσε περίπου 3,5 ώρες. Έγινε μια δεύτερη, σύντομη συνέντευξη με τον τρίτο προσφεύγοντα και μια τρίτη συνέντευξη με τον πρώτο προσφεύγοντα. Οι προσφεύγοντες είχαν τη βοήθεια δικηγόρου που διόρισε το κράτος.

17. Στις 22 Νοεμβρίου 2011 η Υπηρεσία Μετανάστευσης απέρριψε την αίτηση ασύλου των προσφευγόντων. Όσον αφορά την ικανότητα των ιρακινών αρχών να παράσχουν προστασία από μη κρατικούς παράγοντες, η Υπηρεσία ανέφερε τα εξής:

«...

Κάθε πολίτης πρέπει να έχει πρόσβαση σε αστυνομικές αρχές σε εύλογη απόσταση από την κατοικία του. Τα τελευταία χρόνια οι αστυνομικές αρχές έχουν λάβει πολλά μέτρα κατά της διαφθοράς, των διασυνδέσεων με φυλετικές ομάδες, πολιτοφυλακές και εγκληματικά δίκτυα στους κόλπους της αστυνομίας.

Ωστόσο, οι πρόσφατες πληροφορίες από το Ιράκ δείχνουν ότι υπάρχουν σοβαρές ελλείψεις στο αστυνομικό έργο σε ό,τι αφορά την έρευνα στη σκηνή του εγκλήματος και την ανάκριση. Ένας από τους λόγους ενδεχομένως είναι ότι πολλοί αστυνομικοί είναι σχετικά νέοι και άπειροι, και ότι χρειάζεται χρόνος για να εισαχθεί μια νέα μέθοδος ανάκρισης που βασίζεται στις τεχνικές αποδείξεις. Το πρόβλημα αυτό είναι φυσικό να οξύνεται λόγω του γεγονότος ότι πολλοί αστυνομικοί ζουν υπό την απειλή διαφόρων τρομοκρατικών ομάδων, γεγονός που ενδεχομένως μειώνει την αποτελεσματικότητά τους. Παρ' όλα αυτά, οι πρόσφατες πληροφορίες από το Ιράκ δείχνουν ότι τα τελευταία χρόνια έχει αυξηθεί σημαντικά ο αριθμός των υπόπτων κατά των οποίων ασκούνται ποινικές διώξεις. Αν και τελικά διώκονται λιγότεροι από τους μισούς υπόπτους, σαφώς πρόκειται για βελτίωση.

Οι ιρακινές δυνάμεις ασφαλείας έχουν ενισχυθεί σημαντικά και δεν έχουν πια ελλείψεις ανθρώπινου δυναμικού. Οι περιπτώσεις διάβρωσης της αστυνομίας από εγκληματικά στοιχεία, παλιότερα ένα εκτεταμένο φαινόμενο, έχουν περιοριστεί σημαντικά. Οι κορυφαίοι εκπρόσωποι της αστυνομικής αρχής έχουν εκφράσει τόσο τη βούληση όσο και τη φιλοδοξία να διατηρήσουν τη γενική ασφάλεια στο Ιράκ. Οι πρόσφατες πληροφορίες από τη χώρα δείχνουν επίσης ότι έχει γίνει δυσκολότερο για την al-Qaeda να λειτουργεί ανεξέλεγκτα στο Ιράκ και ότι υπάρχει σημαντική μείωση της βίας μεταξύ των φατριών. Σήμερα η βία έχει ως επί το πλείστον στόχο συγκεκριμένα άτομα, ιδίως δημοσίους υπαλλήλους, αστυνομικούς, μέλη των δυνάμεων ασφαλείας και ορισμένες μειονότητες.

...»

Όσον αφορά την αξιολόγηση του καθεστώτος των προσφευγόντων ως προσφύγων, καθώς και την ανάγκη τους για εναλλακτική προστασία, η Υπηρεσία έκρινε τα εξής:

«...

Η Υπηρεσία Μετανάστευσης σημειώνει ότι [ο πρώτος προσφεύγων] είχε συμβόλαιο με τους Αμερικανούς μέχρι το 2008. Για το λόγο αυτό [ο πρώτος προσφεύγων] δέχθηκε δύο δολοφονικές επιθέσεις, ο αδελφός του υπήρξε θύμα απαγωγής και η κόρη [του πρώτου προσφεύγοντος και της δεύτερης προσφεύγουσας] δολοφονήθηκε. Επιπλέον, αρκετές φορές ο πρώτος προσφεύγων υπέστη υλικές ζημιές

στην οικία και τις αποθήκες του. [Ο πρώτος προσφεύγων και η δεύτερη προσφεύγουσα] είναι πεπεισμένοι ότι πίσω από αυτές τις βιαιοπραγίες κρύβεται η al-Qaeda. Η οικογένεια φοβάται επίσης την al-Qaeda σε περίπτωση επιστροφής της.

Η Υπηρεσία Μετανάστευσης σημειώνει ότι [ο πρώτος προσφεύγων] σταμάτησε να εργάζεται για τους Αμερικανούς το 2008 μετά τη δολοφονία της κόρης του [πρώτου προσφεύγοντος] και της δεύτερης προσφεύγουσας. Επίσης, η Υπηρεσία Μετανάστευσης σημειώνει ότι [ο πρώτος προσφεύγων] παρέμεινε στη Βαγδάτη μέχρι το Δεκέμβριο του 2010 και ότι [η δεύτερη προσφεύγουσα και ο τρίτος προσφεύγων] παρέμειναν στη Βαγδάτη μέχρι το Σεπτέμβριο του 2011. Κατά την περίοδο αυτή δεν υπέστησαν κάποια άμεση επίθεση. Ωστόσο, ο πρώτος προσφεύγων δέχθηκε έμμεσες απειλές τέσσερις ή πέντε φορές από τους φύλακες των αποθηκών του. Επίσης, οι αποθήκες του δέχθηκαν επιθέσεις. [Ο πρώτος προσφεύγων και η δεύτερη προσφεύγουσα] εξήγησαν ότι κατάφεραν να διαφύγουν από τις επιθέσεις διότι κρύβονταν και άλλαζαν συνεχώς κατοικία στη Βαγδάτη. Η Υπηρεσία Μετανάστευσης σημειώνει ότι [ο πρώτος προσφεύγων και η δεύτερη προσφεύγουσα] έχουν δύο κόρες που ζουν με τη γιαγιά τους στη Βαγδάτη και μία κόρη που είναι παντρεμένη και ζει με την οικογένειά της στη Βαγδάτη. Αυτά τα μέλη της οικογένειας δεν έχουν δεχθεί απειλές ή επιθέσεις.

Η Υπηρεσία Μετανάστευσης σημειώνει ότι οι επιθέσεις στις οποίες η οικογένεια ισχυρίζεται ότι κινδυνεύει να εκτεθεί είναι εγκληματικές πράξεις που οι αρχές της πατρίδας τους έχουν καθήκον να πατάξουν. Προκειμένου να αποφασίσει αν η οικογένεια θα απολαύει προστασίας από τις επιθέσεις που φοβούνται, η Υπηρεσία Μετανάστευσης σημειώνει τα εξής.

Σύμφωνα με την αρχή ότι εναπόκειται στον αιτούντα άσυλο να δικαιολογήσει την ανάγκη του για προστασία και ότι είναι ο αιτών που πρωτίστως οφείλει να παρέχει τις σχετικές πληροφορίες για την αξιολόγηση της υπόθεσής του, το βάρος φέρει ο αιτών, ο οποίος πρέπει να υποστηρίξει ότι δεν μπορεί ή, λόγω π.χ. σοβαρού φόβου για τις επιπτώσεις, δεν πρόκειται να επωφεληθεί της προστασίας που προσφέρουν οι αρχές στο Ιράκ. Επιπλέον, ο αιτών οφείλει να το αιτιολογήσει. Στη συνέχεια, στο πλαίσιο της αξιολόγησης κάθε επιμέρους υπόθεσης ασύλου, πρέπει να επισημανθούν και να αξιολογηθούν οι ελλείψεις που παραμένουν στο νομικό σύστημα του Ιράκ. Οι

περιστάσεις που επικαλείται ο αιτών για να υποστηρίξει ότι η προστασία των αρχών είναι ανεπαρκής εξετάζονται κατ' αρχάς με το συνήθη τρόπο. Στις περιπτώσεις όπου ο προβαλλόμενος κίνδυνος δίωξης ή άλλης κακοποίησης δεν προέρχεται από τις αρχές, όπως συμβαίνει κατά κανόνα στο Ιράκ, ο αιτών πρέπει να δείξει ποιες προσπάθειες έκανε για να τύχει προστασίας από τις αρχές. Ο αιτών μπορεί να το επιτύχει είτε επικαλούμενος αποδείξεις είτε κάνοντας μια πειστική περιγραφή περιστατικών που φαίνονται λογικοφανή. Κατά την αξιολόγηση της ικανότητας των αρχών να παράσχουν προστασία από απειλές βίας που προέρχονται από τρομοκρατικές ομάδες ή από αγνώστους σε μια συγκεκριμένη υπόθεση, πρέπει να αξιολογούνται χωριστά η κατάσταση του προσώπου, καθώς και η σοβαρότητα της βίας ή των απειλών, η φύση τους και η τοπική τους έκταση (βλ. Υπηρεσία Μετανάστευσης, Νομική γνωμοδότηση για την προστασία που παρέχουν οι αρχές στο Ιράκ, 5 Απριλίου 2011, Lifos 24948).

Η Υπηρεσία Μετανάστευσης θεωρεί ότι η οικογένεια εκτέθηκε στις πιο σοβαρές μορφές κακοποίησης (ytterst allvarliga övergrepp) από την al-Qaeda από το 2004 έως το 2008. Αυτές όμως έλαβαν χώρα προ τριετίας, ενώ σήμερα είναι δυσκολότερο για την al-Qaeda να λειτουργεί ανεξέλεγκτα στο Ιράκ. [Ο πρώτος προσφεύγων και η δεύτερη προσφεύγουσα] ποτέ δεν απευθύνθηκαν στις ιρακινές αρχές για προστασία. [Ο πρώτος προσφεύγων] αναφέρει ότι οι ιρακινές αρχές αδυνατούν να προστατέψουν την οικογένειά του. Επιπλέον, αναφέρει ότι δεν τολμούσε να απευθυνθεί στις αρχές γιατί έτσι θα αναγκαζόταν να αποκαλύψει τη διεύθυνσή του, οπότε η al-Qaeda θα μπορούσε να τον εντοπίσει. [Η δεύτερη προσφεύγουσα] δηλώνει ότι η al-Qaeda συνεργάζεται με τις αρχές. Όπως ήδη αναφέρθηκε, η Υπηρεσία Μετανάστευσης κρίνει ότι υπάρχει σημαντική μείωση της διάβρωσης της αστυνομίας από εγκληματικά στοιχεία, παλιότερα εκτεταμένο φαινόμενο. Δεδομένου ότι [ο πρώτος προσφεύγων και η δεύτερη προσφεύγουσα] δεν προσπάθησαν καν να ζητήσουν την προστασία των ιρακινών αρχών, η Υπηρεσία Μετανάστευσης θεωρεί ότι δεν παρουσίασαν βάσιμα επιχειρήματα ότι δεν θα έχουν πρόσβαση στην προστασία των αρχών σε ενδεχόμενη περίπτωση απειλών από την al-Qaeda μετά την επιστροφή τους στο Ιράκ.

Τούτου δοθέντος, η Υπηρεσία Μετανάστευσης κρίνει ότι [ο πρώτος προσφεύγων και η δεύτερη προσφεύγουσα] δεν παρουσίασαν βάσιμα επιχειρήματα ότι οι ιρακινές αρχές δεν διαθέτουν την ικανότητα και τη βούληση να προστατεύσουν την

οικογένειά τους από δίωξη κατά την έννοια του Κεφαλαίου 4, άρθρο 1, του Νόμου περί Αλλοδαπών ή κακοποίηση κατά την έννοια του Κεφαλαίου 4, άρθρο 2, παρ. α', στίχος α' του Νόμου περί Αλλοδαπών. Στο πλαίσιο αυτό, η Υπηρεσία Μετανάστευσης σημειώνει ότι δεν υπάρχουν ένοπλες συγκρούσεις στο Ιράκ. Ως εκ τούτου, η Υπηρεσία Μετανάστευσης κρίνει ότι τα μέλη της οικογένειας δεν πρέπει να θεωρηθούν πρόσφυγες ή άτομα που χρήζουν εναλλακτικής ή άλλης προστασίας, συνεπώς η οικογένεια δεν δικαιούται καθεστώς πρόσφυγα ή εναλλακτικής προστασίας.

Η Υπηρεσία Μετανάστευσης σημειώνει ότι στη Βαγδάτη επικρατούν σοβαρές εντάσεις μεταξύ αντίθετων φατριών. Παρ' όλα αυτά, στο πλαίσιο του παραπάνω σκεπτικού, η Υπηρεσία Μετανάστευσης κρίνει ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι η οικογένεια χρήζει προστασίας, κατά την έννοια του Κεφαλαίου 4, άρθρο 2α, παρ. α' του Νόμου περί Αλλοδαπών. Ως εκ τούτου, η οικογένεια δεν δικαιούται καθεστώς που εμπίπτει σε οποιαδήποτε άλλη ανάγκη προστασίας.

...»

Εν τέλει, η Υπηρεσία Μετανάστευσης έκρινε ότι δεν υφίσταται λόγος να χορηγήσει στην οικογένεια άδειες παραμονής. Στο πλαίσιο αυτό, η Υπηρεσία Μετανάστευσης απέρριψε την αίτηση της οικογένειας και διέταξε την απέλασή της από τη Σουηδία δυνάμει του Κεφαλαίου 8, άρθρο 1, του Νόμου περί Αλλοδαπών.

18. Οι προσφεύγοντες προσέφυγαν στο Δικαστήριο Μετανάστευσης (Migrationsdomstolen), υποστηρίζοντας ότι οι ιρακινές αρχές αδυνατούσαν και αδυνατούν να τους προστατέψουν. Είχαν επικοινωνήσει με την αστυνομία μετά τον εμπρησμό της οικίας τους και των αποθηκών του πρώτου προσφεύγοντος το 2006 και το 2008 και μετά τη δολοφονία της κόρης του πρώτου προσφεύγοντος και της δεύτερης προσφεύγουσας το 2008, αλλά στη συνέχεια δεν τόλμησαν να απευθυνθούν στις αρχές λόγω του κινδύνου αποκάλυψης της διεύθυνσής τους. Μαζί με τους γραπτούς ισχυρισμούς τους υπέβαλαν μετάφραση γραπτής κατάθεσης ενός γείτονα στη Βαγδάτη, σύμφωνα με τον οποίο μασκοφόροι τρομοκράτες είχαν έλθει αναζητώντας τον πρώτο προσφεύγοντα στις 10 Σεπτεμβρίου 2011 στις 10 π.μ. και αυτός τους είπε ότι οι προσφεύγοντες είχαν φύγει προς άγνωστη κατεύθυνση. Επίσης, ο γείτονας κατέθεσε ότι, αμέσως μετά το περιστατικό, του τηλεφώνησε ο πρώτος προσφεύγων και ενημερώθηκε σχετικά. Οι προσφεύγοντες επίσης κατέθεσαν μετάφραση πιστοποιητικού

κατοικίας/έκθεσης της αστυνομίας σύμφωνα με την οποία η οικία τους υπέστη εμπρησμό από ομάδα τρομοκρατών στις 12 Νοεμβρίου 2011. Επιπλέον, οι προσφεύγοντες υπέβαλαν ένα DVD με οπτικοακουστικό υλικό από δημόσια συζήτηση στην τηλεόραση σχετικά με τη διαφθορά και τη διάβρωση της ιρακινής δημόσιας διοίκησης από την al-Qaeda. Οι προσφεύγοντες ανέφεραν σχετικά ότι ο πρώτος προσφεύγων είχε συμμετάσχει στη δημόσια συζήτηση, η οποία μεταδόθηκε από το κανάλι Alhurra στο Ιράκ στις 12 Φεβρουαρίου 2008, δηλ. προ τετραετίας. Τέλος, οι προσφεύγοντες υπέβαλαν διάφορες ιατρικές γνωματεύσεις, υποστηρίζοντας ότι η υγεία του πρώτου προσφεύγοντος είχε επιδεινωθεί και ότι δεν μπορούσε να λάβει επαρκή νοσοκομειακή περίθαλψη στο Ιράκ.

Η Υπηρεσία Μετανάστευσης κατέθεσε τους ισχυρισμούς της στο Δικαστήριο Μετανάστευσης. Ανέφερε, μεταξύ άλλων, ότι τα έγγραφα που υποβλήθηκαν σχετικά με τα υποτιθέμενα περιστατικά της 10ης Σεπτεμβρίου και της 12ης Νοεμβρίου 2011 ήταν ανεπίσημα και είχαν μικρή αξία ως αποδεικτικά στοιχεία.

19. Στις 23 Απριλίου 2012 το Δικαστήριο Μετανάστευσης επικύρωσε την απόφαση της Υπηρεσίας Μετανάστευσης. Σχετικά με την ανάγκη προστασίας, το δικαστήριο έκρινε:

«Αναμφίβολα, στην παρούσα υπόθεση οι λόγοι προστασίας των αιτούντων πρέπει να εξεταστούν σε σχέση με το Ιράκ. Η γενική κατάσταση στο Ιράκ δεν είναι τέτοια που να παρέχει αυτομάτως το δικαίωμα σε άδεια παραμονής. Ως εκ τούτου, πρέπει να γίνει ειδική αξιολόγηση των λόγων προστασίας που επικαλούνται οι αιτούντες.

Οι αιτούντες ισχυρίζονται ότι χρειάζονται προστασία μετά την επιστροφή τους στο Ιράκ καθώς διατρέχουν κίνδυνο κακομεταχείρισης από την al-Qaeda διότι η εταιρία [του πρώτου προσφεύγοντος] ήταν συμβεβλημένη με τους Αμερικανούς στο Ιράκ μέχρι το 2008.

Το Δικαστήριο Μετανάστευσης κρίνει ότι τα προβαλλόμενα περιστατικά έλαβαν χώρα στο απώτερο παρελθόν, ότι είναι δύσκολο να δει γιατί θα πρέπει να υπάρχει ακόμα απειλή αφού [ο πρώτος προσφεύγων] έχει σταματήσει να συνεργάζεται με τους Αμερικανούς και ότι, σε περίπτωση που παραμένουν κάποιες απειλές, πιθανολογείται [framstår som troligt] ότι οι ιρακινές αρχές εφαρμογής του νόμου έχουν

και τη βούληση και την ικανότητα να παράσχουν στους αιτούντες την αναγκαία προστασία. Υπό τις περιστάσεις αυτές, δεν υφίσταται λόγος να χορηγηθεί στους αιτούντες άδεια παραμονής λόγω ανάγκης προστασίας.

...»

20. Οι προσφεύγοντες προσέφυγαν στο Εφετείο Μετανάστευσης (Migrationsöverdomstolen). Η αίτησή τους να τους επιτραπεί να προσβάλουν την απόφαση απορρίφθηκε στις 9 Αυγούστου 2012.

Γ. Έκτακτες διαδικασίες

21. Στις 29 Αυγούστου 2012 οι προσφεύγοντες υπέβαλαν στην Υπηρεσία Μετανάστευσης αίτηση επανεξέτασης της υπόθεσής τους. Υποστήριξαν ότι ο πρώτος προσφεύγων βρίσκεται υπό την απειλή της al-Qaeda λόγω της πολιτικής του δράσης. Υπέβαλαν ένα βίντεο με συνέντευξη του πρώτου προσφεύγοντος στα αγγλικά, ένα βίντεο με μια διαδήλωση και ένα βίντεο με μια τηλεοπτική συζήτηση.

22. Στις 26 Σεπτεμβρίου 2012 η Υπηρεσία Μετανάστευσης απέρριψε την αίτηση των προσφευγόντων. Οι προσφεύγοντες δεν προσέβαλαν την απόφαση στο Δικαστήριο Μετανάστευσης.

II. ΣΥΝΑΦΕΣ ΕΘΝΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ

23. Οι βασικές διατάξεις που εφαρμόζονται στην παρούσα υπόθεση, σχετικά με το δικαίωμα εισόδου και παραμονής αλλοδαπών στη Σουηδία, περιέχονται στο Νόμο περί Αλλοδαπών (Utlänningslagen, Νόμος αριθ. 2005:716).

24. Αλλοδαπός που θεωρείται ότι είναι πρόσφυγας ή χρήζει προστασίας για άλλους λόγους δικαιούται, με ορισμένες εξαιρέσεις, άδεια παραμονής στη Σουηδία (Κεφάλαιο 5, άρθρο 1 του Νόμου). Ο όρος «πρόσφυγας» αναφέρεται σε αλλοδαπό που βρίσκεται εκτός της χώρας της οποίας είναι υπήκοος λόγω βάσιμου φόβου ότι θα υποστεί δίωξη για λόγους φυλής, εθνικότητας, θρησκευτικών ή πολιτικών πεποιθήσεων, ή για λόγους φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού ή ως μέλος συγκεκριμένης κοινωνικής ομάδας, και ο οποίος αδυνατεί ή, λόγω αυτού του φόβου, έχει ενδοιασμούς να επωφεληθεί της προστασίας αυτής της χώρας (Κεφάλαιο 4, άρθρο 1). Αυτό ισχύει ανεξαρτήτως αν η δίωξη γίνεται από τις αρχές της χώρας ή αν οι αρχές αυτές δεν μπορεί να αναμένεται ότι θα του προσφέρουν προστασία από δίωξη από ιδιώτες. «Αλλοδαπός που χρήζει προστασίας για άλλους λόγους» σημαίνει, μεταξύ άλλων, πρόσωπο που έφυγε από τη

χώρα της οποίας είναι υπήκοος λόγω βάσιμου φόβου ότι θα καταδικαστεί σε θάνατο ή ότι θα υποστεί σωματική τιμωρία, ή ότι θα υποβληθεί σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία (Κεφάλαιο 4, άρθρο 2).

25. Επιπλέον, σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η χορήγηση άδειας παραμονής για τους παραπάνω λόγους, μπορεί να εκδοθεί τέτοια άδεια σε αλλοδαπό εάν, μετά από συνολική αξιολόγηση της κατάστασής του, υπάρχουν τόσο ιδιαίτερα επαχθείς περιστάσεις (synnerligen ömmande omständigheter) ώστε να του επιτραπεί να παραμείνει στη Σουηδία (Κεφάλαιο 5, άρθρο 6).

26. Όσον αφορά την εκτέλεση απόφασης απέλασης, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ο κίνδυνος θανατικής ποινής ή βασανιστηρίων και άλλης απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας. Σύμφωνα με ειδική διάταξη περί κωλυμάτων εκτέλεσης, κανείς αλλοδαπός δεν πρέπει να απελαύνεται σε χώρα όπου υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να πιστεύεται ότι θα διατρέξει κίνδυνο να εκτελεστεί ή να υποβληθεί σε σωματική ποινή ή σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία (Κεφάλαιο 12, άρθρο 1). Επίσης, κατ' αρχήν κανείς αλλοδαπός δεν πρέπει να απελαύνεται σε χώρα όπου διατρέχει κίνδυνο διώξεων (Κεφάλαιο 12, άρθρο 2).

27. Υπό ορισμένες προϋποθέσεις, σε έναν αλλοδαπό μπορεί να χορηγηθεί άδεια παραμονής ακόμη και αν έχει εκδοθεί απόφαση απέλασης που έχει αποκτήσει νομική ισχύ. Αυτό γίνεται όταν έχουν ανακύψει νέες περιστάσεις που δείχνουν ότι υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να πιστεύεται, μεταξύ άλλων, ότι η εκτέλεση της απόφασης θα θέσει τον αλλοδαπό σε κίνδυνο να εκτελεστεί ή να υποβληθεί σε σωματική ποινή ή σε βασανιστήρια ή άλλη απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία, ή όταν υπάρχουν ιατρικοί ή άλλοι λόγοι μη εκτέλεσης της απόφασης (Κεφάλαιο 12, άρθρο 18). Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η χορήγηση άδειας παραμονής βάσει αυτών των κριτηρίων, η Υπηρεσία Μετανάστευσης μπορεί να αποφασίσει να επανεξετάσει την υπόθεση. Η επανεξέταση αυτή διεξάγεται εφόσον μπορεί να υποτεθεί, βάσει των νέων περιστάσεων που επικαλείται ο αλλοδαπός, ότι υφίστανται διαρκή κωλύματα εκτέλεσης της απόφασης, του τύπου που αναφέρεται στο Κεφάλαιο 12, άρθρα 1 και 2, και ο αλλοδαπός ήταν αδύνατο να επικαλεστεί πρωτότερα αυτές τις περιστάσεις, ή αποδεικνύει ότι δικαιολογημένα δεν το έπραξε. Εάν δεν πληρούνται οι απαιτούμενες προϋποθέσεις,

η Υπηρεσία Μετανάστευσης αποφασίζει να μην προχωρήσει σε επανεξέταση (Κεφάλαιο 12, άρθρο 19).

28. Τις υποθέσεις που αφορούν το δικαίωμα εισόδου και παραμονής αλλοδαπών στη Σουηδία χειρίζονται τρία όργανα: η Υπηρεσία Μετανάστευσης, το Δικαστήριο Μετανάστευσης και το Εφετείο Μετανάστευσης.

29. Απόφαση απέλασης μπορεί – με ελάχιστες εξαιρέσεις που δεν αφορούν την παρούσα υπόθεση – να εκτελεστεί μόνον αφού αποκτήσει νομική ισχύ. Έτσι, προσφυγές στα δικαστήρια κατά απόφασης της Υπηρεσίας Μετανάστευσης επί αιτήσεων ασύλου και άδειας παραμονής στο πλαίσιο τακτικών διαδικασιών έχουν αυτομάτως ανασταλτικό χαρακτήρα. Εάν, αφού η απόφαση αποκτήσει νομική ισχύ μετά την ολοκλήρωση της τακτικής διαδικασίας, ο αλλοδαπός καταθέσει αίτηση βάσει του Κεφαλαίου 12, άρθρα 18 ή 19, εναπόκειται στην Υπηρεσία να αποφασίσει αν θα αναστείλει την εκτέλεση (inhibition) βάσει των νέων περιστάσεων που παρουσίασε ο αλλοδαπός. Ως εκ τούτου, η αίτηση αυτή δεν έχει αυτομάτως ανασταλτικό χαρακτήρα, όπως ούτε και η προσφυγή στα δικαστήρια κατά απόφασης της Υπηρεσίας βάσει του άρθρου 19 (προσφυγή δεν χωρεί κατά απόφασης που ελήφθη βάσει του άρθρου 18).

III. ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΙΡΑΚ

30. Εκτενείς πληροφορίες σχετικά με τη γενική κατάσταση ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα στο Ιράκ και τη δυνατότητα εσωτερικής μετακίνησης στην Κουρδική Περιφέρεια υπάρχουν, μεταξύ άλλων, στις αποφάσεις *M.Y.H. κ.λπ. κατά Σουηδίας* (προσφυγή αριθ. 50859/10, παρ. 20-36, 27 Ιουνίου 2013) και *A.A.M. κατά Σουηδίας* (προσφυγή αριθ. 68519/10, παρ. 29-39, 3 Απριλίου 2014). Οι παρακάτω πληροφορίες αφορούν γεγονότα και εξελίξεις που έλαβαν χώρα μετά την έκδοση της τελευταίας απόφασης στις 3 Απριλίου 2014.

A. Γενική κατάσταση ως προς την ασφάλεια

31. Στα μέσα Ιουνίου του 2014, μετά από συγκρούσεις που είχαν αρχίσει το Δεκέμβριο του 2013, το Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και της Συρίας (ISIS – επίσης γνωστό ως Ισλαμικό Κράτος του Ιράκ και της Ανατολικής Μεσογείου (ISIL)) και φίλα προσκείμενες δυνάμεις ξεκίνησαν μια μεγάλη επίθεση στο βόρειο Ιράκ κατά της Ιρακινής Κυβέρνησης, στη διάρκεια της οποίας κατέλαβαν τη Σαμάρα, τη Μοσούλη και το Τικρίτ.

32. Το ενημερωτικό σημείωμα της Διεθνούς Αμνηστίας με τίτλο «Βόρειο Ιράκ: Οι άμαχοι στη γραμμή του πυρός» και ημερομηνία 14 Ιουλίου 2014 αναφέρει τα εξής:

«Η κατάληψη της Μοσούλης, δεύτερης σε πληθυσμό πόλης του Ιράκ, καθώς και άλλων πόλεων και χωριών στο βορειοδυτικό Ιράκ από το ISIS στις αρχές Ιουνίου οδήγησε σε δραματική αναζωπύρωση των εντάσεων μεταξύ θρησκευτικών ομάδων και σε μαζικές εκτοπίσεις κοινοτήτων από το φόβο επιθέσεων και αντιποίνων από τις αντίπαλες θρησκευτικές ομάδες. Σχεδόν ολόκληρος ο μη σουνιτικός πληθυσμός της Μοσούλης, του Ταλ Αφάρ και των γειτονικών περιοχών που περιήλθαν στον έλεγχο του ISIS έχει τραπεί σε φυγή μετά από δολοφονίες, απαγωγές, απειλές και επιθέσεις κατά των περιουσιών και των χώρων λατρείας τους.

Είναι δύσκολο να υπολογιστεί η ακριβής κλίμακα των δολοφονιών και απαγωγών που έχει διαπράξει το ISIS. Η Διεθνής Αμνηστία έχει συγκεντρώσει στοιχεία για πλήθος υποθέσεων. Μέχρι σήμερα, το ISIS δεν φαίνεται να έχει προβεί σε μαζική στοχοποίηση αμάχων, αλλά η επιλογή των στόχων του – σίιτες μουσουλμάνοι και σιιτικά ιερά – έχει προκαλέσει τρόμο και πανικό στη σιιτική κοινότητα, που αποτελεί την πλειοψηφία του ιρακινού πληθυσμού, αλλά είναι μειοψηφία στην περιοχή. Το αποτέλεσμα ήταν μια μαζική έξοδος σιιτών μουσουλμάνων, καθώς και μελών άλλων κοινοτήτων, όπως Χριστιανοί και Γιεζίτες. Ομοίως εγκατέλειψαν την περιοχή σουνίτες μουσουλμάνοι που θεωρούνται αντίθετοι προς το ISIS, μέλη των δυνάμεων ασφαλείας, δημόσιοι υπάλληλοι και όσοι είχαν συνεργαστεί με τους Αμερικανούς – μερικοί αφού είχαν στοχοποιηθεί από το ISIS, τόσο οι ίδιοι όσο και συγγενείς τους.

Το ISIS κάλεσε τα πρώην μέλη των δυνάμεων ασφαλείας και όσους θεωρεί ότι είχαν συμμετάσχει στην κρατική καταστολή να «μετανοήσουν», με την υπόσχεση ότι δεν θα τους κάνει κακό. Η διαδικασία περιλαμβάνει δημόσια δήλωση μετάνοιας (towba), η οποία στην πράξη σημαίνει δήλωση υποταγής και πίστης στο ISIS, σε μουσουλμανικά τεμένη που έχουν οριστεί ειδικά γι' αυτό το σκοπό. Πολλοί από αυτούς που παρέμειναν σε περιοχές υπό τον έλεγχο του ISIS δέχονται την πρόσκληση και προβαίνουν σε δημόσια δήλωση μετάνοιας. Όμως, αυτή η πρακτική δεν είναι χωρίς κινδύνους, καθώς δίνει τη δυνατότητα στο ISIS να συγκεντρώνει ονόματα, διευθύνσεις, αριθμούς ταυτότητας και άλλα στοιχεία για την ταυτοποίηση χιλιάδων ανθρώπων, τους οποίους μπορεί να αποφασίσει να στοχοποιήσει αργότερα.

Εν τω μεταξύ, η Διεθνής Αμνηστία έχει συγκεντρώσει στοιχεία που δείχνουν ότι οι δυνάμεις της ιρακινής κυβέρνησης και οι σιιτικές πολιτοφυλακές στις πόλεις Ταλ Αφάρ, Μοσούλη και Μπακούμπα ακολουθούν μια τακτική εκτελέσεων κρατουμένων χωρίς δίκη. Οι αεροπορικές επιδρομές των δυνάμεων της ιρακινής κυβέρνησης κατά των περιοχών που ελέγχει το ISIS, μερικές φορές με βομβαρδισμούς κατά στρατιωτικών και πολιτικών στόχων αδιακρίτως, έχουν επίσης προκαλέσει θανάτους και τραυματισμούς δεκάδων αμάχων.

Το παρόν ενημερωτικό σημείωμα βασίζεται σε δεκαπενθήμερη έρευνα στο Βόρειο Ιράκ. Η Διεθνής Αμνηστία επισκέφθηκε τις πόλεις Μοσούλη, Κιρκούκ, Ντοχούκ και Ερμπίλ και τις γειτονικές πόλεις και χωριά της περιοχής, καθώς και τα στρατόπεδα εκτοπισθέντων στο αλ-Χαζέρ/Καλάκ και την Γκαρμάγουα. Συναντήθηκε με επιζώντες και συγγενείς θυμάτων επιθέσεων του ISIS, των κυβερνητικών δυνάμεων και των συνεργαζόμενων πολιτοφυλακών, αμάχους που εκτοπίστηκαν από τις συγκρούσεις, μέλη και αντιπροσώπους μειονοτήτων, θρησκευτικούς παράγοντες, οργανώσεις της τοπικής κοινωνίας των πολιτών, διεθνείς οργανισμούς που παρέχουν βοήθεια στους εκτοπισμένους και στρατιωτικούς διοικητές των Πεσμεργκά. Όλες οι συνεντεύξεις που αναφέρονται στο παρόν έγγραφο διεξήχθησαν κατά τη διάρκεια της επίσκεψης αυτής.

...

Η εκτίμηση της Διεθνούς Αμνηστίας είναι ότι όλοι όσοι συμμετέχουν στη σύγκρουση έχουν διαπράξει παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, μεταξύ των οποίων εγκλήματα πολέμου και βαριές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ακόμα χειρότερα, οι επιθέσεις αυτές προκαλούν μαζικές εκτοπίσεις αμάχων.

Όταν οι ένοπλες δυνάμεις επιχειρούν σε κατοικημένες περιοχές, οι εμπόλεμοι πρέπει να λαμβάνουν όλες τις εύλογες προφυλάξεις ώστε να ελαχιστοποιούν τις βλάβες σε αμάχους. Πρέπει να λαμβάνουν προφυλάξεις ώστε να προστατεύουν τους αμάχους και τις υποδομές των αμάχων υπό τον έλεγχό τους από τις επιπτώσεις των επιθέσεων των αντιπάλων, μεταξύ άλλων αποφεύγοντας – στο μέγιστο δυνατό βαθμό – να τοποθετούν στρατιωτικούς στόχους μέσα ή κοντά σε πυκνοκατοικημένες περιοχές. Το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο επίσης απαγορεύει ρητά τακτικές όπως η χρήση «ανθρώπινων ασπίδων» για την αποτροπή επιθέσεων κατά στρατιωτικών στόχων.

Όμως, το γεγονός ότι μία πλευρά δεν διαχωρίζει τους μαχητές της από τους αμάχους και τις υποδομές των αμάχων δεν απαλλάσσει τον αντίπαλό της από την υποχρέωσή του βάσει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου να κατευθύνει τις επιθέσεις του μόνο κατά μαχητών και στρατιωτικών στόχων και να λαμβάνει όλες τις αναγκαίες προφυλάξεις ώστε κατά τις επιθέσεις του να μην προκαλείται βλάβη στους αμάχους και τις υποδομές των αμάχων. Το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο απαγορεύει τις εσκεμμένες επιθέσεις κατά αμάχων που δεν συμμετέχουν σε εχθροπραξίες, τις επιθέσεις αδιακρίτως κατά πολιτικών και στρατιωτικών στόχων, καθώς και τις δυσανάλογες επιθέσεις (που μπορεί να αναμένεται ότι θα προκαλέσουν παράπλευρες ζημίες σε αμάχους οι οποίες θα είναι δυσανάλογες σε σχέση με το προσδοκώμενο συγκεκριμένο και άμεσο στρατιωτικό όφελος). Τέτοιες επιθέσεις συνιστούν έγκλημα πολέμου. Οι κανόνες αυτοί ισχύουν για όλους τους εμπλεκόμενους σε ένοπλες συγκρούσεις, πάντοτε και ανεξαιρέτως.

Η σύγκρουση στο βόρειο Ιράκ είχε ως αποτέλεσμα την εκτόπιση εκατοντάδων χιλιάδων αμάχων, οι οποίοι διέφυγαν στις γειτονικές κουρδικές περιοχές που διοικούνται από την Κυβέρνηση της Κουρδικής Περιφέρειας. Οι περισσότεροι ζουν υπό δύσκολες συνθήκες· άλλοι διαμένουν σε στρατόπεδα εσωτερικώς εκτοπισθέντων, ενώ άλλοι έχουν βρει καταφύγιο σε σχολεία, τεμένη, εκκλησίες και κοινότητες που τους φιλοξενούν. Αρχικά επιτρεπόταν στους αμάχους που έφευγαν από τις μεγάλες περιοχές που είχε καταλάβει το ISIS στο βορειοδυτικό Ιράκ να εισέλθουν στην Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ, αλλά τις τελευταίες εβδομάδες η Κυβέρνηση της Κουρδικής Περιφέρειας περιόρισε σημαντικά την πρόσβαση Ιρακινών μη κουρδικής καταγωγής. Ορισμένοι από αυτούς που εγκατέλειψαν τις εστίες τους αναζητούν καταφύγιο στην Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ, ενώ άλλοι, κυρίως σίιτες Τουρκομάνοι και Σαμπάκοι, θέλουν να ταξιδέψουν νότια προς την πρωτεύουσα και πιο πέρα, όπου η πλειοψηφία του πληθυσμού είναι σίιτες και πιστεύουν ότι θα είναι πιο ασφαλείς.

Ενώ η ιρακινή κεντρική κυβέρνηση εξακολουθεί να ταλανίζεται από πολιτικούς και θρησκευτικούς διχασμούς, και η Κυβέρνηση της Κουρδικής Περιφέρειας φαίνεται ολοένα περισσότερο ότι επιδιώκει να προσαρτήσει περισσότερα εδάφη στην περιοχή που ελέγχει, για τους ιρακινούς αμάχους που έχουν παγιδευτεί σε αυτή τη σύγκρουση είναι ολοένα πιο δύσκολο να βρουν προστασία και βοήθεια.

Η Διεθνής Αμνηστία καλεί όλους όσους εμπλέκονται στη σύγκρουση να σταματήσουν αμέσως τις δολοφονίες αιχμαλώτων και τις απαγωγές αμάχων, να μεταχειρίζονται ανθρώπινα τους κρατούμενους, να αποφεύγουν τις επιθέσεις αδιακρίτως κατά στρατιωτικών και πολιτικών στόχων, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης βομβαρδισμού από πυροβολικό και των αεροπορικών βομβαρδισμών με πυραύλους σε περιοχές με μεγάλες συγκεντρώσεις αμάχων. Επίσης, επαναλαμβάνει την έκκλησή της στην Κυβέρνηση της Κουρδικής Περιφέρειας να επιτρέψει στους αμάχους που φεύγουν από την εμπόλεμη ζώνη – ανεξαρτήτως θρησκείας και εθνοτικής προέλευσης – να αναζητήσουν καταφύγιο και ασφαλή διέλευση μέσα από τις περιοχές που ελέγχει η Κυβέρνηση της Κουρδικής Περιφέρειας.»

33. Η θέση της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες σχετικά με τις επιστροφές στο Ιράκ, η οποία διατυπώθηκε τον Οκτώβριο του 2014, αναφέρει μεταξύ άλλων:

«Εισαγωγή

1. Μετά τη δημοσίευση το 2012 των Κατευθυντήριων Γραμμών Επιλεξιμότητας για το Ιράκ και του Υπομνήματος του 2012 σχετικά με τους παλαιστίνιους πρόσφυγες στο Ιράκ από την Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, το Ιράκ βρέθηκε αντιμέτωπο με ένα νέο κύμα βίας μεταξύ των ιρακινών δυνάμεων ασφαλείας και των κουρδικών δυνάμεων (Πεσμεργκά), αφενός, και του Ισλαμικού Κράτους του Ιράκ και της Συρίας (εφεξής ISIS) και φίλα προσκείμενων ένοπλων ομάδων, αφετέρου. Καθημερινά σημειώνονται θάνατοι και τραυματισμοί αμάχων λόγω της έξαρσης της βίας, συμπεριλαμβανομένων επιθέσεων αυτοκτονίας και βομβιστικών επιθέσεων με παγιδευμένα αυτοκίνητα, βομβαρδισμών, αεροπορικών επιδρομών και εκτελέσεων. Εξαιτίας της προέλασης του ISIS, αναφέρεται ότι η κυβέρνηση του Ιράκ έχει χάσει τον πλήρη ή μερικό έλεγχο σημαντικών εδαφών της χώρας, ιδίως στις επαρχίες Αλ-Ανμπάρ, Νινευή, Σαλάχ Αλ-Ντιν, Κιρκούκ και Ντιγιάλα. Αν και οι ιρακινές δυνάμεις ασφαλείας και οι κουρδικές δυνάμεις, με την ενίσχυση αμερικανικών αεροπορικών επιδρομών, ανέκτησαν πρόσφατα τον έλεγχο μερικών περιοχών, κυρίως κατά μήκος των εσωτερικών συνόρων με την Κουρδική Περιφέρεια, η γραμμή του μετώπου παραμένει ρευστή. Η σύγκρουση, που κλιμακώθηκε εκ νέου στην επαρχία Αλ-Ανμπάρ τον Ιανουάριο του 2014 και έκτοτε επεκτάθηκε και σε άλλες επαρχίες, έχει

χαρακτηριστεί ως μη διεθνής ένοπλη σύρραξη. Μέχρι στιγμής το 2014 καταγράφηκε ο μεγαλύτερος συνολικός αριθμός απωλειών μετά την κορύφωση της σύγκρουσης μεταξύ των θρησκευτικών φατριών το 2006-2007.

...

Η θέση της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες σχετικά με τις επιστροφές

27. Καθώς η κατάσταση στο Ιράκ παραμένει εξαιρετικά ρευστή και ασταθής, και αφού αναφέρεται ότι όλα τα τμήματα της χώρας επηρεάζονται, άμεσα ή έμμεσα, από τη σοβούσα κρίση, η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες προτρέπει τα Κράτη να μην επιστρέφουν πρόσωπα που προέρχονται από το Ιράκ χωρίς τη θέλησή τους μέχρις ότου υπάρξει απτή βελτίωση της κατάστασης όσον αφορά την ασφάλεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Υπό τις παρούσες περιστάσεις, πολλά πρόσωπα που φεύγουν από το Ιράκ ενδέχεται να πληρούν τα κριτήρια καθεστώτος πρόσφυγα της Σύμβασης του 1951. Όποτε κρίνεται, στο πλαίσιο της κρίσεως ατομικής υπόθεσης προσώπου που προέρχεται από το Ιράκ, ότι δεν πληρούνται τα κριτήρια της Σύμβασης του 1951, ενδέχεται να τυγχάνουν εφαρμογής ευρύτερα κριτήρια που περιέχονται σε σχετικά περιφερειακά κείμενα ή συμπληρωματικές μορφές προστασίας. Υπό τις παρούσες περιστάσεις, με μαζικές νέες εσωτερικές μετατοπίσεις σε συνδυασμό με μια ανθρωπιστική κρίση μεγάλης κλίμακας, αυξανόμενες εντάσεις μεταξύ των θρησκευτικών φατριών και καταγγελίες για περιορισμούς πρόσβασης, ιδίως στην Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ, η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες κατ' αρχήν δεν θεωρεί αρμόζον να αρνούνται τα Κράτη σε πρόσωπα από το Ιράκ διεθνή προστασία στη βάση της δυνατότητας εφαρμογής μιας εναλλακτικής λύσης εσωτερικής φυγής ή μετεγκατάστασης. Ανάλογα με τα χαρακτηριστικά της κάθε υπόθεσης, ενδέχεται να χρειάζεται να εξεταστούν λόγοι αποκλεισμού.»

34. Στην Παγκόσμια Έκθεση του Παρατηρητηρίου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων για το 2015 σχετικά με το Ιράκ, η οποία εκδόθηκε στις 29 Ιανουαρίου 2015, αναφέρονται τα εξής:

«Παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις δυνάμεις ασφαλείας και τις πολιτοφυλακές που υποστηρίζει η κυβέρνηση

Το Μάρτιο, ο πρώην πρωθυπουργός al-Maliki δήλωσε σε ανώτερους συμβούλους ασφαλείας ότι θα δημιουργήσει ένα νέο σώμα ασφαλείας αποτελούμενο από τρεις πολιτοφυλακές: την Asa'ib, την Kita'ib Hezbollah και τις Ταξιαρχίες Badr. Αυτές οι πολιτοφυλακές διέπραξαν απαγωγές και εκτελέσεις σουνιτών αμάχων ανά τις επαρχίες Βαγδάτης, Ντιγιάλα και Χίλλα ενώ εντεινόταν η σύγκρουση μεταξύ κυβερνητικών δυνάμεων και σουνιτών στασιαστών.

Σύμφωνα με μάρτυρες και ιατρικές και κυβερνητικές πηγές, οι φιλοκυβερνητικές πολιτοφυλακές είναι υπεύθυνες για τη δολοφονία 61 σουνιτών ανδρών από τις 1 Ιουνίου έως τις 9 Ιουλίου 2014, καθώς και για τη δολοφονία τουλάχιστον 48 σουνιτών ανδρών το Μάρτιο και τον Απρίλιο σε χωριά και πόλεις σε μια περιοχή που είναι γνωστή ως «Ζώνη της Βαγδάτης». Δεκάδες κάτοικοι πέντε πόλεων της Ζώνης της Βαγδάτης κατήγγειλαν ότι οι δυνάμεις ασφαλείας, μαζί με πολιτοφυλακές που υποστηρίζει η κυβέρνηση, επιτέθηκαν στις πόλεις τους, διαπράττοντας απαγωγές και δολοφονίες κατοίκων και πυρπολώντας τις οικίες, τα κοπάδια και τις καλλιέργειές τους.

Ένας επιζών επίθεσης σε σουνιτικό τέμενος στην ανατολική Ντιγιάλα τον Αύγουστο δήλωσε ότι μέλη της Asa'ib Ahl al-Haqq εισέβαλαν στο τέμενος κατά τη διάρκεια της προσευχής της Παρασκευής, πυροβόλησαν και σκότωσαν τον ιμάμη και άνοιξαν πυρ κατά των υπόλοιπων ανδρών στο τέμενος, σκοτώνοντας τουλάχιστον 70. Άλλοι τρεις κάτοικοι της Ντιγιάλα κατήγγειλαν ότι μέλη της Asa'ib Ahl al-Haqq απήγαγαν και δολοφόνησαν συγγενείς τους.

Οι ιρακινές δυνάμεις ασφαλείας και οι φίλα προσκείμενες στην κυβέρνηση πολιτοφυλακές είναι υπεύθυνες για την παράνομη εκτέλεση τουλάχιστον 255 κρατουμένων σε έξι μικρές και μεγάλες πόλεις του Ιράκ τον Ιούνιο. Η συντριπτική πλειοψηφία των μελών των δυνάμεων ασφαλείας και των πολιτοφυλακών είναι σίιτες, ενώ οι δολοφονηθέντες κρατούμενοι είναι σουνίτες. Τουλάχιστον οκτώ από τα θύματα είναι αγόρια κάτω των 18 ετών.»

35. Το Ενημερωτικό Σημείωμα της 9ης Φεβρουαρίου 2015 που εξέδωσε το Γερμανικό Ομοσπονδιακό Γραφείο Μετανάστευσης και Ασύλου, Κέντρο Ενημέρωσης Ασύλου και Μετανάστευσης, αναφέρει σχετικά με το Ιράκ:

«Κατάσταση ως προς την ασφάλεια

Ειδήσεις για ένοπλες συγκρούσεις και βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας συνεχίζονται αμείωτες σε καθημερινή βάση. Σε επίθεση αυτοκτονίας στη Βαγδάτη στις 9 Φεβρουαρίου 2015 σκοτώθηκαν τουλάχιστον 12 άτομα και τραυματίστηκαν πάνω από 40. Η επίθεση έγινε στην περιοχή Καντιμίγια, μεγάλος μέρος του πληθυσμού της οποίας είναι σίιτες. Μέχρι στιγμής κανείς δεν έχει αναλάβει την ευθύνη της επίθεσης. Στις 7 Φεβρουαρίου 2015 πάνω από 30 άτομα σκοτώθηκαν και πάνω από 70 τραυματίστηκαν σε βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας στη Βαγδάτη. Όπως αναφέρεται, η πλειοψηφία των θυμάτων ήταν σίιτες μουσουλμάνοι και μέλη των σωμάτων ασφαλείας.

Η απαγόρευση κυκλοφορίας τις νυχτερινές ώρες ήρθη στη Βαγδάτη στις 7 Φεβρουαρίου 2015.

Λέγεται ότι το Ισλαμικό Κράτος (IS) έχει σκοτώσει 48 άτομα στην περιοχή που ελέγχει στο Ιράκ από την αρχή του έτους, τους περισσότερους στην πόλη της Μοσούλης (επαρχία Νινευή) και στα προάστειά της.

...»

36. Οι Εκθέσεις του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για τις Πρακτικές ως προς τα Ανθρώπινα Δικαιώματα κατά Χώρα για το έτος 2014, οι οποίες εκδόθηκαν το Φεβρουάριο του 2015, σημειώνουν τα εξής σχετικά με το Ιράκ:

«Τη συντριπτική πλειοψηφία των σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχει διαπράξει το ISIL. Συστηματικά και εκτεταμένα, το ISIL στοχοποίησε στελέχη του κρατικού μηχανισμού και μέλη των δυνάμεων ασφαλείας, καθώς και αμάχους, ιδίως σίιτες, θρησκευτικές και εθνικές μειονότητες, γυναίκες και παιδιά. Σε μικρότερο βαθμό, οι ιρακινές δυνάμεις ασφαλείας και οι σιιτικές πολιτοφυλακές επίσης αναφέρεται ότι διέπραξαν παραβιάσεις σε ένα αποδιοργανωμένο περιβάλλον ασφάλειας.

Αποσταθεροποιητική βία και συγκρούσεις μεταξύ των κυβερνητικών δυνάμεων και του ISIL κλιμακώθηκαν στην Επαρχία Ανμπάρ στο τέλος του 2013 και εξαπλώθηκαν σε άλλες περιοχές προϊόντος του έτους. Στις 9 Ιουνίου το ISIL εξαπέλυσε επίθεση και σύντομα κατέλαβε τη Μοσούλη, δεύτερη σε μέγεθος πόλη της χώρας. Στη συνέχεια, οι δυνάμεις του ISIL έθεσαν υπό τον έλεγχό τους μεγάλες περιοχές στις επαρχίες Ανμπάρ, Νινευή, Σαλάχ Αλ-Ντιν και Ντιγιάλα. Ένοπλες συγκρούσεις μεταξύ

του ISIL και των ιρακινών δυνάμεων ασφαλείας, συμπεριλαμβανομένων των Πεσμεργκά – που είναι οι ένοπλες δυνάμεις της κυβέρνησης της κουρδικής περιφέρειας –, προκάλεσαν μαζικές εσωτερικές εκτοπίσεις, στο πλαίσιο των οποίων τα Ηνωμένα Έθνη εκτιμούν ότι πάνω από 2 εκατομμύρια άτομα σε όλη τη χώρα εγκατέλειψαν τις εστίες τους. Η ανθρωπιστική κρίση επιδεινώθηκε τον Ιούλιο και τον Αύγουστο καθώς το ISIL στοχοποιούσε εθνικές και θρησκευτικές μειονότητες, ασκούσε βία κατά γυναικών, πουλούσε γυναίκες και παιδιά ως σκλάβους, στρατολογούσε παιδιά – στρατιώτες και κατέστρεφε τις πολιτικές υποδομές.

Ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα παραμένουν σοβαρά προβλήματα. Οι εκτεταμένες και συχνές δολοφονίες, για την πλειοψηφία των οποίων ευθύνεται το ISIL, αποσταθεροποίησαν τη χώρα. Στις 10 Ιουνίου έγινε μαζική δολοφονία άνω των 600 κρατουμένων, σχεδόν στο σύνολό τους σιιτών, στη φυλακή της Μπαντούς κοντά στη Μοσούλη. Το ISIL επίσης διέπραξε δολοφονίες, απαγωγές και εκτοπίσεις μελών θρησκευτικών και εθνικών μειονοτήτων, συμπεριλαμβανομένων Χριστιανών, Σαμπακών σιιτών, Τουρκομάνων σιιτών και Γιεζιτών. Παράλληλα, αλλά σε πολύ μικρότερη κλίμακα, υπάρχουν ανεπιβεβαίωτες καταγγελίες δολοφονιών σουνιτών κρατουμένων από κυβερνητικούς παράγοντες και σιιτικές πολιτοφυλακές.»

37. Στις 9 Μαρτίου 2015 το Iraqi News (IraqiNews.com) μετέδωσε δήλωση του Αρχηγού του Αμερικανικού Γενικού Επιτελείου Martin Dempsey, σε κοινή συνέντευξη τύπου με τον ιρακινό Υπουργό Άμυνας, Khalid al-Ubaidi, σύμφωνα με την οποία «Η προστασία της Βαγδάτης, του φράγματος της Μοσούλης και της επαρχίας Χαντίθα είναι από τις βασικές προτεραιότητες της Διεθνούς Συμμαχίας».

38. Οι Πληροφορίες και Οδηγίες κατά Χώρα του Υπουργείου Εσωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου, που εκδόθηκαν το Νοέμβριο του 2015, αναφέρουν τα εξής σχετικά με την κατάσταση ως προς την ασφάλεια στο Ιράκ στο κεφάλαιο με τίτλο «Περίληψη πολιτικής»:

«Η κατάσταση ως προς την ασφάλεια στις «διαφιλονικούμενες περιοχές» του Ιράκ, δηλ. τις επαρχίες Ανμπάρ, Ντιγιάλα, Κιρκούκ, Νινευή και Σαλάχ Αλ-Ντιν, έχει φθάσει σε τέτοιο σημείο που η μετακίνηση προσώπων σε αυτές να συνιστά παραβίαση του άρθρου 15 στ. γ' της Οδηγίας για την Αναγνώριση.

Η κατάσταση ως προς την ασφάλεια στη «Ζώνη της Βαγδάτης» (τις περιοχές γύρω από την πόλη της Βαγδάτης), που συνορεύει με τις επαρχίες Ανμπάρ, Σαλάχ Αλ-Ντιν και Ντιγιάλα, έχει φθάσει σε τέτοιο σημείο που η μετακίνηση προσώπων σε αυτές να συνιστά παραβίαση του άρθρου 15 στ. γ' της Οδηγίας για την Αναγνώριση.

Στο υπόλοιπο Ιράκ – τις επαρχίες Βαγδάτης (συμπεριλαμβανομένης της πόλης της Βαγδάτης), Μπαμπίλ, Βασόρα, Κερμπάλα, Νατζάφ, Μουθάννα, Θι-Καρ, Μισσάν, Καντισίγια και Γουασσίτ, και την Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ, η οποία περιλαμβάνει τις επαρχίες Ερμπίλ, Σουλεϊμάνιγια και Νταχούκ – η βία χωρίς διακρίσεις δεν φθάνει σε τέτοιο σημείο που να συνιστά κίνδυνο βάσει του άρθρου 15 στ. γ' της Οδηγίας για την Αναγνώριση. Όμως, οι υπεύθυνοι λήψεως αποφάσεων θα πρέπει να εξετάζουν αν υπάρχουν ειδικοί παράγοντες που αφορούν τις προσωπικές περιστάσεις κάθε ατόμου που μπορεί εν τούτοις να το εκθέτουν σε αυξημένο κίνδυνο.

Η κατάσταση ως προς την ασφάλεια παραμένει ρευστή και, κατά την αξιολόγηση του κινδύνου, οι υπεύθυνοι λήψεως αποφάσεων θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις πιο πρόσφατες πληροφορίες σχετικά με τη χώρα.»

B. Η κατάσταση των ατόμων που συνεργάστηκαν με τις ξένες ένοπλες δυνάμεις

39. Η από 10 Δεκεμβρίου 2009 Έκθεση Πληροφοριών του Υπουργείου Εσωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου για τις Χώρες Προέλευσης αναφέρει τα εξής σχετικά με το Ιράκ:

«...άμαχοι που συνεργάστηκαν ή είχαν άλλη σχέση με την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ διατρέχουν κίνδυνο στοχοποίησης από μη κρατικούς παράγοντες. Σε περιοχές όπου η ασφάλεια έχει βελτιωθεί το τελευταίο έτος, οι κίνδυνοι για τα πρόσωπα που έχουν σχέσεις με την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ περιορίστηκαν σε κάποιο βαθμό, αλλά παραμένουν σημαντικοί με δεδομένη τη συνεχιζόμενη επιρροή των ακραίων ομάδων. Σε περιοχές όπου η al-Qaeda του Ιράκ και άλλες στασιαστικές ομάδες διατηρούν την παρουσία τους, ιδίως στις επαρχίες Νινευή και Ντιγιάλα, ο κίνδυνος στοχοποίησης παραμένει ακόμη μεγαλύτερος. Ιδιαίτερα υψηλό κίνδυνο διατρέχουν τα πρόσωπα που εργάζονται ως διερμηνείς για την Πολυεθνική Δύναμη του Ιράκ λόγω της έκθεσής τους και της πιθανής ανάμιξης σε στρατιωτικές δραστηριότητες, π.χ. συλλήψεις, αστυνομικές επιχειρήσεις ή ανακρίσεις στασιαστών ή μελών πολιτοφυλακών. Αναφέρεται ότι περίπου 300 διερμηνείς έχουν δολοφονηθεί στο Ιράκ

από το 2003. Υπάρχει επίσης αυξημένος κίνδυνος επιθέσεων σε περιοχές με υψηλή συγκέντρωση ξένου προσωπικού όπως η Διεθνής Ζώνη ή στρατιωτικά συγκροτήματα, ιδίως σε σημεία ελέγχου κατά την προσέγγιση σε αυτές τις εγκαταστάσεις και κατά τις μετακινήσεις με στρατιωτικές αυτοκινητοπομπές...

...

Οι ιρακινοί υπήκοοι που εργάζονται σε ξένες εταιρίες διατρέχουν κίνδυνο επίθεσης όταν βρίσκονται εκτός ασφαλούς χώρου όπως η Διεθνής Ζώνη ή στρατιωτική βάση.»

40. Η από 14 Ιανουαρίου 2011 ενδιάμεση έκθεση του Νορβηγικού Κέντρου Πληροφοριών για τις Χώρες Προέλευσης (Landinfo) και της Σουηδικής Υπηρεσίας Μετανάστευσης μετά από διαπιστωτική των πραγμάτων αποστολή στο Ιράκ επισημαίνει μια σειρά δολοφονιών Ιρακινών που συνεργάστηκαν με Αμερικανούς. Οι ΗΠΑ έχουν ένα πρόγραμμα βοήθειας για Ιρακινούς που έχουν δεχθεί απειλές διότι εργάζονται στην πρεσβεία στη Βαγδάτη. Οι προσλήψεις γίνονται μόνο μετά από προσεκτικό έλεγχο, ο οποίος μπορεί να διαρκέσει τρεις με έξι μήνες.

41. Το από 22 Αυγούστου 2014 Σημείωμα Επιχειρησιακής Καθοδήγησης του Υπουργείου Εσωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου σχετικά με το Ιράκ αναφέρει τα εξής:

«3.10.9. Συμπέρασμα. Τα πρόσωπα που θεωρείται ότι συνεργάζονται ή ότι συνεργάστηκαν με τη σημερινή κυβέρνηση του Ιράκ και τα θεσμικά της όργανα, τις πρώην αμερικανικές/πολυεθνικές δυνάμεις ή ξένες εταιρίες διατρέχουν κίνδυνο δίωξης στο Ιράκ. Περιλαμβάνονται επαγγελματίες που έχουν σχέση με την κυβέρνηση όπως δικαστές, μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, εκπαιδευτικοί και νομικοί. Αιτών που στην περιοχή της κατοικίας του έχει δεχθεί απειλή διότι θεωρείται συνεργάτης πιθανόν να μπορεί να μετεγκατασταθεί σε άλλη περιοχή όπου δεν υφίσταται τέτοια απειλή. Το όργανο που επιλαμβάνεται της υπόθεσης θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του αιτούντος, τη φύση και την έκταση της απειλής, και το αν θα ήταν υπερβολικά επαχθές να αναμένεται από τον αιτούντα να μετεγκατασταθεί σε άλλη περιοχή. Αίτηση που κατατέθηκε για αυτούς τους λόγους μπορεί να είναι βάσιμη και η χορήγηση καθεστώτος πρόσφυγα για το φόβο δίωξης λόγω (πραγματικών ή

τεκμαιρόμενων) πολιτικών πεποιθήσεων μπορεί να ενδείκνυται ανάλογα με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης.»

42. Σύμφωνα με την Έκθεση για το Ιράκ της Διεθνούς Αμνηστίας Γερμανίας για το 2015 (μετάφραση από το γερμανικό πρωτότυπο στο <https://www.amnesty.de/jahresbericht/2015/irak>):

«Οι στρατιώτες του ISIS έχουν επίσης διαπράξει δολοφονίες σουνιτών, κατηγορώντας τους ότι υποστήριζαν ή ισχυριζόμενοι ότι συνεργάζονταν με την ιρακινή κυβέρνηση και τις δυνάμεις ασφαλείας της ή ότι υπηρετούσαν στα αμερικανικά στρατεύματα κατά τη διάρκεια του πολέμου στο Ιράκ.»

Γ. Ικανότητα των ιρακινών αρχών να προστατέψουν τους πολίτες του κράτους

43. Σύμφωνα με την από 5 Μαΐου 2014 έκθεση του Landinfo και της Σουηδικής Υπηρεσίας Μετανάστευσης με θέμα «Ιράκ: Κράτος δικαίου, ασφάλεια και το δικαστικό σύστημα»:

«Το ιρακινό Σύνταγμα του 2005 εγγυάται ένα σύστημα ασφαλείας το οποίο προστατεύουν μη πολιτικοποιημένες δυνάμεις ασφαλείας που δεν κυριαρχούνται από θρησκευτικές φατρίες. Από ποσοτικής πλευράς, οι δυνάμεις είναι επαρκείς για την προστασία του ιρακινού λαού. Όμως, η πολιτικοποίηση των ιρακινών δυνάμεων ασφαλείας, η διαφθορά, ο φατριασμός και η έλλειψη κατάλληλης εκπαίδευσης αλλάζουν την εικόνα.

Το καθεστώς του δικαστικού συστήματος επίσης κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα, το οποίο περιγράφει ένα ανεξάρτητο νομικό σύστημα που είναι υπεράνω κάθε εξουσίας πλην του νόμου. Όμως, στην πραγματικότητα η αστυνομία και τα δικαστήρια (και άλλοι θεσμοί) εξακολουθούν να έχουν ελλείψεις.

Οι τακτικές αστυνομικές δυνάμεις θεωρούνται ως ο πλέον διεφθαρμένος θεσμός του συστήματος ασφαλείας και του νομικού συστήματος. Για το λόγο αυτό, οι πολίτες φοβούνται να καταγγείλουν εγκλήματα, αν και υπάρχουν ενδείξεις ότι σήμερα το αστυνομικό έργο είναι βελτιωμένο σε σχέση με το 2010.

Η διαφθορά φαίνεται λιγότερο διαδεδομένη μεταξύ των δικαστικών από ό,τι στην αστυνομία, αλλά η δικαστική εξουσία δεν είναι ανεξάρτητη όπως προβλέπει το Σύνταγμα και η κατάσταση αυτή παραμένει το 2010. Τα δικαστήρια μπορεί να υφίστανται πιέσεις από πολιτικούς με επιρροή, φυλές και άλλους παράγοντες (όπως

πολιτοφυλακές και εγκληματίες). Η σημαντική έλλειψη δικαστών, σε συνδυασμό με το πλήθος των συλλήψεων λόγω της εξέγερσης, έχει οδηγήσει σε σημαντικές καθυστερήσεις στην εκδίκαση υποθέσεων, κάτι που είναι αρνητικό τόσο για τους κατηγορούμενους όσο και για τους παθόντες.

Όχι μόνο υπάρχουν εκκρεμοδικίες, αλλά καθυστερεί και η διεκπεραίωση σχετικών νομοσχεδίων, και αυτό δεν βελτιώνει το κράτος δικαίου. Επί παραδείγματι, ακόμη δεν έχει ψηφιστεί ο νόμος που προβλέπει το Σύνταγμα για τη δικαστική εξουσία.

Οι πολίτες έχουν στη διάθεσή τους ορισμένες προσφυγές για να εγείρουν τα παράπονά τους κατά των αρχών, αλλά ο σημαντικότερος ίσως θεσμός για την εξέταση αυτών των παραπόνων, η Ύπατη Αρμοστεία για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, η οποία ιδρύθηκε το 2012, ακόμη δεν λειτουργεί κανονικά.

Οι διαθέσιμες προσφυγές κατά τη διαφθοράς είναι σήμερα λιγότερο ισχυρές από ό,τι το 2010, κυρίως λόγω πολιτικών παρεμβάσεων και περιορισμένων πόρων.

Υπάρχουν νομικά μέτρα για την τιμωρία στελεχών της διοίκησης που παραβαίνουν το καθήκον τους, αλλά η εφαρμογή τους δεν είναι πάντα εύκολη – ακόμα και όταν υπάρχει η βούληση.

Συνολικά, η επιδείνωση της κατάστασης ως προς την ασφάλεια και η πολιτική διελκυστίνδα αλληλοεπηρεάζονται, με αποτέλεσμα ελλείμματα τόσο στην ικανότητα όσο και στην ακεραιότητα του ιρακινού συστήματος ασφαλείας και νομικού συστήματος – ακόμα περισσότερο από ό,τι το 2010 όταν κάναμε την τελευταία αξιολόγηση του κράτους δικαίου στο Ιράκ. Το σύστημα παραμένει σε λειτουργία, αλλά οι ελλείψεις φαίνεται να αυξάνονται.»

44. Οι Εκθέσεις του Υπουργείου Εξωτερικών των ΗΠΑ για τις Πρακτικές ως προς τα Ανθρώπινα Δικαιώματα κατά Χώρα για το έτος 2014, οι οποίες εκδόθηκαν το Φεβρουάριο του 2015, σημειώνουν τα εξής σχετικά με το ρόλο της αστυνομίας και των μηχανισμών ασφαλείας στο Ιράκ:

«Λόγω των επιθέσεων και των στρατιωτικών επιχειρήσεων του Ισλαμικού Κράτους του Ιράκ και της Ανατολικής Μεσογείου (ISIL) κατά τη διάρκεια του έτους, η κυβέρνηση έχει πρακτικά χάσει τον έλεγχο μεγάλων περιοχών της χώρας, ιδίως σε περιοχές όπου κυριαρχούν Άραβες σουνίτες, αλλά και σε περιοχές με ανάμικτο πληθυσμό σουνιτών και σιιτών. Ο έλεγχος επί των δυνάμεων ασφαλείας δεν είναι

σταθερός, ενώ η επιδείνωση της κατάστασης ως προς την ασφάλεια οδήγησε σε αναβίωση των σιιτικών πολιτοφυλακών, οι οποίες επιχειρούν σε μεγάλο βαθμό ανεξέλεγκτες από την κυβέρνηση.

...

Η ανεξέλεγκτη διαφθορά σε όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης και της κοινωνίας έχει επιτείνει την έλλειψη αποτελεσματικής προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

...

Οι διεθνείς οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων έχουν επικρίνει το φατριαστικό χαρακτήρα της δράσης των πολιτοφυλακών και την έλλειψη επαρκούς επίβλεψης από την κυβέρνηση. Ο πρωθυπουργός al-Abadi έχει κάνει επανειλημμένες εκκλήσεις για διάλυση των ανεξάρτητων πολιτοφυλακών και έχει διατάξει όλες τις ομάδες πολιτοφυλακής να τεθούν υπό τις διαταγές των ιρακινών δυνάμεων ασφαλείας. Οι θρησκευτικοί ηγέτες των σιιτών επίσης έχουν καλέσει τους σιίτες εθελοντές να τεθούν υπό τις διαταγές των δυνάμεων ασφαλείας και έχουν καταδικάσει τη βία κατά αμάχων, συμπεριλαμβανομένης της καταστροφής των προσωπικής τους περιουσίας. Παρ' όλα αυτά, στη συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων, οι σιιτικές πολιτοφυλακές επιχειρούν ανεξάρτητα και χωρίς επίβλεψη ή καθοδήγηση από την κυβέρνηση.

...

Τα προβλήματα στις επαρχιακές αστυνομικές δυνάμεις της χώρας παραμένουν, μεταξύ των οποίων η διαφθορά και η απροθυμία ορισμένων αστυνομικών να υπηρετήσουν εκτός του τόπου καταγωγής τους. Ο στρατός και η ομοσπονδιακή αστυνομία στρατολογούν και τοποθετούν στρατιώτες και αστυνομικούς σε πανεθνική βάση, περιορίζοντας τις πιθανότητες διαφθοράς λόγω προσωπικών δεσμών με φυλές ή μαχητές. Η πρακτική αυτή έχει προκαλέσει διαμαρτυρίες των τοπικών κοινοτήτων ότι στρατιώτες και αστυνομικοί έχουν καταχρηστική συμπεριφορά λόγω εθνοτικών και θρησκευτικών διαφορών.

Οι δυνάμεις ασφαλείας έχουν κάνει περιορισμένες προσπάθειες για την πρόληψη ή αντιμετώπιση της κοινωνικής βίας.»

45. Οι Πληροφορίες και Οδηγίες κατά Χώρα του Υπουργείου Εσωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου, που εκδόθηκαν στις 24 Δεκεμβρίου 2014, αναφέρουν τα εξής

σχετικά με την εσωτερική μετεγκατάσταση (και τα τεχνικά κωλύματά της) στο Ιράκ στο κεφάλαιο με τίτλο «Περίληψη πολιτικής»:

«Ρυθμίσεις επιστροφής από το Ηνωμένο Βασίλειο

1.4.1 Οι τρέχουσες ρυθμίσεις επιστροφής από το Ηνωμένο Βασίλειο στο Ιράκ, είτε μέσω Ερμπίλ είτε μέσω Βαγδάτης, δεν παραβιάζουν το άρθρο 3 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Λήψη πολιτικών εγγράφων σε νέο τόπο κατοικίας

1.4.2 Το Δελτίο Ταυτότητας Αστικής Κατάστασης και το Πιστοποιητικό Υπηκοότητας είναι δύο από τις σημαντικότερες μορφές πολιτικών εγγράφων διότι παρέχουν άμεσα ή έμμεσα πρόσβαση σε μια σειρά οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

1.4.3 Πρόσωπο που επιστρέφει στο Ιράκ και αδυνατεί να αντικαταστήσει το Δελτίο Ταυτότητας Αστικής Κατάστασης ή το Πιστοποιητικό Υπηκοότητάς του ενδεχομένως θα αντιμετωπίσει σημαντικές δυσκολίες πρόσβασης σε υπηρεσίες και μέσα βιοπορισμού και θα βρεθεί αντιμέτωπο με τη φτώχεια, κάτι που ενδέχεται να προσεγγίζει το όριο του άρθρου 3.

1.4.4 Όμως, πρόσωπα που προέρχονται από μη διαφιλονικούμενες περιοχές του Ιράκ και επιστρέφουν είτε στο Ερμπίλ είτε στη Βαγδάτη γενικά καταφέρνουν να λάβουν νέο Δελτίο Ταυτότητας Αστικής Κατάστασης, Πιστοποιητικό Υπηκοότητας και άλλα πολιτικά έγγραφα είτε επιστρέφοντας στον τόπο καταγωγής τους είτε απευθυνόμενα σε αρμόδιες κυβερνητικές και μη κυβερνητικές υπηρεσίες στις μη διαφιλονικούμενες περιοχές.

1.4.5 Πρόσωπα που προέρχονται από διαφιλονικούμενες περιοχές του Ιράκ και επιστρέφουν στη Βαγδάτη γενικά καταφέρνουν να λάβουν νέο Δελτίο Ταυτότητας Αστικής Κατάστασης, Πιστοποιητικό Υπηκοότητας και άλλα πολιτικά έγγραφα απευθυνόμενα σε αρμόδιες υπηρεσίες στη Βαγδάτη και το Νατζάφ.

1.4.6 Πρόσωπα στο Ηνωμένο Βασίλειο που επιθυμούν να λάβουν νέο Δελτίο Ταυτότητας Αστικής Κατάστασης και Πιστοποιητικό Υπηκοότητας μπορούν να απευθυνθούν για βοήθεια στην ιρακινή πρεσβεία στο Λονδίνο, υπό την προϋπόθεση ότι είναι πρώτα σε θέση να αποδείξουν την ταυτότητά τους. Αυτό γενικά είναι δυνατόν για

πρόσωπα που επιστρέφουν προσωρινά στη Βαγδάτη, καθώς έχουν στην κατοχή τους έγκυρο ή ληγμένο διαβατήριο ή έγγραφο ελεύθερης διέλευσης (laissez passer).

1.4.7 Για όσους αδυνατούν να αποδείξουν την ταυτότητά τους στην ιρακινή πρεσβεία, είναι δυνατή η λήψη νέων εγγράφων διά πληρεξουσίου στο Ιράκ, π.χ. από συγγενή ή δικηγόρο εφοδιασμένο με πληρεξούσιο.

Μετεγκατάσταση στην Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ

1.4.8 Πρόσωπα που προέρχονται από την Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ γενικά μπορούν να μετεγκατασταθούν σε άλλη περιοχή εντός της Κουρδικής Περιφέρειας του Ιράκ.

1.4.9 Πρόσωπα κουρδικής καταγωγής που προέρχονται από περιοχή εκτός της Κουρδικής Περιφέρειας του Ιράκ γενικά μπορούν να μετεγκατασταθούν στην Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ υπό την προϋπόθεση ότι θα τακτοποιήσουν πρώτα το θέμα των εγγράφων τους στη Βαγδάτη (ή αλλού).

1.4.10 Για μη Κούρδους που έχουν οικογενειακούς ή άλλους δεσμούς με την Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ (π.χ. δεσμοί με κάποια φυλή ή προηγούμενη εργασία), η εσωτερική μετεγκατάσταση συνήθως είναι μια λογική εναλλακτική λύση.

1.4.11 Εάν κάποιος είναι αραβικής ή τουρκομανικής καταγωγής, η εσωτερική μετεγκατάσταση στην Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ είναι δύσκολη. Εσωτερική μετεγκατάσταση στη Βαγδάτη ή το νότο πιθανόν να είναι πιο λογική λύση. Εάν δεν είναι λόγω των ιδιαίτερων περιστάσεων της υπόθεσης, μπορεί να ενδείκνυται η χορήγηση προστασίας.

Μετεγκατάσταση στη Βαγδάτη και το νότο

1.4.12 Γενικά οι Άραβες σουνίτες, οι Κούρδοι και οι σίιτες μπορούν να μετεγκατασταθούν στη Βαγδάτη, όπου σημειωτέον ότι υπάρχει ευμεγέθους αραβική σουνιτική κοινότητα εσωτερικώς εκτοπισθέντων ατόμων.

1.4.13 Σίιτες μουσουλμάνοι που επιθυμούν εσωτερική μετεγκατάσταση γενικά μπορούν να μετεγκατασταθούν στις νότιες επαρχίες. Οι σουνίτες μουσουλμάνοι ενδέχεται να μπορούν να μετεγκατασταθούν στο νότο.

1.4.14 Γενικά, αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν ανυπέρβλητα εμπόδια για τη μετεγκατάσταση ιρακινών υπηκόων στη Βαγδάτη ή σε επαρχίες του νότου, αν και η

απόφαση σε κάθε υπόθεση πρέπει να λαμβάνεται με βάσει τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της.»

46. Οι Πληροφορίες και Οδηγίες κατά Χώρα του Υπουργείου Εσωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου, που εκδόθηκαν το Νοέμβριο του 2015, αναφέρουν τα εξής σχετικά με την εσωτερική μετεγκατάσταση (και τα τεχνικά κωλύματά της) στο Ιράκ στο κεφάλαιο με τίτλο «Περίληψη πολιτικής»:

«Δυνατότητα εσωτερικής μετεγκατάστασης

Γενικά, είναι δυνατή η μετεγκατάσταση στη Βαγδάτη από το Ανμπάρ, την Ντιγιάλα, το Κιρκούκ (επίσης Ταμίν), τη Νινευή και το Σαλάχ Αλ-ντιν, καθώς και στα βόρεια, δυτικά και ανατολικά τμήματα της «ζώνης της Βαγδάτης» («διαφιλονικούμενες περιοχές»). Όμως, οι υπεύθυνοι λήψεως αποφάσεων θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη όλους τους σχετικούς προσωπικούς παράγοντες που θα επηρεάσουν τη δυνατότητα μετεγκατάστασης του προσώπου, καθώς και τις πιο πρόσφατες πληροφορίες σχετικά με τη χώρα.

Οι νότιες επαρχίες (Βασόρα, Κερμπάλα, Νατζάφ, Μουθάννα, Θι-Καρ, Μισσάν, Καντισίγια και Γουασσίτ) δεν προσεγγίζουν το όριο του άρθρου 15 στ. γ' και δεν υφίσταται πραγματικός κίνδυνος βλάβης για τον κοινό πολίτη που ταξιδεύει σε αυτές τις περιοχές από τη Βαγδάτη. Πιθανόν να είναι γενικά εύλογο για πρόσωπα από τις «διαφιλονικούμενες περιοχές» (ή αλλού) να μετεγκατασταθούν στη Βαγδάτη, αλλά οι υπεύθυνοι λήψεως αποφάσεων θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις προσωπικές περιστάσεις κάθε προσώπου, καθώς και τις πιο πρόσφατες πληροφορίες σχετικά με τη χώρα.

Η μετεγκατάσταση στην Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ είναι γενικά δυνατή για ιρακινούς Κούρδους που κατάγονται από την Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ, και γι' αυτούς που δεν κατάγονται από την Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ, μέσω Βαγδάτης, αλλά οι υπεύθυνοι λήψεως αποφάσεων θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη σχετικούς παράγοντες που θα επηρεάσουν τη δυνατότητα μετεγκατάστασης του προσώπου.

Γενικά, δεν είναι λογικό για μη Κούρδους που δεν κατάγονται από την Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ να μετεγκατασταθούν στην Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ.

Εφικτότητα επιστροφής

Ένα πρόσωπο μπορεί να επιστραφεί στην πόλη της Βαγδάτης μόνον εφόσον έχει στην κατοχή του (έγκυρο ή ληγμένο) διαβατήριο ή έγγραφο ελεύθερης διέλευσης (laissez passer). Σε αντίθετη περίπτωση, η επιστροφή δεν είναι «εφικτή».

Η έλλειψη αυτών των εγγράφων συνιστά τεχνικό κώλυμα επιστροφής, αλλά δεν αποτελεί από μόνη της λόγο χορήγησης προστασίας.

Μόνον όταν η επιστροφή είναι εφικτή (δηλ. το πρόσωπο έχει στην κατοχή του ή μπορεί να λάβει έγκυρο ή ληγμένο διαβατήριο ή έγγραφο ελεύθερης διέλευσης (laissez passer)) μπορεί το θέμα των εγγράφων (ή της έλλειψής τους) να εξεταστεί στο πλαίσιο της αξιολόγησης αίτησης για προστασία.

Πρόσωπα που κατάγονται από την Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ και έχουν προεγκριθεί από τις αρχές της Κουρδικής Περιφέρειας του Ιράκ θα επιστρέφουν μέσω του Αεροδρομίου του Ερμπίλ, χωρίς να χρειάζονται διαβατήριο ή έγγραφο ελεύθερης διέλευσης (laissez passer).»

IV. ΣΥΝΑΦΕΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

47. Το άρθρο 4 της Οδηγίας 2004/83/EK του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, καθώς και το περιεχόμενο της χορηγούμενης προστασίας (όπως αναδιατυπώθηκε με την Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 2011, εφεξής «η Οδηγία για την Αναγνώριση») προβλέπει τα εξής:

«Αξιολόγηση των γεγονότων και περιστάσεων

1. Τα κράτη-μέλη μπορούν να κρίνουν ότι εναπόκειται στον αιτούντα να υποβάλει το συντομότερο δυνατόν όλα τα στοιχεία που απαιτούνται για την τεκμηρίωση της αίτησης διεθνούς προστασίας. Αποτελεί καθήκον των κρατών-μελών να αξιολογούν, σε συνεργασία με τον αιτούντα, τα συναφή στοιχεία της αίτησής του.
2. Τα αναφερόμενα στην παράγραφο 1 στοιχεία συνίστανται σε δηλώσεις του αιτούντος και σε όλα τα έγγραφα που έχει ο αιτών στη διάθεσή του σχετικά με την ηλικία του, το προσωπικό του ιστορικό, συμπεριλαμβανομένου του ιστορικού των οικείων συγγενών του, την ταυτότητα, την (τις) ιθαγένεια(-ες), τη (τις) χώρα(-ες) και το

(τα) μέρος(-η) προηγούμενης διαμονής του, προηγούμενες αιτήσεις ασύλου, τα δρομολόγια που ακολούθησε, τα ταξιδιωτικά του έγγραφα και τους λόγους για τους οποίους ζητεί διεθνή προστασία.

3. Η αξιολόγηση της αίτησης διεθνούς προστασίας θα πρέπει να γίνεται σε εξατομικευμένη βάση και να περιλαμβάνει τη συνεκτίμηση:

(α) όλων των συναφών στοιχείων που σχετίζονται με τη χώρα καταγωγής κατά τον χρόνο λήψης απόφασης σχετικά με την αίτηση, συμπεριλαμβανομένων των νόμων και των κανονισμών στη χώρα καταγωγής και του τρόπου εφαρμογής τους·

(β) των συναφών δηλώσεων και εγγράφων που υπέβαλε ο αιτών, συμπεριλαμβανομένων στοιχείων σχετικά με το εάν ο αιτών έχει ήδη ή ενδέχεται να υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη·

(γ) της ατομικής κατάστασης και των προσωπικών περιστάσεων του αιτούντος, συμπεριλαμβανομένων παραγόντων όπως το προσωπικό ιστορικό, το φύλο και η ηλικία, ούτως ώστε να εκτιμηθεί εάν, βάσει των προσωπικών περιστάσεων του αιτούντος, οι πράξεις στις οποίες έχει ήδη ή θα μπορούσε να εκτεθεί ισοδυναμούν με δίωξη ή σοβαρή βλάβη·

(δ) εάν οι δραστηριότητες του αιτούντος από τότε που εγκατέλειψε τη χώρα καταγωγής του ανελήφθησαν με αποκλειστικό ή κύριο σκοπό τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών για την υποβολή αίτησης διεθνούς προστασίας, ούτως ώστε να εκτιμηθεί εάν ο ενδιαφερόμενος θα εκτεθεί, συνεπεία των εν λόγω δραστηριοτήτων, σε δίωξη ή σοβαρή βλάβη σε περίπτωση επιστροφής του στην εν λόγω χώρα·

(ε) εάν θα ήταν εύλογο να αναμένεται ότι ο αιτών θα θέσει εαυτόν υπό την προστασία άλλης χώρας την ιθαγένεια της οποίας θα μπορούσε να διεκδικήσει.

4. Το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη ή άμεσες απειλές τέτοιας δίωξης ή βλάβης αποτελεί σοβαρή ένδειξη ότι είναι βάσιμος ο φόβος του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, εκτός εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για να πιστευτεί κανείς ότι η εν λόγω δίωξη ή σοβαρή βλάβη δεν θα επαναληφθεί.

5. Οσάκις τα κράτη-μέλη εφαρμόζουν την αρχή σύμφωνα με την οποία εναπόκειται στον αιτούντα να τεκμηριώσει την αίτηση παροχής διεθνούς προστασίας και οσάκις ορισμένες πτυχές των δηλώσεων του αιτούντος δεν τεκμηριώνονται με

έγγραφα ή άλλες αποδείξεις, οι πτυχές αυτές δεν χρειάζονται επιβεβαίωση, όταν πληρούνται οι ακόλουθοι όροι:

- (α) ο αιτών έχει καταβάλει πραγματική προσπάθεια να τεκμηριώσει την αίτησή του·
- (β) έχουν υποβληθεί όλα τα συναφή στοιχεία, τα οποία έχει ο αιτών στη διάθεσή του και έχει δοθεί ικανοποιητική εξήγηση για την τυχόν έλλειψη άλλων λυσιτελών στοιχείων·
- (γ) οι δηλώσεις του αιτούντος θεωρούνται συνεπείς και ευλογοφανείς και δεν έρχονται σε αντίθεση με διαθέσιμα ειδικά και γενικά στοιχεία που αφορούν την περίπτωση του·
- (δ) ο αιτών αιτήθηκε την παροχή διεθνούς προστασίας το νωρίτερο δυνατόν, εκτός εάν αποδείξει ότι υπήρχε σοβαρός λόγος που τον εμπόδισε να το πράξει και
- (ε) η γενική αξιοπιστία του αιτούντος είναι αποδεδειγμένη.

48. Το απαιτούμενο επίπεδο προστασίας ορίζεται στο άρθρο 7 της Οδηγίας για την Αναγνώριση:

«1. Η προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης μπορεί να παρέχεται μόνο από:

- (α) το κράτος· ή
- (β) ομάδες ή οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων διεθνών οργανισμών, που ελέγχουν το κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του κράτους, υπό την προϋπόθεση ότι επιθυμούν να προσφέρουν προστασία σύμφωνα με την παράγραφο 2 και είναι σε θέση να το πράξουν.

2. Η προστασία κατά της δίωξης ή της σοβαρής βλάβης πρέπει να είναι αποτελεσματική και μη προσωρινή. Η προστασία αυτή παρέχεται κατά κανόνα όταν οι υπεύθυνοι της παραγράφου 1 στοιχεία α' και β' λαμβάνουν εύλογα μέτρα για να αποτρέψουν τη δίωξη ή την πρόκληση σοβαρής βλάβης, μεταξύ άλλων με τη λειτουργία αποτελεσματικού νομικού συστήματος για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη ή σοβαρή βλάβη, και όταν ο αιτών έχει πρόσβαση στην προστασία αυτή.

3. Οσάκις τα κράτη-μέλη αξιολογούν εάν διεθνής οργάνωση ελέγχει ένα κράτος ή σημαντικό μέρος του εδάφους του και παρέχει προστασία όπως περιγράφεται στην παράγραφο 2, λαμβάνουν υπόψη τυχόν κατευθυντήριες γραμμές που παρέχονται σε οικείες πράξεις της Ένωσης.»

49. Στην υπόθεση *M.M. κατά Υπουργείου Δικαιοσύνης, Ισότητας και Νομικής Μεταρρύθμισης κ.λπ.* (αριθ. C-277/1, απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2012), το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (εφεξής «ΔΕΕ») έκρινε τα εξής:

«63. Το άρθρο 4 της Οδηγίας 2004/83, όπως προκύπτει από τον τίτλο του, αφορά την «αξιολόγηση των γεγονότων και περιστάσεων».

64. Στην πραγματικότητα, η «αξιολόγηση» αυτή γίνεται σε δύο αυτοτελή στάδια. Το πρώτο στάδιο αφορά τη διαπίστωση της συνδρομής των πραγματικών περιστατικών που αποδεικνύουν τη βασιμότητα της αιτήσεως, ενώ το δεύτερο στάδιο αφορά τη νομική εκτίμηση των εν λόγω αποδεικτικών στοιχείων, προκειμένου να αποφασισθεί αν πληρούνται, υπό το φως των πραγματικών περιστατικών της συγκεκριμένης υποθέσεως, οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που θέτουν τα άρθρα 9 και 10 ή 15 της Οδηγίας 2004/83 για την παροχή διεθνούς προστασίας.

65. Κατά το άρθρο 4, παράγραφος 1, της εν λόγω Οδηγίας, εναπόκειται μεν συνήθως στον αιτούντα να υποβάλει όλα τα στοιχεία που είναι αναγκαία για την τεκμηρίωση της αιτήσεώς του, γεγονός, όμως, παραμένει ότι το οικείο κράτος-μέλος οφείλει να συνεργαστεί με τον αιτούντα κατά το στάδιο προσδιορισμού των συναφών στοιχείων της αιτήσεως αυτής.

66. Συνεπώς, η εν λόγω απαίτηση συνεργασίας που βαρύνει το κράτος-μέλος έχει επακριβώς την έννοια ότι, εάν για οποιονδήποτε λόγο τα στοιχεία που έχει προσκομίσει ο αιτών την παροχή διεθνούς προστασίας δεν είναι πλήρη, πρόσφατα ή συναφή, το οικείο κράτος-μέλος πρέπει να συνεργαστεί ενεργώς, στο συγκεκριμένο στάδιο της διαδικασίας, με τον αιτούντα προκειμένου να καταστεί δυνατή η συλλογή όλων των στοιχείων που τεκμηριώνουν την εν λόγω αίτηση. Εξάλλου, ένα κράτος-μέλος έχει καλύτερη πρόσβαση από τον αιτούντα σε ορισμένα είδη εγγράφων.

67. Άλλωστε, η εκτιθέμενη στην προηγούμενη σκέψη ερμηνεία επιρρωννύεται από το άρθρο 8, παράγραφος 2, στοιχείο β', της Οδηγίας 2005/85, κατά το οποίο τα κράτη-μέλη μεριμνούν ώστε να λαμβάνονται συγκεκριμένες και ακριβείς πληροφορίες ως προς τη γενική κατάσταση στις χώρες καταγωγής των αιτούντων άσυλο και, όπου χρειάζεται, στις χώρες μέσω των οποίων διήλθαν.»

50. Οι συνεκδικασθείσες υποθέσεις *X, Y και Z* (αριθ. C-199/12 έως C-201/12 της 7ης Νοεμβρίου 2013) αφορούσαν αιτούντες άσυλο που ζητούσαν διεθνή προστασία

λόγω της ομοφυλοφιλίας τους σε περιστάσεις στις οποίες δεν είχε αποδειχθεί ότι είχαν ήδη υποστεί δίωξη ή ότι είχαν δεχθεί ευθείες απειλές δίωξης στο παρελθόν. Αν και το άρθρο 4 παρ. 4 της Οδηγίας για την Αναγνώριση δεν αποτελούσε άμεσα το θέμα της αίτησης προδικαστικής απόφασης, το ΔΕΕ έκρινε τα εξής:

«72. Όσον αφορά τη συγκράτηση που φέρεται ότι πρέπει να επιδείξει το συγκεκριμένο πρόσωπο, στο σύστημα της Οδηγίας, οι αρμόδιες αρχές, όταν αξιολογούν αν ένας αιτών έχει βάσιμο φόβο διώξεως, εξετάζουν αν οι αποδεδειγμένες περιστάσεις συνιστούν ή όχι τέτοια απειλή ώστε το πρόσωπο αυτό εύλογα να φοβάται, όσον αφορά την ατομική του κατάσταση, ότι όντως θα αποτελέσει το αντικείμενο πράξεων διώξεως...

73. Η εν λόγω αξιολόγηση του μεγέθους του κινδύνου, η οποία σε όλες τις περιπτώσεις πρέπει να γίνεται με προσοχή και σύνεση (απόφαση της 2ας Μαρτίου 2010, Συνεκδικασθείσες Υποθέσεις αριθ. C-175/08, C-176/08, C-178/08 και C-179/08, *Salahadin Abdulla* κ.λπ. [2010], ECR I-1493, παρ. 90), στηρίζεται μόνο σε συγκεκριμένη αξιολόγηση των γεγονότων και περιστάσεων σύμφωνα με τους κανόνες που περιλαμβάνονται ειδικά στο άρθρο 4 της οδηγίας (προαναφερθείσα απόφαση *Υ και Ζ*, παρ. 77).»

51. Στην υπόθεση *Salahadin Abdulla* κ.λπ. κατά *Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας* (Συνεκδικασθείσες Υποθέσεις αριθ. C-175/08, C-176/08, C-178/08 και C-179/08, απόφαση της 2ας Μαρτίου 2010, ECHR I-1493), το ΔΕΕ εξέτασε την αξιολόγηση αλλαγής στις περιστάσεις ενός πρόσφυγα και, ιδίως, πότε μπορεί να πάψει να υφίσταται το καθεστώς πρόσφυγα:

«69. Κατά συνέπεια, το καθεστώς πρόσφυγα παύει όταν ο ενδιαφερόμενος υπήκοος δεν εκτίθεται προφανώς πλέον, στη χώρα καταγωγής του, σε συνθήκες εκ των οποίων καταδεικνύεται η αδυναμία της χώρας αυτής να του παράσχει προστασία έναντι πράξεων διώξεως εις βάρος του για έναν εκ των πέντε λόγων που απαριθμούνται στο άρθρο 2, στοιχείο γ' της Οδηγίας. Η παύση αυτή συνεπάγεται επομένως ότι με τη μεταβολή των συνθηκών εξέλιπαν οι λόγοι που είχαν οδηγήσει στη χορήγηση του καθεστώτος πρόσφυγα.

70. Προκειμένου να καταλήξουν στο συμπέρασμα ότι ο φόβος του πρόσφυγα ότι θα υποστεί δίωξη δεν είναι πλέον βάσιμος, οι αρμόδιες αρχές πρέπει, υπό το πρίσμα του

άρθρου 7, παράγραφος 2, της Οδηγίας, να επαληθεύσουν, λαμβανομένης υπόψη της ατομικής καταστάσεως του πρόσφυγα, ότι ο φορέας ή οι φορείς προστασίας του εν λόγω τρίτου κράτους έλαβαν εύλογα μέτρα για να αποτρέψουν τη δίωξη, ότι επομένως διαθέτουν, μεταξύ άλλων, αποτελεσματικό νομικό σύστημα για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη και ότι ο ενδιαφερόμενος πρόσφυγας θα έχει πρόσβαση στην προστασία αυτή, σε περίπτωση παύσεως της υπαγωγής του στο καθεστώς πρόσφυγα.»

V. ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟ ΥΛΙΚΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΥΠΑΤΗ ΑΡΜΟΣΤΕΙΑ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ

52. Σύμφωνα με τα πρότυπα της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, ενώ το βάρος της απόδειξης φέρει ο αιτών άσυλο, λόγω των ειδικών περιστάσεων της αίτησης ασύλου, ο κρατικός αξιωματούχος που εξετάζει την αίτηση ασύλου έχει κοινό καθήκον με τον αιτούντα άσυλο να «εξακριβώσει και αξιολογήσει όλα τα σχετικά πραγματικά περιστατικά».

53. Οι σχετικές ενότητες του Ερμηνευτικού Σημειώματος της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες του 1998 για το βάρος της απόδειξης και την ερμηνευτική ισχύ των ισχυρισμών κατά την εξέταση αιτημάτων ασύλου έχουν ως εξής:

«II. Βάρος της απόδειξης

5. Τα γεγονότα στα οποία στηρίζονται οι περί ασύλου ισχυρισμοί πρέπει να αποδεικνύονται είτε εγγράφως είτε προφορικά. Βάρος της απόδειξης είναι η υποχρέωση του αιτούντος άσυλο να προσκομίσει τα αποδεικτικά στοιχεία που τεκμηριώνουν τους ισχυρισμούς του.

6. Σύμφωνα με γενική αρχή του δικαίου, το βάρος της απόδειξης φέρει το πρόσωπο που προβάλλει τους σχετικούς ισχυρισμούς. Έτσι, κατά την εξέταση των αιτημάτων ασύλου ο αιτών υποχρεούται να αποδείξει την αλήθεια των ισχυρισμών του και των πραγματικών περιστατικών στα οποία στηρίζει το αίτημά του για αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα. Ο αιτών απαλλάσσεται από το βάρος της απόδειξης όταν, εκθέτοντας με τρόπο αληθή τα πραγματικά περιστατικά που αφορούν το περί ασύλου αίτημά του και με βάση αυτά, ο υπεύθυνος της συνέντευξης είναι σε θέση να αποφασίσει για το καθεστώς του. Ενόψει των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζει η

κατάσταση του πρόσφυγα/αιτούντος άσυλο, ο υπεύθυνος της συνέντευξης υποχρεούται να εξακριβώσει και να αξιολογήσει όλα τα σχετικά πραγματικά περιστατικά. Αυτό επιτυγχάνεται όταν ο υπεύθυνος της συνέντευξης γνωρίζει αντικειμενικά την κατάσταση στην χώρα καταγωγής του αιτούντος άσυλο, τα κοινά τοις πάσι γεγονότα, και καθοδηγεί τον αιτούντα άσυλο παρέχοντας τις σχετικές πληροφορίες και επαληθεύοντας με κατάλληλες τεχνικές τους πραγματικούς ισχυρισμούς που αποτελούν τη βάση του αιτήματός του.

III. Αποδεικτική ισχύς των ισχυρισμών ασύλου – Γενικό πλαίσιο και θέματα ορισμών

7. Στα πλαίσια της υποχρέωσης του αιτούντος άσυλο να αποδείξει τα γεγονότα που στηρίζουν το αίτημά του, ο όρος «αποδεικτική ισχύς των ισχυρισμών ασύλου» αποτελεί τη βασική προϋπόθεση που πρέπει να πληροί ο αιτών άσυλο ώστε να δημιουργηθεί στον υπεύθυνο της συνέντευξης πεποίθηση περί της αλήθειας των ισχυρισμών του, οι οποίοι αφορούν τα πραγματικά περιστατικά στα οποία τους στηρίζει. Τα γεγονότα που πρέπει να «αποδειχθούν» είναι αυτά που αφορούν το υπόβαθρο και τις προσωπικές εμπειρίες του αιτούντος άσυλο, που προκαλούν το φόβο δίωξης και την συνεπαγόμενη απροθυμία του να υπαχθεί στην προστασία της χώρας καταγωγής του.

8. Στις χώρες με αγγλοσαξονική δικαιοσύνη παράδοση, το δίκαιο της απόδειξης στο ποινικό δίκαιο απαιτεί όπως αποδειχθεί «εύλογα και αναμφίβολα» η ενοχή του κατηγορούμενου. Στις υποθέσεις ιδιωτικού δικαίου, η νομοθεσία δεν απαιτεί τόσο υψηλό επίπεδο αποδεικτικής ισχύος. Ο δικαστής είναι αυτός που υποχρεούται να αποφασίσει βασιζόμενος στην «εξισορρόπηση των πιθανοτήτων». Ομοίως, κατά την εξέταση των αιτημάτων ασύλου δεν είναι αναγκαίο να πεισθεί πλήρως ο υπεύθυνος της συνέντευξης για την αλήθεια του κάθε ισχυρισμού που αφορά πραγματικά περιστατικά και γεγονότα που προβάλλει ο αιτών άσυλο. Ο υπεύθυνος της συνέντευξης υποχρεούται να αποφασίζει εάν ο αιτών άσυλο είναι αξιόπιστος στηρίζοντας τη σχετική απόφασή του στα αποδεικτικά στοιχεία που αφορούν στην αλήθεια των ισχυρισμών του.

9. Αναμφισβήτητα, ο αιτών υποχρεούται να λέει την αλήθεια. Όμως, θα πρέπει να εκτιμηθεί ότι ενδέχεται να μην θυμάται λεπτομέρειες των γεγονότων που επικαλείται, ή να τα εξιστορεί ανακριβώς ή να τα συγχέει είτε λόγω των τραυματικών εμπειριών που

έχει βιώσει είτε λόγω του χρόνου που έχει μεσολαβήσει είτε λόγω της έντασης των παρελθόντων γεγονότων. Έτσι, ενδέχεται να μιλά αόριστα ή να μην θυμάται με ακρίβεια τις λεπτομέρειες των γεγονότων που αποτελούν την βάση του αιτήματός του. Η αδυναμία του αιτούντος να θυμάται ή να αναφέρεται σε όλες τις ημερομηνίες ή στις λεπτομέρειες, καθώς και οι μικρής σημασίας αντιφάσεις, οι αοριστίες του αιτήματός του ή οι ανακριβείς δηλώσεις του για ζητήματα που δεν είναι κρίσιμα για την εξέταση της αίτησής του λαμβάνονται υπόψη κατά την τελική αξιολόγηση της αξιοπιστίας του, αλλά δεν θα πρέπει να έχουν καθοριστική σημασία.

10. Όταν υπάρχουν αποδείξεις που επιβεβαιώνουν τις δηλώσεις και τους ισχυρισμούς του αιτούντος, αυτές θα πρέπει να ενισχύουν την αλήθεια των ισχυρισμών του. Εξάλλου, λαμβάνοντας υπόψη την ιδιαίτερη κατάσταση των αιτούντων άσυλο, δεν θα πρέπει κατ' ανάγκην να απαιτείται να αποδεικνύουν όλους τους ισχυρισμούς τους με αποδεικτικά μέσα. Ειδικότερα, θα πρέπει να αναγνωρισθεί ότι συχνά οι αιτούντες άσυλο εγκαταλείπουν την χώρα τους ακόμα και χωρίς τα έγγραφα ταυτότητάς τους. Η παράλειψη υποβολής αποδεικτικών μέσων για την υποστήριξη των προφορικών δηλώσεων δεν πρέπει κατά συνέπεια να οδηγεί σε απόρριψη του αιτήματος ασύλου, εφόσον οι ισχυρισμοί του αιτούντος παρουσιάζουν συνοχή, αφορούν γνωστά γεγονότα και η γενικότερη αξιοπιστία του είναι ικανοποιητική.

11. Αξιολογώντας γενικά την αξιοπιστία των ισχυρισμών του αιτούντος, ο υπεύθυνος της συνέντευξης θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη παράγοντες όπως είναι το εύλογο των γεγονότων που επικαλείται ο αιτών, τη γενικότερη συνοχή και αληθοφάνεια της προσωπικής ιστορίας του αιτούντος άσυλο, τα αποδεικτικά μέσα που υποβάλλει ο αιτών για να υποστηρίξει τους ισχυρισμούς του, τη συμφωνία των ισχυρισμών του από την άποψη της κοινής λογικής ή των κοινών τοις πάσι γεγονότων, και την κατάσταση που επικρατεί στη χώρα καταγωγής του. Ο αιτών άσυλο κρίνεται αξιόπιστος όταν έχει προβάλει ισχυρισμούς που παρουσιάζουν συνοχή και είναι εύλογοι, που δεν είναι αντιφατικοί με τα κοινά τοις πάσι γεγονότα και κατά συνέπεια μπορεί να οδηγήσουν τον υπεύθυνο της συνέντευξης στη δημιουργία πεποίθησης για το βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης που εκφράζει.

12. Ο όρος «ευεργέτημα της αμφιβολίας» χρησιμοποιείται στα πλαίσια της αποδεικτικής ισχύος των ισχυρισμών που επικαλείται ο αιτών άσυλο κατά την

εξιστόρηση των πραγματικών περιστατικών τα οποία θεμελιώνουν το αίτημά του. Λαμβάνοντας υπόψη τη φύση των ισχυρισμών, δεν είναι αναγκαίο ο αιτών άσυλο να αποδείξει όλα τα γεγονότα που επικαλείται ώστε να πείσει πλήρως τον υπεύθυνο της συνέντευξης για την αλήθεια των ισχυρισμών του. Είναι φυσιολογική η δημιουργία αμφιβολιών στον υπεύθυνο της συνέντευξης για γεγονότα που επικαλείται ο αιτών άσυλο. Εφόσον ο υπεύθυνος της συνέντευξης κρίνει ότι η προσωπική ιστορία του αιτούντος άσυλο παρουσιάζει γενικά συνοχή και είναι εύλογη, τυχόν στοιχείο αμφιβολίας δεν θα πρέπει να οδηγήσει σε απόρριψη του αιτήματος ασύλου. Θα πρέπει λοιπόν να αναγνωριστεί στον αιτούντα «το ευεργέτημα της αμφιβολίας».

IV. Η αποδεικτική ισχύς των ισχυρισμών κατά την αξιολόγηση του βάσιμου και δικαιολογημένου φόβου δίωξης

13. Η φράση «βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος δίωξης» είναι το στοιχείο-κλειδί για τον ορισμό του πρόσφυγα. Αν και η έκφραση «βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος» περιλαμβάνει δύο στοιχεία, ένα υποκειμενικό (φόβος) και ένα αντικειμενικό (βάσιμος και δικαιολογημένος), αυτά θα πρέπει να αξιολογηθούν μαζί.

14. Σε αυτό το πλαίσιο, ο όρος «φόβος» σημαίνει ότι ο αιτών άσυλο πιστεύει ή υποστηρίζει ότι θα υποστεί δίωξη. Αυτό το στοιχείο αποδεικνύεται κατά την αξιολόγηση των ισχυρισμών του, οι οποίοι αφορούν το λόγο αναχώρησής του από την χώρα καταγωγής του. Εφόσον βέβαια δεν δημιουργούνται σοβαρές αμφιβολίες για την αξιοπιστία του αιτούντος, οι ισχυρισμοί του πρέπει να εξετάζονται με την έννοια ότι αποτελούν σημαντική έκφραση της ύπαρξης του φόβου. Ο αιτών υποχρεούται επιπλέον να αποδείξει ότι ο φόβος που ισχυρίζεται είναι βάσιμος και δικαιολογημένος.

15. Εν προκειμένω, το ιστορικό κατάρτισης της Σύμβασης είναι διαφωτιστικό. Μία από τις κατηγορίες «προσφύγων» του Παραρτήματος I της Σύμβασης του Διεθνούς Οργανισμού Προσφύγων είναι αυτή των προσώπων που «έχουν εκφράσει βάσιμες αντιρρήσεις στην επιστροφή» στις χώρες τους, όπου οι «βάσιμες αντιρρήσεις» ορίζονται ως «δίωξη ή φόβος βάσει εύλογων λόγων δίωξης». Σύμφωνα με το Εγχειρίδιο του Διεθνούς Οργανισμού Προσφύγων, με τη φράση «εύλογοι λόγοι» νοείται ότι ο αιτών έχει εξηγήσει «λογικά και χωρίς αντιφάσεις γιατί φοβάται δίωξη». Η Ad Hoc Επιτροπή για την Ανιθαγένεια και τα Συναφή Ζητήματα υιοθέτησε την έκφραση «βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος δίωξης» και δεν υιοθέτησε την διατύπωση της

Σύμβασης του Διεθνούς Οργανισμού Προσφύγων. Σχολιάζοντας τη διατύπωση αυτή, στην Τελική Πράξη η Ad Hoc Επιτροπή διατύπωσε την άποψη ότι «ο βάσιμος και δικαιολογημένος φόβος δίωξης» σημαίνει ότι ο ενδιαφερόμενος μπορεί να αποδείξει «βάσιμα» ότι φοβάται ότι θα υποστεί δίωξη.

Μέτρο απόδειξης

16. Στο Εγχειρίδιο αναφέρεται ότι ο φόβος δίωξης του αιτούντος άσυλο κρίνεται βάσιμος και δικαιολογημένος εφόσον «μπορεί να θεμελιώσει κατά έναν εύλογο βαθμό ότι η εξακολούθηση της παραμονής του στην χώρα προέλευσής του έχει γίνει αφόρητη γι' αυτόν...».

17. Στις χώρες με αγγλοσαξονική δικαιοσύνη παράδοση έχει αναπτυχθεί σημαντική νομολογία για το μέτρο απόδειξης που απαιτείται για τον καθορισμό του βάσιμου και δικαιολογημένου φόβου δίωξης. Αυτή η νομολογία υποστηρίζει ευρέως την άποψη ότι δεν απαιτείται να αποδειχθεί αναμφίβολα ο βάσιμος και δικαιολογημένος χαρακτήρας του φόβου δίωξης, ή ακόμα και ότι η δίωξη είναι πολύ περισσότερο από πιθανή. Για να αποδειχθεί ο «βάσιμος και δικαιολογημένος» χαρακτήρας της δίωξης, η δίωξη θα πρέπει να είναι εύλογα πιθανή. Επισυνάπτεται παράρτημα με επισκόπηση της πρόσφατης νομολογίας κατά χώρα.

Ενδείξεις για την αξιολόγηση του βάσιμου και δικαιολογημένου χαρακτήρα του φόβου

18. Η αξιολόγηση του φόβου δίωξης είναι ζήτημα θεωρητικό, το οποίο συγκεκριμενοποιείται λαμβάνοντας υπόψη τους ισχυρισμούς του αιτούντος άσυλο για τα πραγματικά περιστατικά που επικαλείται στην προσωπική του ιστορία καθώς και στις πληροφορίες για την κατάσταση στη χώρα καταγωγής.

19. Τα στοιχεία της προσωπικής ιστορίας του αιτούντος άσυλο περιλαμβάνουν το υπόβαθρό του, τις εμπειρίες του, την προσωπικότητά του και κάθε άλλο προσωπικό δεδομένο που θα μπορούσε να τον εκθέσει σε δίωξη. Καίριας σημασίας στοιχεία που πρέπει να συνεκτιμώνται είναι η προηγούμενη δίωξη ή άλλες μορφές κακομεταχείρισης που έχει υποστεί ο αιτών άσυλο, οι εμπειρίες των συγγενών και των φίλων του καθώς και αυτές προσώπων που βρίσκονται στην ίδια κατάσταση με αυτόν. Σημαντικά στοιχεία που αφορούν την κατάσταση στη χώρα καταγωγής του είναι: η γενική κοινωνική και πολιτική κατάσταση, η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η εθνική νομοθεσία, η πολιτική ή οι πρακτικές των οργάνων δίωξης που εφαρμόζονται

ειδικότερα σε όσους βρίσκονται στην ίδια κατάσταση με τον αιτούντα κλπ. Και ενώ η δίωξη ή η κακομεταχείριση που έχει ήδη υποστεί ο αιτών άσυλο βαρύνουν υπέρ μιας θετικής αξιολόγησης του κινδύνου μελλοντικής δίωξης, η έλλειψή της δεν αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα. Όμως, το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη διωχθεί στην χώρα του δεν οδηγεί κατ' ανάγκην στο συμπέρασμα ότι βάσιμα και δικαιολογημένα φοβάται τη δίωξη, ειδικά όταν έχουν ουσιωδώς αλλάξει οι συνθήκες στην χώρα καταγωγής του.»

54. Το Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες σχετικά με τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων (το οποίο εκδόθηκε αρχικά το 1979 και επανεκδόθηκε πιο πρόσφατα το 2011, εφεξής «το Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες») αναπτύσσει περαιτέρω τις αρχές που διατυπώθηκαν στο Ερμηνευτικό Σημείωμα του 1998. Οι παρ. 196 και 197 του Εγχειριδίου προβλέπουν τα εξής:

«196. Σύμφωνα με γενική αρχή του δικαίου, το βάρος της απόδειξης φέρει το πρόσωπο που προβάλλει τη σχετική αξίωση. Συχνά πάντως ο αιτών ενδέχεται να μην έχει τη δυνατότητα να τεκμηριώσει τους ισχυρισμούς του με έγγραφα ή άλλου είδους αποδεικτικά μέσα, ενώ οι περιπτώσεις όπου ο αιτών μπορεί να προσκομίσει αποδεικτικά μέσα για όλους τους ισχυρισμούς του είναι μάλλον η εξαίρεση παρά ο κανόνας. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων, ένα πρόσωπο που διαφεύγει τη δίωξη καταφθάνει με ελάχιστα μέσα, συχνότατα δε ακόμη και χωρίς προσωπικά έγγραφα. Έτσι, ενώ το βάρος της απόδειξης παραμένει κατ' αρχήν στον αιτούντα, το καθήκον της εξακρίβωσης και της αξιολόγησης όλων των σχετικών πραγματικών περιστατικών μοιράζεται ανάμεσα στον αιτούντα και το εξεταστή. Πράγματι, σε μερικές περιπτώσεις, μπορεί πραγματικά να πρέπει ο εξεταστής να χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή του για να στοιχειοθετήσει την αναγκαία τεκμηρίωση προς υποστήριξη της αίτησης. Αλλά ακόμη και μια τόσο ανεξάρτητη έρευνα μπορεί να μην έχει πάντοτε επιτυχία και είναι μάλιστα ενδεχόμενο να υπάρχουν ισχυρισμοί ανεπίδεκτοι απόδειξης. Σε τέτοιες περιπτώσεις, αν η αφήγηση του αιτούντος φαίνεται αξιόπιστη, η περίπτωση του πρέπει, εκτός αν υπάρχουν σοβαροί λόγοι για το αντίθετο, να τύχει του ευεργετήματος της αμφιβολίας.

197. Η προϋπόθεση έτσι της τεκμηρίωσης δεν πρέπει να τηρείται με μεγάλη αυστηρότητα ενόψει της δυσχέρειας της απόδειξης που είναι εγγενής στην ειδική κατάσταση στην οποία βρίσκεται ο αιτών το καθεστώς του πρόσφυγα. Η ανοχή μιας τέτοιας πιθανής έλλειψης τεκμηρίωσης δεν σημαίνει πάντως ότι οι αθεμελίωτοι ισχυρισμοί πρέπει να εκλαμβάνονται κατ' ανάγκην ως αληθείς εάν είναι ανακόλουθοι προς τη συνολική αφήγηση του αιτούντος.»

NOMΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

I. ΠΡΟΒΑΛΛΟΜΕΝΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

55. Οι προσφεύγοντες παραπονούνται ότι η επιστροφή τους στο Ιράκ θα οδηγήσει σε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης, το οποίο προβλέπει τα εξής:

«Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθή εις βασάνους ούτε εις ποινάς ή μεταχειρίσιν απανθρώπων ή εξευτελιστικής.»

A. Η απόφαση του Τμήματος

56. Το Τμήμα σημείωσε ότι, αν και η γενική κατάσταση στο Ιράκ είχε επιδεινωθεί σημαντικά από τον Ιούνιο του 2014, μέχρι στιγμής δεν υπήρχαν διεθνείς αναφορές σχετικά με το Ιράκ που θα μπορούσαν να το οδηγήσουν στο συμπέρασμα ότι η γενική κατάσταση είναι τόσο σοβαρή ώστε να προκαλέσει από μόνη της παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης σε περίπτωση επιστροφής ενός προσώπου στη χώρα αυτή.

57. Όσον αφορά τις ιδιαίτερες περιστάσεις των προσφευγόντων, το Τμήμα κατ' αρχάς σημείωσε ότι οι ισχυρισμοί τους εξετάστηκαν με προσοχή από την Υπηρεσία Μετανάστευσης και το Δικαστήριο Μετανάστευσης, τα οποία αναγνώρισαν ότι ο πρώτος προσφεύγων είχε συνεργαστεί με τους Αμερικανούς και ότι, ως αποτέλεσμα, οι προσφεύγοντες είχαν δεχθεί σοβαρές απειλές και υποστεί βία από την al-Qaeda κατά τα έτη 2004 έως 2008. Όμως, αφού ο πρώτος προσφεύγων είχε σταματήσει να συνεργάζεται με αμερικανικές εταιρίες το 2008, έκριναν ότι είναι απίθανο να εξακολουθούν να υφίστανται συγκεκριμένες απειλές κατά των προσφευγόντων που να δικαιολογούν τη χορήγηση ασύλου.

58. Επιπλέον, το Τμήμα σημείωσε ότι ο πρώτος προσφεύγων επιβεβαίωσε ενώπιον της Υπηρεσίας Μετανάστευσης ότι δεν είχε δεχθεί προσωπικές απειλές από την al-Qaeda από το 2008. Όμως, αφού η αίτησή τους για άσυλο απορρίφθηκε από την Υπηρεσία Μετανάστευσης στις 22 Νοεμβρίου 2011, οι προσφεύγοντες άλλαξαν την

επιχειρηματολογία τους δηλώνοντας ότι η al-Qaeda είχε επίσης αναζητήσει τον πρώτο προσφεύγοντα στην οικία του στη Βαγδάτη στις 10 Σεπτεμβρίου 2011 και είχε πυρπολήσει την οικία τους στις 12 Νοεμβρίου 2011. Το Τμήμα υπογράμμισε ότι η Υπηρεσία Μετανάστευσης αμφισβήτησε την αξιοπιστία των προσφευγόντων και των σχετικών εγγράφων που υπέβαλαν. Το Τμήμα θεώρησε αξιοσημείωτο ότι ο πρώτος προσφεύγων δεν είχε αναφέρει το πρώτο περιστατικό στην Υπηρεσία Μετανάστευσης, παρ' ό,τι έγιναν τρεις συνεντεύξεις με αυτό το όργανο. Επίσης, παρατήρησε ότι τα αποδεικτικά στοιχεία που υπέβαλαν στα εθνικά δικαστήρια και στο Δικαστήριο, τα οποία υποτίθεται ότι βεβαίωναν ότι η al-Qaeda είχε επίσης αναζητήσει τον πρώτο προσφεύγοντα το Σεπτέμβριο του 2011 και ότι η οικία του υπέστη εμπρησμό στις 12 Νοεμβρίου 2011, ήταν ανεπίσημα, με αποτέλεσμα να εγείρουν αμφιβολίες σχετικά με τη γνησιότητά τους. Ως εκ τούτου, το Τμήμα δεν είχε κανένα λόγο να διαφωνήσει με την κρίση της Υπηρεσίας Μετανάστευσης ότι οι προσφεύγοντες δεν τεκμηρίωσαν τον ισχυρισμό τους ότι δέχθηκαν απειλές και υπέστησαν δίωξη από την al-Qaeda μετά το 2008.

59. Ομοίως, αναφορικά με τον ισχυρισμό των προσφευγόντων ότι ο πρώτος προσφεύγων διατρέχει κίνδυνο λόγω της συμμετοχής του σε τηλεοπτική δημόσια συζήτηση το Φεβρουάριο του 2010, το Τμήμα σημείωσε ότι οι προσφεύγοντες δεν είχαν αναφέρει το θέμα καθόλου στην Υπηρεσία Μετανάστευσης, παρ' ό,τι έγιναν αρκετές συνεντεύξεις με την Υπηρεσία. Ο πρώτος προσφεύγων υπέβαλε για πρώτη φορά το σχετικό οπτικοακουστικό υλικό στο Δικαστήριο Μετανάστευσης στις 1 Φεβρουαρίου 2012. Οι σουηδικές αρχές δεν πείστηκαν ότι το υλικό αυτό αναγόταν χρονικά στο Φεβρουάριο του 2010 ή ότι οι προσφεύγοντες θα αδυνατούσαν να λάβουν προστασία από τις ιρακινές αρχές επειδή ο πρώτος προσφεύγων τις είχε επικρίνει δημόσια στη διάρκεια της συζήτησης αυτής. Συνοψίζοντας, το Τμήμα συμφώνησε με τις σουηδικές αρχές ότι οι προσφεύγοντες δεν τεκμηρίωσαν αυτούς τους ισχυρισμούς.

60. Έχοντας υπόψη τα παραπάνω και σημειώνοντας ότι ο πρώτος προσφεύγων διέκοψε οριστικά τη συνεργασία του με τους Αμερικανούς το 2008, ότι η τελευταία τεκμηριωμένη επίθεση της al-Qaeda κατά των προσφευγόντων έλαβε χώρα τον Οκτώβριο του 2008, σχεδόν πριν από εξήμισι χρόνια, και ιδίως ότι ο πρώτος προσφεύγων είχε παραμείνει στη Βαγδάτη μέχρι το Δεκέμβριο του 2010, ενώ η δεύτερη

προσφεύγουσα και ο τρίτος προσφεύγων μέχρι το Σεπτέμβριο του 2011, χωρίς να τεκμηριώσουν τον ισχυρισμό τους ότι είχαν δεχθεί νέες ευθείες απειλές, το Τμήμα επικύρωσε την αξιολόγηση των σουηδικών αρχών ότι δεν υπάρχουν επαρκείς αποδείξεις που να δικαιολογούν το συμπέρασμα ότι οι προσφεύγοντες θα διατρέξουν κίνδυνο να υποβληθούν σε μεταχείριση αντίθετη με το άρθρο 3 εάν επιστρέψουν στο Ιράκ. Ως εκ τούτου, το Τμήμα έκρινε ότι η απομάκρυνσή τους δεν θα οδηγήσει σε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.

B. Οι ισχυρισμοί των διαδίκων

1. *Ισχυρισμοί των προσφευγόντων*

61. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι με την απόφασή του το Τμήμα του Δικαστηρίου έθεσε ολόκληρο το βάρος της απόδειξης στους προσφεύγοντες και δεν τους χορήγησε το ευεργέτημα της αμφιβολίας. Επέλεξε να αγνοήσει μέρος των στοιχείων των προσφευγόντων, κρίνοντας ότι η τελευταία απειλή που δέχθηκαν από την al-Qaeda ήταν το 2008. Όσον αφορά τις απειλές από το 2008 και εξής, οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι οι σουηδικές αρχές και τα δικαστήρια απέρριψαν τα στοιχεία που τους είχαν υποβάλει, κρίνοντας ότι είναι απίθανο να υφίστανται απειλές για τον πρώτο προσφεύγοντα στη χώρα καταγωγής του. Αποτελεί κοινή πρακτική στο πλαίσιο της σουηδικής διαδικασίας ασύλου να εξετάζονται τα στοιχεία που υποβάλλουν οι αιτούντες άσυλο ώστε να εξακριβωθεί η αξιοπιστία τους. Όμως, στην παρούσα υπόθεση οι εθνικές αρχές απέρριψαν κατηγορηματικά τα στοιχεία που τους είχαν υποβάλει οι προσφεύγοντες χωρίς να κάνουν καμία προσπάθεια για να εξετάσουν την αξιοπιστία τους, π.χ. επικοινωνώντας με τις ιρακινές αρχές ή το τηλεοπτικό κανάλι Alhurra. Ως εκ τούτου, δεν εκπλήρωσαν τις υποχρεώσεις τους βάσει των άρθρων 3 και 6 της Σύμβασης. Εάν οι σουηδικές αρχές – και το Τμήμα – είχαν οποιαδήποτε αμφιβολία σχετικά με την αξιοπιστία των στοιχείων που τους υποβλήθηκαν, θα έπρεπε πρώτα να αποφασίσουν βάσει έγκυρων πληροφοριών αν θα τα δεχθούν ως αξιόπιστα. Εάν είχαν αξιολογήσει σωστά τα στοιχεία που τους υποβλήθηκαν, πιθανότατα η αξιολόγησή τους θα ήταν διαφορετική από αυτήν που έκαναν στις αποφάσεις τους. Αφού οι σουηδικές αρχές δεν αμφισβήτησαν την αληθοφάνεια των ισχυρισμών των προσφευγόντων, έπρεπε να είχαν δώσει στον πρώτο προσφεύγοντα το ευεργέτημα της αμφιβολίας.

62. Οι προσφεύγοντες επισημαίνουν ότι η Οδηγία για την Αναγνώριση εισάγει τον κανόνα του «ευεργετήματος της αμφιβολίας» για τους αιτούντες άσυλο σε σχέση με στοιχεία που υποβάλλουν προς υποστήριξη των αιτήσεών τους για άσυλο. Εφόσον δεν αμφισβητηθεί η γενική αξιοπιστία του αιτούντος άσυλο, αυτός οφείλει να καταβάλει πραγματική προσπάθεια για να τεκμηριώσει τους προφορικούς ισχυρισμούς του. Κατά την αξιολόγηση της αξιοπιστίας των ισχυρισμών, πρέπει να δίνεται σημασία στο αν χαρακτηρίζονται από συνοχή και δεν παρουσιάζουν αντιφάσεις, και αν τα ουσιαστικά στοιχεία τους παρέμειναν αμετάβλητα κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου. Στην περίπτωση του πρώτου προσφεύγοντος, δεν υπήρξε λόγος να τεθεί εν αμφιβόλω η αξιοπιστία του. Η καθυστέρησή του να επικαλεστεί τις πολιτικές του δραστηριότητες στη διαδικασία ασύλου ήταν φυσιολογική, αφού δεν του είχε δοθεί η ευκαιρία να κάνει πλήρη παρουσίαση των επιχειρημάτων του στη σχετική συνέντευξη και για το λόγο αυτό είχε επικεντρωθεί στην πιο επείγουσα απειλή, αυτήν που προερχόταν από την al-Qaeda. Το αν η τηλεοπτική συζήτηση είχε προβληθεί το 2008 ή το 2010 σε καμία περίπτωση δεν αναιρούσε ούτε μείωνε την αξιοπιστία του πρώτου προσφεύγοντος ή το επίπεδο της απειλής εναντίον του. Το γεγονός ότι η συζήτηση προβλήθηκε έπρεπε να αποτελέσει επαρκή λόγο για να ληφθεί υπόψη και να διερευνηθεί. Ο μόνος λόγος για τον οποίο ο πρώτος προσφεύγων δεν υπέστη κακομεταχείριση από το 2008 έως το 2011 είναι ότι κρυβόταν.

63. Οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι εάν ο πρώτος προσφεύγων απελαθεί στη χώρα καταγωγής του, αναγκαστικά θα έλθει σε επαφή με κυβερνητικές υπηρεσίες. Εάν υφίστατο κίνδυνος από τις κυβερνητικές υπηρεσίες προτού διαφύγει στη Σουηδία, ο κίνδυνος θα εξακολουθεί να υπάρχει και μετά την επιστροφή του. Αν αναγκαστεί να επιστρέψει, θα αναγκαστεί να αρνηθεί την ταυτότητά του και να κρύβεται από τις κυβερνητικές αρχές, κάτι που θα αποτελεί σαφή παραβίαση της Σύμβασης. Οι πληροφορίες που είναι διαθέσιμες για τη χώρα δείχνουν ότι οι πρώην υπάλληλοι των αμερικανικών στρατευμάτων βρίσκονται σε ευάλωτη θέση. Εκτός του ότι η al-Qaeda τους θεωρεί προδότες της πατρίδας, υφίστανται απειλή και από το ISIS, που τους αντιμετωπίζει ως άμεσους στόχους. Πολλοί πρώην συνεργάτες έχασαν τη ζωή τους σε περιοχές που ελέγχει το ISIS.

64. Τα σουηδικά δικαστήρια και οι αρχές, καθώς και το Τμήμα, αναγνώρισαν ότι ο πρώτος προσφεύγων είχε βάσιμο λόγο να φοβάται για τη ζωή του την περίοδο από το 2004 έως το 2008. Η κακομεταχείριση που υπέστη στην ουσία είναι συγκρίσιμη με βασανιστήρια. Αποκλειστικά ενόψει των περιστατικών στα οποία είχε αναφερθεί, το βάρος της απόδειξης θα έπρεπε να φέρουν οι σουηδικές αρχές και όχι αυτός. Τα περιστατικά που αναφέρθηκαν και η κακομεταχείριση που υπέστη ο πρώτος προσφεύγων είναι επίσης ενδεικτικά της αξιολόγησης των ενδεχόμενων απειλών και κινδύνων που πιθανόν θα αντιμετωπίσει μετά την επιστροφή του. Καθώς οι εθνικές αρχές δέχθηκαν ότι όλα αυτά τα περιστατικά όντως είχαν λάβει χώρα, τα εν λόγω περιστατικά θα έπρεπε να είχαν χρησιμεύσει ως αφετηρία για μια πρόδρομη αξιολόγηση αυτών απειλών. Οι σουηδικές αρχές έπρεπε να είχαν παρουσιάσει επαρκή επιχειρήματα για να αντικρούσουν αυτή την αξιολόγηση των απειλών βάσει πραγματικών περιστατικών. Αφού δεν το έπραξαν, έπρεπε να γίνει δεκτό ότι παρέμενε το ίδιο σενάριο απειλών. Οι σουηδικές αρχές θα έπρεπε επίσης να λάβουν υπόψη την πρότερη εμπειρία του πρώτου προσφεύγοντος και την ευάλωτη θέση του λόγω της συνεργασίας του με τις αμερικανικές δυνάμεις στο Ιράκ. Οι ιρακινές αρχές δεν θα ήταν σε θέση να τον προστατέψουν αν χρειαζόταν προστασία στο μέλλον. Το βάρος της απόδειξης έπρεπε να φέρουν οι σουηδικές αρχές, οι οποίες δεν κατάφεραν να αποδείξουν ότι ο πρώτος προσφεύγων δεν θα υποβληθεί σε κακομεταχείριση αντίθετη με το άρθρο 3 της Σύμβασης εάν επιστρέψει στη χώρα καταγωγής του.

65. Σύμφωνα με το σουηδικό δίκαιο, οι αιτούντες άσυλο οφείλουν να προβάλουν εύλογα επιχειρήματα για να αντεπεξέλθουν στο βάρος της απόδειξης. Όμως, η πιθανολογική ισχύς διαφέρει από υπόθεση σε υπόθεση και από δικαστήριο σε δικαστήριο, και δεν υπάρχουν ρητές κατευθυντήριες γραμμές για το πότε π.χ. ένα έγγραφο πρέπει να θεωρείται ότι είναι τόσο χαμηλής ποιότητας ώστε να μην έχει αποδεικτική αξία. Συνεπώς, αυτή η αξιολόγηση είναι αυθαίρετη. Στην παρούσα υπόθεση, οι αρχές έθεσαν το βάρος της απόδειξης συνολικά στους προσφεύγοντες και, σε όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, έκριναν ότι οι προσφεύγοντες δεν αντεπεξήλθαν στο βάρος της απόδειξης. Αυτό το έπραξαν χωρίς να αναφέρουν, λεπτομερώς ή άλλως, πώς είχαν καταλήξει στη διαπίστωση των πραγματικών περιστατικών. Για το λόγο αυτό

είναι δύσκολο να κριθεί αν οι προσφεύγοντες επωμίστηκαν υπερβολικό βάρος της απόδειξης.

66. Οι προσφεύγοντες καταλήγουν αναφέροντας ότι, βάσει της πρότερης εμπειρίας τους και της επιδείνωσης της κατάστασης στο Ιράκ ως προς την ασφάλεια, αν επιστρέψουν στο Ιράκ θα αντιμετωπίσουν πραγματικό κίνδυνο να υποστούν μεταχείριση αντίθετη με το άρθρο 3.

2. *Ισχυρισμοί της Κυβέρνησης*

67. Η Κυβέρνηση συμφωνεί με το συμπέρασμα του Τμήματος ότι δεν θα υπάρξει παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης εάν οι προσφεύγοντες επιστρέψουν στο Ιράκ.

68. Όσον αφορά τη γενική κατάσταση στο Ιράκ, η Κυβέρνηση σημειώνει ότι τόσο η Υπηρεσία Μετανάστευσης όσο και το Δικαστήριο Μετανάστευσης έκριναν ότι η κατάσταση στο Ιράκ όσον αφορά την ασφάλεια δεν είναι τέτοια ώστε να υπάρχει γενική ανάγκη διεθνούς προστασίας για τους αιτούντες άσυλο, κάτι που επιβεβαιώθηκε από το Δικαστήριο με την απόφαση του Τμήματος. Σύμφωνα με τις πιο πρόσφατες πληροφορίες που παρέσχε η Υπηρεσία Μετανάστευσης, η ένταση της βίας στη Βαγδάτη εξακολουθεί να μη συνιστά πραγματικό κίνδυνο μεταχείρισης αντίθετης προς το άρθρο 3 της Σύμβασης. Συνεπώς, η αξιολόγηση του Δικαστηρίου στην απόφαση του Τμήματος εξακολουθεί να ισχύει όσον αφορά τη γενική κατάσταση στο Ιράκ, συμπεριλαμβανομένης της Βαγδάτης.

69. Όσον αφορά την προστασία από τις ιρακινές αρχές, οι πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής των προσφευγόντων δείχνουν ότι στη Βαγδάτη υπάρχει ένα δικαστικό σύστημα που λειτουργεί εύρυθμα. Σύμφωνα με τη νομική γνωμοδότηση της Υπηρεσίας Μετανάστευσης, το ζήτημα αν η προστασία που παρέχουν οι αρχές μιας χώρας είναι επαρκής πρέπει να εξετάζεται στη βάση του αν η εν λόγω χώρα θα προβεί στις απαραίτητες ενέργειες για την αποτροπή της δίωξης ή της πρόκλησης σοβαρής βλάβης σε ένα πρόσωπο.

70. Αναφορικά με τις προσωπικές περιστάσεις των προσφευγόντων, η Κυβέρνηση σημειώνει ότι ο πρώτος προσφεύγων δεν ανέφερε την υποτιθέμενη δίωξή του από την al-Qaeda στις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν μόλις λίγες εβδομάδες μετά το υποτιθέμενο περιστατικό και ότι τα έγγραφα που υπέβαλε προς υποστήριξη αυτού του ισχυρισμού ήταν ανεπίσημα, γεγονός που ήγειρε αμφιβολίες σχετικά με τη γνησιότητά

τους. Η Κυβέρνηση συμφωνεί με το Τμήμα ότι οι προσφεύγοντες δεν τεκμηρίωσαν τον ισχυρισμό τους ότι υπέστησαν δίωξη από την al-Qaeda μετά το 2008. Η Κυβέρνηση τονίζει ότι ο πρώτος προσφεύγων δεν προσκόμισε αποδείξεις ότι δέχθηκε προσωπικές απειλές μετά το 2008. Παρέμεινε στη Βαγδάτη μέχρι το Δεκέμβριο του 2010, ενώ η γυναίκα και ο γιος του μέχρι το Σεπτέμβριο του 2011, χωρίς να δεχθούν ευθείες απειλές ή επιθέσεις. Δύο από τις κόρες του συνεχίζουν να ζουν στη Βαγδάτη και δεν έχουν δεχθεί απειλές. Καθώς οι επιθέσεις κατά του πρώτου προσφεύγοντος έλαβαν χώρα τα έτη που ήταν συμβεβλημένος με τις αμερικανικές δυνάμεις και στη συνέχεια σταμάτησαν, πιθανόν οι απειλές και οι επιθέσεις να μη συνδέονταν με τον ίδιο προσωπικά, αλλά να είχαν σκοπό να τον αποτρέψουν από τη συνεργασία με τους Αμερικανούς. Επιπλέον, ο πρώτος προσφεύγων δεν ζήτησε ποτέ προστασία από τις ιρακινές αρχές. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι προσφεύγοντες δεν απέδειξαν ότι αδυνατούσαν να λάβουν προστασία από τις ιρακινές αρχές.

71. Η Κυβέρνηση σημειώνει ότι ο πρώτος προσφεύγων επίσης ισχυρίζεται ότι διατρέχει κίνδυνο δίωξης λόγω της συμμετοχής του σε μια τηλεοπτική δημόσια συζήτηση. Όμως, δεν είχε αναφέρει το ζήτημα αυτό στη συνέντευξή του για το θέμα του ασύλου, στους γραπτούς ισχυρισμούς του προς την Υπηρεσία Μετανάστευσης και στην προσφυγή του στο Δικαστήριο Μετανάστευσης. Όταν το έκανε στους επόμενους ισχυρισμούς του, αρχικά υποστήριξε ότι η συζήτηση είχε γίνει το Φεβρουάριο του 2008, και μετά το Φεβρουάριο του 2010. Από το DVD της συζήτησης που υπέβαλε ως αποδεικτικό στοιχείο προκύπτει καθαρά ότι η εγγραφή του δεν έγινε μετά τις 4 Μαρτίου 2008. Το Τμήμα συμφώνησε με την Κυβέρνηση ότι οι προσφεύγοντες δεν απέδειξαν ούτε ότι η εγγραφή έγινε μετά τις 4 Μαρτίου 2008 ούτε ότι ο πρώτος προσφεύγων διατρέχει κίνδυνο δίωξης εξαιτίας αυτού.

72. Η Κυβέρνηση επιπλέον υποστηρίζει ότι δεν υπάρχει λόγος να πιστέψει κανείς ότι ο πρώτος προσφεύγων και η οικογένειά του θα βρεθούν σε ιδιαίτερα ευάλωτη θέση αφού επιστρέψουν στη Βαγδάτη. Η Κυβέρνηση συμφωνεί με το Τμήμα ότι δεν υπάρχουν επαρκείς αποδείξεις για να συμπεράνει κανείς ότι, λόγω των προσωπικών τους περιστάσεων, οι προσφεύγοντες θα αντιμετωπίσουν πραγματικό κίνδυνο να υποστούν μεταχείριση αντίθετη προς το άρθρο 3 της Σύμβασης εάν επιστρέψουν στο Ιράκ.

Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τη χώρα καταγωγής των προσφευγόντων δείχνουν ότι η γενική κατάσταση που υπήρχε στη Βαγδάτη το 2008, με ομάδες συνδεδεμένες με την al-Qaeda να απειλούν και να τιμωρούν όσους συνεργάζονταν με τις αμερικανικές ή τις δυτικές δυνάμεις, δεν υφίσταται πλέον. Αντίθετα, οι τρέχουσες πληροφορίες σχετικά με τη χώρα καταγωγής των προσφευγόντων δείχνουν ότι η μεγαλύτερη απειλή για τη γενική κατάσταση στη Βαγδάτη προέρχεται σήμερα από το ISIS, το οποίο διώκει τους σιίτες μουσουλμάνους γενικά, καθώς και άλλες θρησκευτικές μειονότητες.

Στην περίπτωση των προσφευγόντων, οι απειλές και η βία συνδέονταν στενά με τη συνεργασία του πρώτου προσφεύγοντος με τις αμερικανικές δυνάμεις. Αφού αυτή η συνεργασία έπαψε να υφίσταται έκτοτε, η κατάσταση για τους προσφεύγοντες έχει αλλάξει. Επιπλέον, σύμφωνα με τις πληροφορίες σχετικά με τη χώρα καταγωγής των προσφευγόντων, οι ιρακινές αρχές δεν θεωρείται πλέον ότι είναι διαβρωμένες από τρομοκρατικές ομάδες όπως η al-Qaeda ή το ISIS, αντίθετα με τους ισχυρισμούς των προσφευγόντων. Ενώ αυτές οι ομάδες προέρχονται από σουνιτικές ακραίες ομάδες, στις αρχές της Βαγδάτης κυριαρχεί το σιιτικό στοιχείο.

Συνεπώς, όταν γίνει μια πλήρης και ex nunc αξιολόγηση, δεν υπάρχουν επαρκείς αποδείξεις που να στηρίζουν το συμπέρασμα ότι οι προσφεύγοντες θα αντιμετωπίσουν πραγματικό και προσωπικό κίνδυνο να υποστούν μεταχείριση αντίθετη με το άρθρο 3 εάν εκτελεστεί η απόφαση απέλασης.

73. Όσον αφορά το ζήτημα του βάρους της απόδειξης, η Κυβέρνηση σημειώνει ότι, σύμφωνα με το σουηδικό δίκαιο, το Εγχειρίδιο της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες αποτελεί σημαντική πηγή δικαίου και οι εκθέσεις και συστάσεις της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες συνιστούν σημαντική πηγή καθοδήγησης, η οποία, όμως, πρέπει να σταθμίζεται με άλλες πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση στην κάθε χώρα. Σύμφωνα με την εθνική νομολογία, πρόσωπο που καταθέτει αίτηση άδειας παραμονής φέρει το αρχικό βάρος της απόδειξης ότι υφίστανται οι πραγματικές περιστάσεις που απαιτούνται για τη χορήγηση άδειας παραμονής. Ενώ το αρχικό βάρος της απόδειξης φέρει ο αιτών, την υποχρέωση διαπίστωσης και αξιολόγησης των πραγματικών περιστατικών μοιράζονται ο αιτών και οι αρχές και τα δικαστήρια μετανάστευσης. Σύμφωνα με την αιτιολογική

έκθεση του Σουηδικού Νόμου περί Αλλοδαπών, οι απαιτήσεις όσον αφορά την αποδεικτική ισχύ των ισχυρισμών του αιτούντος δεν πρέπει να είναι υπερβολικά αυστηρές όταν πρόκειται για ισχυρισμούς περί κινδύνου δίωξης, καθώς είναι σπάνια δυνατό για τον αιτούντα να προσκομίσει στέρεες αποδείξεις που μπορούν να επιβεβαιώσουν με σαφήνεια τέτοιο κίνδυνο. Συχνά χρειάζεται να χορηγηθεί στον αιτούντα το ευεργέτημα της αμφιβολίας εφόσον έχουν ληφθεί και ελεγχθεί όλα τα στοιχεία και ο εξεταστής έχει πειστεί για τη γενική αξιοπιστία του αιτούντος. Προϋπόθεση του ευεργετήματος της αμφιβολίας είναι οι δηλώσεις του αιτούντος να χαρακτηρίζονται από συνοχή, να μην περιπίπτουν σε αντιφάσεις και η ουσία των δηλώσεων να παραμένει αμετάβλητη κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου.

74. Σύμφωνα με την αρχή ότι τα δικαστήρια έχουν την τελική ευθύνη των ερευνών, όπως ορίζεται στο άρθρο 8 του Νόμου περί Διοικητικής Δικονομίας, το Δικαστήριο Μετανάστευσης όφειλε να λάβει υπόψη όλες τις περιστάσεις και να μεριμνήσει ώστε η έρευνα της υπόθεσης να είναι επαρκής και πλήρης. Η Υπηρεσία Μετανάστευσης ήταν υποχρεωμένη να παράσχει τις υπηρεσίες και την καθοδήγησή της και να διεξαγάγει έρευνα. Οφείλει να βοηθά τους αιτούντες να ασκήσουν τα δικαιώματά τους και να τους καθοδηγεί παίρνοντας την πρωτοβουλία για τη διεξαγωγή περαιτέρω έρευνας ανάλογα με τις περιστάσεις. Σε υποθέσεις ασύλου, αυτή η υποχρέωση έρευνας είναι ακόμα ευρύτερη. Επιπλέον, σύμφωνα με την εθνική νομολογία, οι απαιτήσεις όσον αφορά την αποδεικτική ισχύ των ισχυρισμών του αιτούντος είναι αυστηρότερες για περιστάσεις που μπορεί εύλογα να αποδείξει ο αιτών, αλλά χαλαρότερες για περιστάσεις που είναι πιο δύσκολο να αποδειχθούν.

75. Η Κυβέρνηση σημειώνει ότι στην παρούσα υπόθεση, η περιγραφή του κινδύνου δίωξης του πρώτου προσφεύγοντος από την al-Qaeda μέχρι το 2008 ήταν ουσιαστικά συνεκτική και λεπτομερής, δεν περιείχε αντιφατικά στοιχεία και υποστηριζόταν από σχετικές πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής των προσφευγόντων. Ως εκ τούτου, ανταποκρίθηκε στο βάρος της απόδειξης και δικαιούτο να τύχει του ευεργετήματος της αμφιβολίας. Όμως, καθώς οι προσφεύγοντες δεν είχαν ζητήσει άσυλο μέχρι το Δεκέμβριο του 2010 και το Σεπτέμβριο του 2011, όφειλαν να αποδείξουν εύλογα ότι, όπως είχαν τα πράγματα κατά το χρόνο της εθνικής διαδικασίας, εξακολουθούσαν να αντιμετωπίζουν κίνδυνο να υποστούν μεταχείριση αντίθετη προς το άρθρο 3 της

Σύμβασης εάν επέστρεφαν στη Βαγδάτη. Δεν μπόρεσαν να ανταποκριθούν στο βάρος της απόδειξης. Μόνον αφού η Υπηρεσία Μετανάστευσης απέρριψε την αίτηση των προσφευγόντων για άδεια παραμονής υπέβαλαν νέους ισχυρισμούς και στοιχεία, τα οποία χαρακτηρίζονταν από έλλειψη συνοχής και αντιφάσεις. Καθώς είχε αλλάξει η ουσία της αφήγησής τους, δεν ήταν δυνατόν να τους χορηγηθεί το ευεργέτημα της αμφιβολίας. Αφού υπήρχε έλλειψη αξιοπιστίας, οι εθνικές αρχές και τα δικαστήρια δεν είχαν λόγο να διερευνήσουν περαιτέρω τους ισχυρισμούς τους. Η κατάσταση των προσφευγόντων είχε αλλάξει από το 2008 και είχε παύσει να υφίσταται η ανάγκη τους για προστασία. Κατά τη διάρκεια της εθνικής διαδικασίας, οι αρχές μετανάστευσης έλαβαν υπόψη όλες τις σχετικές περιστάσεις και μερίμνησαν ώστε η έρευνα της υπόθεσης να είναι επαρκής και πλήρης. Οι εθνικές αποφάσεις δεν συνεπάγονται ότι οι προσφεύγοντες επωμίστηκαν υπερβολικό βάρος της απόδειξης.

76. Τέλος, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η παρούσα υπόθεση διαφέρει από την υπόθεση *R.C. κατά Σουηδίας* (No. 41827/07, 9 Μαρτίου 2010), η οποία αφορούσε ισχυρισμούς για βασανιστήρια και κακομεταχείριση στα χέρια των εθνικών αρχών. Στην παρούσα υπόθεση η υποτιθέμενη δίωξη των προσφευγόντων είχε ασκηθεί από μη κρατικούς παράγοντες. Οι προσφεύγοντες δεν μπόρεσαν να τεκμηριώσουν τον ισχυρισμό τους ότι αντιμετωπίζουν σημαντικό κίνδυνο να υποστούν κακομεταχείριση εάν επιστρέψουν στην παρούσα φάση στο Ιράκ.

Γ. Η αξιολόγηση του Δικαστηρίου

1. Γενικές αρχές

(α) Γενική φύση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το άρθρο 3

77. Το Δικαστήριο σημείωσε τα εξής στην απόφασή του επί της υπόθεσης *Labita κατά Ιταλίας* ([GC], No. 26772/95, παρ. 119, ECHR 2000-IV):

«Όπως έχει αναφέρει το Δικαστήριο σε πολλές περιπτώσεις, το άρθρο 3 κατοχυρώνει μία από τις πιο θεμελιώδεις αξίες των δημοκρατικών κοινωνιών. Ακόμα και στις πιο δύσκολες περιστάσεις, όπως ο αγώνας κατά της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος, η Σύμβαση απαγορεύει απολύτως τα βασανιστήρια και την απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία. Αντίθετα με τις περισσότερες από τις ουσιαστικές διατάξεις της Σύμβασης και των Πρωτοκόλλων 1 και 4, το άρθρο 3 δεν προβλέπει καμία εξαίρεση, και καμία παρέκκλιση δεν επιτρέπεται σύμφωνα με το

άρθρο 15 παρ. 2, ακόμα και σε περίπτωση δημόσιας έκτακτης ανάγκης που απειλεί τη ζωή του έθνους (βλ. *Selmouni κατά Γαλλίας* [GC], No. 25803/94, παρ. 95, ECHR 1999-V, και την απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1998 στην υπόθεση *Assepon κ.λπ. κατά Βουλγαρίας*, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VIII, σελ. 3288, παρ. 93). Η Σύμβαση απαγορεύει απολύτως τα βασανιστήρια και την απάνθρωπη ή εξευτελιστική μεταχείριση ή τιμωρία, ανεξαρτήτως της συμπεριφοράς του θύματος (βλ. *Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 1996, *Reports* 1996-V, σελ. 1855, παρ. 79).»

(β) Η αρχή της μη επαναπροώθησης

78. Το Δικαστήριο έχει σε πολλές περιπτώσεις αναγνωρίσει τη σημασία της αρχής της μη επαναπροώθησης (βλ. π.χ. *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* [GC], No. 30969/09, παρ. 286, ECHR 2011, και *M.A. κατά Κύπρου*, No. 41872/10, παρ. 133, ECHR 2013 (αποσπάσματα)). Η κύρια ανησυχία του Δικαστηρίου σε υποθέσεις που αφορούν την απέλαση αιτούντων άσυλο είναι να μάθει «αν υπάρχουν πραγματικές εγγυήσεις που προστατεύουν τον προσφεύγοντα κατά της αυθαίρετης επαναπροώθησης, άμεσης ή έμμεσης, στη χώρα την οποία εγκατέλειψε» (βλ., μεταξύ άλλων, την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας*, παρ. 286, *Muslim κατά Τουρκίας*, No. 53566/99, παρ. 72-76, 26 Απριλίου 2005, και *T.I. κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (dec.), No. 43844/98, ECHR 2000-III).

(γ) Γενικές αρχές σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 3 σε υποθέσεις απέλασης

Οι γενικές αρχές σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 3 σε υποθέσεις απέλασης έχουν διατυπωθεί στην υπόθεση *Saadi κατά Ιταλίας* ([GC], No. 37201/06, παρ. 124-133, ECHR 2008) και, πιο πρόσφατα, στην απόφαση επί της υπόθεσης *F.G. κατά Σουηδίας* ([GC], No. 43611/11, ECHR 2016). Οι σχετικές παράγραφοι της τελευταίας απόφασης έχουν ως εξής:

«111. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι τα Συμβαλλόμενα Κράτη έχουν το δικαίωμα, κατά πάγια αρχή του διεθνούς δικαίου και με την επιφύλαξη των υποχρεώσεών τους βάσει συνθηκών, συμπεριλαμβανομένης της Σύμβασης, να ελέγχουν την είσοδο, παραμονή και απέλαση αλλοδαπών (βλ. π.χ. *Hirsi Jamaa κ.λπ. κατά Ιταλίας* [GC], No. 27765/09, παρ. 113, ECHR 2012, *Üner κατά Ολλανδίας* [GC], No. 46410/99, παρ. 54, ECHR 2006-XII, *Abdulaziz, Cabales και Balkandali κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 28

Μαΐου 1985, παρ. 67, Series A No. 94, και *Boujlifa κατά Γαλλίας*, 21 Οκτωβρίου 1997, παρ. 42, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-VI). Όμως, η απέλαση αλλοδαπού από Συμβαλλόμενο Κράτος μπορεί να εγείρει θέμα βάσει του άρθρου 3 και να γεννά ευθύνη του Κράτους αυτού βάσει της Σύμβασης, όταν έχουν παρουσιαστεί βάσιμοι λόγοι να πιστεύεται ότι το πρόσωπο αυτό, εάν απελαθεί, θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί μεταχείριση αντίθετη με το άρθρο 3 στη χώρα προορισμού. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το άρθρο 3 συνεπάγεται υποχρέωση να μην απελαθεί το πρόσωπο στη χώρα αυτή (βλ., μεταξύ άλλων, *Saadi κατά Ιταλίας* [GC], No. 37201/06, παρ. 124-125, ECHR 2008).

112. Η αξιολόγηση αν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να πιστεύεται ότι ο προσφεύγων αντιμετωπίζει τέτοιο κίνδυνο αναπόφευκτα επιβάλλει στο Κράτος την υποχρέωση να εξετάσει τις συνθήκες στη χώρα προορισμού υπό το φως των προτύπων του άρθρου 3 της Σύμβασης (βλ. *Mamatkulov και Askarov κατά Τουρκίας* [GC], No. 46827/99 και 46951/99, παρ. 67, ECHR 2005-I). Βάσει των προτύπων αυτών, η κακομεταχείριση που ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι θα υποστεί εάν επιστρέψει θα πρέπει να φθάσει ένα ελάχιστο επίπεδο βαναυσότητας προκειμένου να εμπίπτει στο πεδίο του άρθρου 3. Η αξιολόγηση αυτού του επιπέδου είναι σχετική, ανάλογα με τις περιστάσεις της υπόθεσης (βλ. *Hilal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, No. 45276/99, παρ. 60, ECHR 2001-II).

(δ) Κίνδυνος κακομεταχείρισης από ομάδες ιδιωτών

80. Λόγω του απόλυτου χαρακτήρα του δικαιώματος που εγγυάται η Σύμβαση, το άρθρο 3 εφαρμόζεται όχι μόνο σε κίνδυνο προερχόμενο από κρατικές αρχές, αλλά και σε κίνδυνο προερχόμενο από άτομα ή ομάδες ατόμων που δεν κατέχουν δημόσιο αξίωμα. Όμως, θα πρέπει να αποδειχθεί ότι ο κίνδυνος είναι πραγματικός και ότι οι αρχές του παραλαμβάνοντος Κράτους δεν είναι σε θέση να αποτρέψουν τον κίνδυνο παρέχοντας κατάλληλη προστασία (βλ. *ΝΑ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, No. 25904/07, παρ. 110, 17 Ιουλίου 2008, *F.H. κατά Σουηδίας*, No. 32621/06, παρ. 102, 20 Ιανουαρίου 2009, και *H.L.R. κατά Γαλλίας*, 29 Απριλίου 1997, παρ. 40, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-III).

81. Στο πλαίσιο αυτό, η δυνατότητα προστασίας ή μετεγκατάστασης του προσφεύγοντος στο κράτος καταγωγής του έχει επίσης σημασία. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι το άρθρο 3 δεν αποκλείει αφ' εαυτού τη δυνατότητα των

Συμβαλλόμενων Κρατών, κατά την αξιολόγηση του ισχυρισμού ενός ατόμου ότι η επιστροφή του στη χώρα καταγωγής του θα το εκθέσει σε πραγματικό κίνδυνο να υποστεί μεταχείριση που απαγορεύεται από τη διάταξη αυτή, να επικαλεστούν την ύπαρξη εναλλακτικής λύσης εσωτερικής φυγής (βλ. *Salah Sheekh κατά Ολλανδίας*, No. 1948/04, παρ. 141, 11 Ιανουαρίου 2007, *Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 15 Νοεμβρίου 1996, παρ. 98, *Reports* 1996-V, και *Hilal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, No. 45276/99, παρ. 67-68, ECHR 2001-II).

82. Ωστόσο, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η επίκληση της εναλλακτικής λύσης εσωτερικής φυγής δεν επηρεάζει την ευθύνη του απελαύνοντος Συμβαλλόμενου Κράτους να μεριμνήσει ώστε ο προσφεύγων να μην εκτεθεί, ως αποτέλεσμα της απόφασης απέλασης, σε μεταχείριση αντίθετη με το άρθρο 3 της Σύμβασης (βλ. τις προαναφερθείσες αποφάσεις στις υποθέσεις *Salah Sheekh*, παρ. 141, και *T.I. κατά Ηνωμένου Βασιλείου* (dec.)). Επομένως, προϋπόθεση της επίκληση της εναλλακτικής λύσης εσωτερικής φυγής είναι να υφίστανται ορισμένες εγγυήσεις: το προς απέλαση πρόσωπο πρέπει να είναι σε θέση να ταξιδέψει στη συγκεκριμένη περιοχή, να γίνει δεκτό και να εγκατασταθεί εκεί · σε αντίθετη περίπτωση μπορεί να ανακύψει θέμα βάσει του άρθρου 3, ιδίως μάλιστα αν, ελλείψει αυτών των εγγυήσεων, υπάρχει πιθανότητα να καταλήξει σε μέρος της χώρας καταγωγής του όπου μπορεί να υποστεί κακομεταχείριση (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Salah Sheekh*, παρ. 141, και *Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, No. 8319/07 και 11449/07, παρ. 266, 28 Ιουνίου 2011).

(ε) Αρχή της ex nunc αξιολόγησης των περιστάσεων

8.3 Στη νομολογία του Δικαστηρίου, η αρχή της ex nunc αξιολόγησης των περιστάσεων έχει καθιερωθεί σε μια σειρά υποθέσεων. Η πιο πρόσφατη υπόθεση στην οποία διατυπώθηκε η αρχή αυτή είναι η προαναφερθείσα *F.G. κατά Σουηδίας*:

«115. Εάν ο προσφεύγων δεν έχει ακόμα απελαθεί, η κρίσιμη χρονική στιγμή για την αξιολόγηση πρέπει να είναι αυτή της εξέτασης της υπόθεσης από το Δικαστήριο (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Chahal*, παρ. 86). Όταν είναι αναγκαίο να ληφθούν υπόψη πληροφορίες που ήλθαν στο φως μετά την τελεσίδικη απόφαση των εθνικών αρχών, απαιτείται πλήρης και ex nunc αξιολόγηση (βλ. π.χ. *Maslov κατά Αυστρίας* [GC], No. 1638/03, παρ. 87-95, ECHR 2008, και την προαναφερθείσα *Sufi και*

Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου, παρ. 215). Αυτή η κατάσταση ανακύπτει κατά κανόνα όταν, όπως στην παρούσα υπόθεση, η απέλαση καθυστερεί επειδή το Δικαστήριο υποδεικνύει κάποιο προσωρινό μέτρο βάσει του άρθρου 39 του Κανονισμού του Δικαστηρίου. Καθώς η φύση της ευθύνης των Συμβαλλόμενων Κρατών βάσει του άρθρου 3 σε υποθέσεις αυτού του είδους έγκειται στην πράξη της έκθεσης ενός ατόμου σε κίνδυνο κακομεταχείρισης, η ύπαρξη του κινδύνου πρέπει να αξιολογείται πρωτίστως σε συνάρτηση με εκείνα τα πραγματικά περιστατικά που ήταν γνωστά ή έπρεπε να είναι γνωστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος κατά το χρόνο της απέλασης. Η αξιολόγηση πρέπει να επικεντρώνεται στις προβλέψιμες συνέπειες της μετακίνησης του προσφεύγοντος στη χώρα προορισμού, ενόψει της εκεί γενικής κατάστασης και των προσωπικών του περιστάσεων (βλ. π.χ. *Salah Sheekh κατά Ολλανδίας*, No. 1948/04, παρ. 136, 11 Ιανουαρίου 2007, και την προαναφερθείσα *Vilvarajah κ.λπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, παρ. 215).»

(στ) Αρχή της επικουρικότητας

84. Στην προαναφερθείσα απόφαση επί της υπόθεσης *F.G. κατά Σουηδίας*, το Δικαστήριο περιέγραψε τη φύση της εξέτασης σε υποθέσεις που αφορούν την απέλαση αιτούντων άσυλο ως εξής:

«117. Σε υποθέσεις που αφορούν την απέλαση αιτούντων άσυλο, το Δικαστήριο δεν εξετάζει το ίδιο τις αιτήσεις ασύλου ούτε εξακριβώνει πώς τιμούν τα Κράτη τις υποχρεώσεις τους βάσει της Σύμβασης της Γενεύης σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων. Η κύρια ανησυχία του είναι να μάθει αν υπάρχουν πραγματικές εγγυήσεις που προστατεύουν τον προσφεύγοντα κατά της αυθαίρετης επαναπροώθησης, άμεσης ή έμμεσης, στη χώρα την οποία εγκατέλειψε. Σύμφωνα με το άρθρο 1 της Σύμβασης, οι εθνικές αρχές είναι αυτές που είναι αρμόδιες κατά πρώτον για την εφαρμογή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που κατοχυρώνονται με την Σύμβαση. Ο μηχανισμός της καταγγελίας ενώπιον του Δικαστηρίου έχει επικουρικό χαρακτήρα σε σχέση με τα εθνικά συστήματα προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η επικουρικότητα αυτή εκφράζεται στα άρθρα 13 και 35 παρ. 1 της Σύμβασης (βλ. *M.S.S. κατά Βελγίου και Ελλάδας* [GC], No. 30969/09, παρ. 286-287, ECHR 2011). Όμως, το Δικαστήριο πρέπει να πειστεί ότι η αξιολόγηση στην οποία προέβησαν οι αρχές του Συμβαλλόμενου Κράτους είναι επαρκής και υποστηρίζεται επαρκώς από υλικό που έχουν στη διάθεσή

τους οι εθνικές αρχές, αλλά και υλικό που προέρχεται από άλλες αξιόπιστες και αντικειμενικές πηγές, όπως π.χ. άλλα Συμβαλλόμενα ή τρίτα Κράτη, υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών και εγνωσμένου κύρους μη κυβερνητικές οργανώσεις (βλ., μεταξύ άλλων, *ΝΑ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, No. 25904/07, παρ. 119, 17 Ιουλίου 2008).

118. Επιπλέον, όταν έχει διεξαχθεί μια εθνική διαδικασία, το Δικαστήριο δεν μπορεί να υποκαταστήσει την αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών από τα εθνικά δικαστήρια με τη δική του αξιολόγηση και, κατά γενικό κανόνα, εναπόκειται σε αυτά τα δικαστήρια να αξιολογούν τα στοιχεία που υποβάλλονται ενώπιόν τους (βλ., μεταξύ άλλων, *Giuliani και Gaggio κατά Ιταλίας* [GC], No. 23458/02, παρ. 179-80, 24 Μαρτίου 2011, *Nizomkhon Dzhurayev κατά Ρωσίας*, No. 31890/11, παρ. 113, 3 Οκτωβρίου 2013, και *Savridin Dzhurayev κατά Ρωσίας*, No. 71386/10, παρ. 155, ECHR 2013 (αποσπάσματα)). Ως γενική αρχή, οι εθνικές αρχές βρίσκονται σε καλύτερη θέση να αξιολογούν όχι μόνο το πραγματικά περιστατικά, αλλά ιδίως την αξιοπιστία των μαρτύρων, αφού είναι εκείνες που είχαν την ευκαιρία να δουν, να ακούσουν και να αξιολογήσουν τη συμπεριφορά του ενδιαφερόμενου ατόμου (βλ. π.χ. *R.C. κατά Σουηδίας*, No. 41827/07, παρ. 52, 9 Μαρτίου 2010).»

(ζ) Αξιολόγηση της ύπαρξης πραγματικού κινδύνου

85. Στην προαναφερθείσα απόφαση επί της υπόθεσης *Saadi κατά Ιταλίας* (παρ. 140), το Δικαστήριο έκρινε ότι:

«...αναγκαία – και ικανή – προϋπόθεση για να είναι μια σχεδιαζόμενη αναγκαστική απέλαση αντίθετη με τη Σύμβαση είναι να έχουν παρουσιαστεί βάσιμοι λόγοι να πιστέψει κανείς ότι υπάρχει πραγματικός κίνδυνος ο ενδιαφερόμενος να υποστεί στη χώρα όπου πρόκειται να επιστρέψει μεταχείριση που απαγορεύεται από το άρθρο 3 (βλ. παραπάνω παρ. 125 και 132 και την εκεί αναφερόμενη νομολογία).»

86. Στην προαναφερθείσα απόφαση επί της υπόθεσης *F.G. κατά Σουηδίας*, το Δικαστήριο έκρινε τα εξής σχετικά με την αξιολόγηση της ύπαρξης πραγματικού κινδύνου:

«113. Η αξιολόγηση της ύπαρξης πραγματικού κινδύνου πρέπει κατ' ανάγκη να είναι ενδελεχής (βλ. *Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 1996, παρ. 96, *Reports* 1996-V, και την προαναφερθείσα απόφαση επί της υπόθεσης *Saadi κατά Ιταλίας*, παρ. 128). Αποτελεί κατ' αρχήν ευθύνη του προσφεύγοντος να

προσκομίζει στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι, εάν το μέτρο για το οποίο παραπονείται εφαρμοστεί, θα εκτεθεί σε πραγματικό κίνδυνο να υποστεί μεταχείριση αντίθετη με το άρθρο 3 (βλ. π.χ. την προαναφερθείσα απόφαση επί της υπόθεσης *Saadi κατά Ιταλίας*, παρ. 129, και *N. κατά Φινλανδίας*, No. 38885/02, παρ. 167, 26 Ιουλίου 2005). ...

114. Η αξιολόγηση πρέπει να επικεντρώνεται στις προβλέψιμες συνέπειες της μετακίνησης του προσφύγοντος στη χώρα προορισμού, ενόψει της εκεί γενικής κατάστασης και των προσωπικών του περιστάσεων (βλ. *Vilvarajah κ.λπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 30 Οκτωβρίου 1991, παρ. 108, Series A No. 215). Εν προκειμένω, όπου ενδείκνυται, το Δικαστήριο θα λάβει υπόψη του αν στη χώρα προορισμού υπάρχει γενική κατάσταση βίας (βλ. *Sufi και Elmi κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, No. 8319/07 και 11449/07, παρ. 216, 28 Ιουνίου 2011).

...

116. Εναπόκειται στο Δικαστήριο να εξετάσει σε μια υπόθεση απέλασης αν, σε όλες τις περιστάσεις της υπόθεσης που του τέθηκαν υπόψη, υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να πιστεύεται ότι ο ενδιαφερόμενος, εάν επιστρέψει, θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο να υποστεί μεταχείριση αντίθετη με το άρθρο 3 της Σύμβασης. Εάν διαπιστωθεί ότι υπάρχει τέτοιος κίνδυνος, η μετακίνηση του προσφύγοντος κατ' ανάγκη θα συνιστά παραβίαση του άρθρου 3, ανεξαρτήτως αν ο κίνδυνος προέρχεται από γενική κατάσταση βίας, προσωπικό χαρακτηριστικό του προσφύγοντος ή συνδυασμό των δύο. Ωστόσο, είναι σαφές ότι δεν δημιουργεί τέτοιο κίνδυνο κάθε κατάσταση γενικής βίας. Αντίθετα, το Δικαστήριο έχει καταστήσει σαφές ότι μια γενική κατάσταση βίας είναι επαρκούς εντάσεως για να δημιουργήσει τέτοιο κίνδυνο «στις πιο ακραίες περιπτώσεις» μόνον όταν υπάρχει πραγματικός κίνδυνος κακομεταχείρισης για το λόγο και μόνο ότι ένα πρόσωπο θα εκτεθεί σε τέτοια βία αφού επιστρέψει (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση επί της υπόθεσης *Sufi και Elmi*, παρ. 216 και 218. Βλ., μεταξύ άλλων, *L.M. κ.λπ. κατά Ρωσίας*, No. 40081/14, 40088/14 και 40127/14, παρ. 108, 15 Οκτωβρίου 2015, και *Mamazhonov κατά Ρωσίας*, No. 17239/13, παρ. 132-133, 23 Οκτωβρίου 2014).»

87. Όσον αφορά την αξιολόγηση των στοιχείων, κατά την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου «η ύπαρξη του κινδύνου πρέπει να αξιολογείται πρωτίστως σε συνάρτηση με εκείνα τα πραγματικά περιστατικά που ήταν γνωστά ή έπρεπε να είναι γνωστά στο

Συμβαλλόμενο Κράτος κατά το χρόνο της απέλασης» (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση επί της υπόθεσης *F.G. κατά Σουηδίας*, παρ. 125, που παρατίθεται στην παραπάνω παρ. 83). Ως εκ τούτου, το Συμβαλλόμενο Κράτος έχει την υποχρέωση να λαμβάνει υπόψη του όχι μόνο τα στοιχεία που υποβάλλει ο προσφεύγων, αλλά και όλα τα άλλα πραγματικά περιστατικά που έχουν σχέση με την εξεταζόμενη υπόθεση.

88. Κατά την αξιολόγηση της βαρύτητας που πρέπει να δοθεί στο υλικό που αφορά τη χώρα, το Δικαστήριο έχει κρίνει στη νομολογία του ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η πηγή του υλικού, και ιδίως η ανεξαρτησία, αξιοπιστία και αντικειμενικότητά της. Όσον αφορά τις εκθέσεις, σημαντικά θέματα που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη είναι το κύρος και η φήμη του συντάκτη, η σοβαρότητα της έρευνας βάσει της οποίας συντάχθηκε η έκθεση, η συνοχή των συμπερασμάτων της και η επιβεβαίωσή της από άλλες πηγές (βλ. τις προαναφερθείσες αποφάσεις στις υποθέσεις *Saadi κατά Ιταλίας*, παρ. 143, *NA. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, παρ. 120, και *Sufi και Elmi*, παρ. 230).

89. Το Δικαστήριο επίσης αναγνωρίζει ότι πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η παρουσία και οι δημοσιογραφικές ικανότητες του συντάκτη του υλικού στην αφορώμενη χώρα (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Sufi και Elmi*, παρ. 231). Το Δικαστήριο εκτιμά τις πολλές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι κυβερνήσεις και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις για τη συγκέντρωση πληροφοριών σε επικίνδυνες και ασταθείς καταστάσεις. Δέχεται ότι δεν είναι πάντα δυνατή η διεξαγωγή έρευνας στην άμεση γειτονία μιας σύρραξης και, σε τέτοιες περιπτώσεις, ενδέχεται να χρειάζεται να βασιστούν σε πληροφορίες από πηγές με άμεση γνώση της κατάστασης (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Sufi και Elmi*, παρ. 232).

90. Κατά την αξιολόγηση του κινδύνου, είναι δυνατόν το Δικαστήριο να συγκεντρώσει σχετικά υλικά αυτεπαγγέλτως. Η αρχή αυτή έχει παγιωθεί στη νομολογία του Δικαστηρίου (βλ. τις προαναφερθείσες αποφάσεις στις υποθέσεις *H.L.R. κατά Γαλλίας*, παρ. 37, και *Hilal*, παρ. 60, και την απόφαση στην υπόθεση *Hirsi Jamaa κ.λπ. κατά Ιταλίας* [GC], No. 27765/09, παρ. 116, ECHR 2012). Όσον αφορά τα υλικά που συγκεντρώνει αυτεπαγγέλτως, το Δικαστήριο θεωρεί ότι, με δεδομένο τον απόλυτο χαρακτήρα της προστασίας που παρέχει το άρθρο 3, πρέπει να πειστεί ότι η αξιολόγηση στην οποία προέβησαν οι αρχές του Συμβαλλόμενου Κράτους είναι επαρκής και υποστηρίζεται επαρκώς από υλικό που έχουν στη διάθεσή τους οι εθνικές αρχές, αλλά

και υλικό που προέρχεται από άλλες αξιόπιστες και αντικειμενικές πηγές όπως π.χ. άλλα Συμβαλλόμενα ή τρίτα Κράτη, υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών και εγνωσμένου κύρους μη κυβερνητικές οργανώσεις (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *F.G. κατά Σουηδίας*, παρ. 117, που παρατίθεται στην παραπάνω παρ. 84). Στην άσκηση του εποπτικού του ρόλου βάσει του άρθρου 19 της Σύμβασης, θα αποτελούσε πολύ στενή προσέγγιση βάσει του άρθρου 3 σε υποθέσεις που αφορούν αλλοδαπούς που αντιμετωπίζουν απέλαση ή έκδοση εάν το Δικαστήριο, ως διεθνές δικαστήριο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, λάμβανε υπόψη μόνον υλικά που του διατίθενται από τις εθνικές αρχές του ενδιαφερόμενου Συμβαλλόμενου Κράτους, χωρίς να τα συγκρίνει με υλικά από άλλες αξιόπιστες και αντικειμενικές πηγές (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Salah Sheekh*, παρ. 136).

(ζ) Κατανομή του βάρους της απόδειξης

91. Όσον αφορά το βάρος της απόδειξης σε υποθέσεις απέλασης, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, αποτελεί κατ' αρχήν υποχρέωση του προσφεύγοντος να προσκομίσει στοιχεία ικανά να αποδείξουν ότι υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να πιστεύεται ότι, εάν το μέτρο για το οποίο παραπονείται εφαρμοστεί, θα εκτεθεί σε πραγματικό κίνδυνο να υποστεί μεταχείριση αντίθετη με το άρθρο 3 της Σύμβασης, και εφόσον προσκομιστούν τέτοια στοιχεία, αποτελεί υποχρέωση της Κυβέρνησης να διαλύσει τις οποιεσδήποτε αμφιβολίες σχετικά με αυτά (βλ. τις προαναφερθείσες αποφάσεις στις υποθέσεις *F.G. κατά Σουηδίας*, παρ. 120, *Saadi κατά Ιταλίας*, παρ. 129, *NA. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, παρ. 111, και *R.C. κατά Σουηδίας*, παρ. 50).

92. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, αποτελεί υποχρέωση των ατόμων που ισχυρίζονται ότι η απέλασή τους θα συνιστά παραβίαση του άρθρου 3 να προσκομίσουν, στο μέγιστο βαθμό που είναι πρακτικά δυνατόν, υλικό και πληροφορίες που θα δίνουν τη δυνατότητα στις αρχές του ενδιαφερόμενου Συμβαλλόμενου Κράτους, καθώς και στο Δικαστήριο, να αξιολογήσουν τον κίνδυνο που μπορεί να συνεπάγεται η μετακίνησή τους (βλ. *Said κατά Ολλανδίας*, No. 2345/02, παρ. 49, ECHR 2005-VI). Ωστόσο, το Δικαστήριο αναγνωρίζει το γεγονός ότι, αναφορικά με αιτήσεις αναγνώρισης καθεστώτος πρόσφυγα, μπορεί να είναι δύσκολο, αν όχι αδύνατον, για τον ενδιαφερόμενο να παράσχει στοιχεία σε σύντομο χρονικό διάστημα, ιδίως αν αυτά τα στοιχεία πρέπει να τα λάβει από τη χώρα από την οποία ισχυρίζεται ότι διέφυγε.

Συνεπώς, η έλλειψη δικαιολογητικών δεν μπορεί να είναι αυτή καθ' εαυτήν καθοριστικός παράγοντας (βλ. *Bahaddar κατά Ολλανδίας*, 19 Φεβρουαρίου 1998, παρ. 45, *Reports* 1998-I, και, τηρουμένων των αναλογιών, την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Said*, παρ. 49).

93. Λόγω της ειδικής κατάστασης στην οποία βρίσκονται συνήθως οι αιτούντες άσυλο, συχνά χρειάζεται να τους παρέχεται το ευεργέτημα της αμφιβολίας κατά την αξιολόγηση της αξιοπιστίας των δηλώσεών τους και των εγγράφων που υποβάλλουν προς υποστήριξή τους. Όμως, όταν παρουσιάζονται πληροφορίες που δημιουργούν ισχυρούς λόγους αμφισβήτησης της αλήθειας των ισχυρισμών ενός αιτούντος άσυλο, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να παράσχει ικανοποιητική εξήγηση των προβαλλόμενων ανακριβειών των ισχυρισμών του (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *F.G. κατά Σουηδίας*, παρ. 113, *Collins και Akaziebie κατά Σουηδίας* (dec.), No. 23944/05, 8 Μαρτίου 2007, και *S.H.H. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, No. 60367/10, παρ. 71, 29 Ιανουαρίου 2013). Ακόμα και αν η αφήγηση ορισμένων λεπτομερειών από τον προσφεύγοντα μπορεί να φαίνεται κάπως απίθανη, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι αυτό δεν μειώνει κατ' ανάγκη τη συνολική γενική αξιοπιστία του ισχυρισμού του προσφεύγοντος (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Said*, παρ. 35, και, τηρουμένων των αναλογιών, *N. κατά Φινλανδίας*, No. 38885/02, παρ. 154-155, 26 Ιουλίου 2005).

94. Κατά γενικό κανόνα, ένας αιτών άσυλο δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αντεπεξήλθε στο βάρος της απόδειξης εάν δεν τεκμηριώσει την ύπαρξη προσωπικού και, συνεπώς, πραγματικού κινδύνου κακομεταχείρισης μετά την απέλαση με τρόπο που να διαφοροποιεί τη δική του κατάσταση από τους γενικούς κινδύνους στη χώρα προορισμού.

95. Επιπλέον, αν και ορισμένοι επιμέρους παράγοντες ενδέχεται, εξεταζόμενοι χωριστά, να μην αποτελούν πραγματικό κίνδυνο, οι ίδιοι παράγοντες μπορεί να δημιουργήσουν πραγματικό κίνδυνο αν συνδυαστούν και αν ενταχθούν σε μια κατάσταση γενικής βίας και αυξημένης ανασφάλειας (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *NA. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, παρ. 130). Τα παρακάτω στοιχεία μπορεί να αντιπροσωπεύουν τέτοιους παράγοντες κινδύνου: βεβαρημένο ποινικό μητρώο ή και ένταλμα σύλληψης, η ηλικία, το φύλο και η καταγωγή του προς

επιστροφή προσώπου, παλαιότερες διώξεις για υπόνοιες ότι είναι μέλος ή επειδή πράγματι είναι μέλος ομάδας που υφίσταται δίωξη, και παλαιότερη αίτηση ασύλου στο εξωτερικό (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *NA. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, παρ. 143-144 και 146).

96. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι το καθήκον της εξακρίβωσης και της αξιολόγησης όλων των σχετικών πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης σε μια διαδικασία ασύλου μοιράζεται ανάμεσα στον αιτούντα άσυλο και τις αρχές μετανάστευσης. Κανονικά οι αιτούντες άσυλο είναι οι μόνοι που είναι σε θέση να παράσχουν πληροφορίες σχετικά με τις προσωπικές τους περιστάσεις. Ως εκ τούτου, σε ό,τι αφορά τις ατομικές περιστάσεις, το βάρος της απόδειξης κατ' αρχήν φέρουν οι προσφεύγοντες, οι οποίοι οφείλουν να υποβάλουν το ταχύτερο δυνατόν όλα τα στοιχεία σχετικά με τις ατομικές περιστάσεις τους που χρειάζονται για την τεκμηρίωση της αίτησής τους για διεθνή προστασία. Η απαίτηση αυτή εκφράζεται τόσο στα έγγραφα της Έπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (βλ. παρ. 6 του Ερμηνευτικού Σημειώματος της Έπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες για το βάρος της απόδειξης και την ερμηνευτική ισχύ των ισχυρισμών κατά την εξέταση αιτημάτων ασύλου και παρ. 196 του Εγχειριδίου της Έπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες σχετικά με τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων, τα οποία παρατίθενται στις παραπάνω παρ. 53-54) όσο και στο άρθρο 4 παρ. 1 της Οδηγίας της ΕΕ για την Αναγνώριση, καθώς και στη συνακόλουθη νομολογία του ΔΕΕ (βλ. παραπάνω παρ. 47 και 49-50).

97. Ωστόσο, οι κανόνες σχετικά με το βάρος της απόδειξης δεν θα πρέπει να καθιστούν ανενεργά τα δικαιώματα των προσφευγόντων που προστατεύει το άρθρο 3 της Σύμβασης. Είναι επίσης σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη οι δυσκολίες που μπορεί να αντιμετωπίζει ένας αιτών άσυλο στο εξωτερικό κατά τη συγκέντρωση στοιχείων (βλ. τις προαναφερθείσες αποφάσεις στις υποθέσεις *Bahaddar*, παρ. 45, και, τηρουμένων των αναλογιών, *Said*, παρ. 49). Τόσο τα πρότυπα που έχει αναπτύξει η Έπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (παρ. 12 του Σημειώματος και παρ. 196 του Εγχειριδίου, που παρατίθενται στις παραπάνω παρ. 53-54) όσο και το άρθρο 4 παρ. 5 της Οδηγίας για την Αναγνώριση αναγνωρίζουν, ρητά ή σιωπηρά, ότι

σε ένα πρόσωπο που ζητά διεθνή προστασία πρέπει να χορηγείται το ευεργέτημα της αμφιβολίας.

98. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι, όσον αφορά την αξιολόγηση της γενικής κατάστασης σε μια συγκεκριμένη χώρα, πρέπει να ακολουθείται μια διαφορετική προσέγγιση. Σε ό,τι αφορά τέτοια θέματα, οι εθνικές αρχές που εξετάζουν μια αίτηση διεθνούς προστασίας έχουν πλήρη πρόσβαση σε πληροφορίες. Για το λόγο αυτό, η γενική κατάσταση σε μια χώρα, συμπεριλαμβανομένης της ικανότητας των δημόσιων αρχών της να παρέχουν προστασία, πρέπει να εξακριβώνεται αυτεπαγγέλτως από τις αρμόδιες εθνικές αρχές μετανάστευσης (βλ., τηρουμένων των αναλογιών, τις προαναφερθείσες αποφάσεις στις υποθέσεις *H.L.R. κατά Γαλλίας*, παρ. 37, *Hilal*, παρ. 60, και *Hirsi Jamaa κ.λπ.*, παρ. 116). Σε παρόμοια προσέγγιση συνηγορεί η παρ. 6 του προαναφερθέντος Σημειώματος της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, σύμφωνα με το οποίο οι αρχές που κρίνουν μια αίτηση ασύλου οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη αυτεπαγγέλτως «την αντικειμενική κατάσταση στη χώρα καταγωγής του αιτούντος άσυλο». Ομοίως, το άρθρο 4 παρ. 3 της Οδηγίας για την Αναγνώριση επιτάσσει να λαμβάνονται υπόψη «όλα τα συναφή στοιχεία που σχετίζονται με τη χώρα καταγωγής».

(η) Παλαιότερη κακομεταχείριση ως ένδειξη κινδύνου

99. Ειδικά θέματα ανακύπτουν όταν ένας αιτών άσυλο ισχυρίζεται ότι έχει υποστεί κακομεταχείριση στο παρελθόν, αφού η παλαιότερη κακομεταχείριση μπορεί να έχει σημασία για την αξιολόγηση του επιπέδου κινδύνου μελλοντικής κακομεταχείρισης. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία, κατά την αξιολόγηση του κινδύνου μελλοντικής κακομεταχείρισης είναι απαραίτητο να λαμβάνεται δεόντως υπόψη το γεγονός ότι ο προσφεύγων έχει υποστηρίξει εύλογα ότι έχει υποστεί στο παρελθόν κακομεταχείριση αντίθετη με το άρθρο 3 της Σύμβασης. Επί παραδείγματι, στην υπόθεση *R.C. κατά Σουηδίας*, στην οποία ο προσφεύγων είχε υποστεί βασανιστήρια στο παρελθόν, το Δικαστήριο θεώρησε ότι «το Κράτος φέρει το βάρος να διαλύσει οποιεσδήποτε αμφιβολίες σχετικά με τον κίνδυνο να υποστεί εκ νέου ο προσφεύγων μεταχείριση αντίθετη με το άρθρο 3 σε περίπτωση που προχωρήσει η απέλασή του» (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *R.C. κατά Σουηδίας*, παρ. 55). Στην υπόθεση *R.J. κατά Γαλλίας*, ενώ συμμεριζόταν τις αμφιβολίες της Γαλλικής Κυβέρνησης για

τους ισχυρισμούς του προσφεύγοντος, ενός Ταμίλ από τη Σρι Λάνκα, σχετικά με τις συνθήκες κράτησής του και την οικονομική του ενίσχυση προς τους Τίγρεις του Ταμίλ, το Δικαστήριο έκρινε ότι η Κυβέρνηση δεν είχε αντικρούσει αποτελεσματικά το ισχυρό τεκμήριο μεταχείρισης αντίθετης με το άρθρο 3 που προέκυπτε από ιατρική γνωμάτευση (βλ. *R.J. κατά Γαλλίας*, No. 10466/11, παρ. 42, 19 Σεπτεμβρίου 2013). Στην υπόθεση *D.N.W. κατά Σουηδίας*, το Δικαστήριο έκρινε ότι «ο προσφεύγων δεν παρουσίασε εύλογα επιχειρήματα ότι θα αντιμετωπίσει πραγματικό κίνδυνο δολοφονίας ή κακομεταχείρισης μετά την επιστροφή του στην Αιθιοπία», παρ' όλο που δέχθηκε ότι ο προσφεύγων είχε φυλακιστεί και υποστεί κακομεταχείριση από τις αιθιοπικές αρχές στο παρελθόν (βλ. *D.N.W. κατά Σουηδίας*, No. 29946/10, παρ. 42 και 45, 6 Δεκεμβρίου 2012).

100. Το θέμα αυτό θίγουν επίσης η Οδηγία της ΕΕ για την Αναγνώριση και τα έγγραφα της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες. Ειδικότερα, το άρθρο 4 παρ. 4 της Οδηγίας για την Αναγνώριση (βλ. παραπάνω παρ. 47) προβλέπει – όσον αφορά την αξιολόγηση του καθεστώτος πρόσφυγα ή άλλης ανάγκης διεθνούς προστασίας από τις αρχές των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης – ότι «το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη ή άμεσες απειλές τέτοιας δίωξης ή βλάβης αποτελεί σοβαρή ένδειξη ότι είναι βάσιμος ο φόβος του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, εκτός εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για να πιστεύει κανείς ότι η εν λόγω δίωξη ή σοβαρή βλάβη δεν θα επαναληφθεί».

101. Επιπλέον, αυτό το θέμα, το οποίο συνδέεται στενά με τα γενικά ζητήματα της αξιολόγησης των αποδεικτικών στοιχείων, αντιμετωπίζεται από την παρ. 19 του Ερμηνευτικού Σημειώματος της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες για το βάρος της απόδειξης και την ερμηνευτική ισχύ των ισχυρισμών κατά την εξέταση αιτημάτων ασύλου, η οποία προβλέπει τα σχετικά με τις ενδείξεις που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την αξιολόγηση της βασιμότητας του φόβου δίωξης και αναφέρει τα εξής: «Και ενώ η δίωξη ή η κακομεταχείριση που έχει ήδη υποστεί ο αιτών άσυλο βαρύνουν υπέρ μιας θετικής αξιολόγησης του κινδύνου μελλοντικής δίωξης, η έλλειψή της δεν αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα. Όμως, το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη διωχθεί στην χώρα του δεν οδηγεί κατ' ανάγκην στο συμπέρασμα ότι

βάσιμα και δικαιολογημένα φοβάται τη δίωξη, ειδικά όταν έχουν ουσιαστικά αλλάξει οι συνθήκες στην χώρα καταγωγής του» (βλ. παραπάνω παρ. 53). Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η γενική προσέγγιση της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες σχετικά με το βάρος της απόδειξης παρουσιάζει ενδιαφέρον και στην παρούσα υπόθεση: ενώ το βάρος της απόδειξης φέρει ο αιτών άσυλο, ο κρατικός αξιωματούχος που εξετάζει την αίτηση ασύλου έχει κοινό καθήκον με τον αιτούντα άσυλο να εξακριβώσει και να αξιολογήσει όλα τα σχετικά πραγματικά περιστατικά (βλ. παρ. 6 του Ερμηνευτικού Σημειώματος της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες για το βάρος της απόδειξης και την ερμηνευτική ισχύ των ισχυρισμών κατά την εξέταση αιτημάτων ασύλου και παρ. 196 του Εγχειριδίου της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες σχετικά με τις διαδικασίες και τα κριτήρια καθορισμού του καθεστώτος των προσφύγων, τα οποία παρατίθενται στις παραπάνω παρ. 53 και 54). Επιπλέον, όσον αφορά την αξιολόγηση της συνολικής αξιοπιστίας μιας αίτησης ασύλου, η παρ. 11 του Ερμηνευτικού Σημειώματος της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες για το βάρος της απόδειξης και την ερμηνευτική ισχύ των ισχυρισμών κατά την εξέταση αιτημάτων ασύλου αναφέρει ότι ο αιτών άσυλο κρίνεται αξιόπιστος όταν έχει προβάλει ισχυρισμούς που παρουσιάζουν συνοχή και είναι εύλογοι, που δεν έρχονται σε αντίθεση με τα κοινά τοις πάσι γεγονότα και κατά συνέπεια μπορεί να οδηγήσουν στη δημιουργία πεποίθησης για το βάσιμο και δικαιολογημένο φόβο δίωξης που εκφράζει (βλ. παραπάνω παρ. 53).

102. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι το γεγονός της παλαιότερης κακομεταχείρισης συνιστά ισχυρή ένδειξη μελλοντικού πραγματικού κινδύνου μεταχείρισης αντίθετης με το άρθρο 3, στις περιπτώσεις όπου ο προσφεύγων έχει κάνει μια αφήγηση των γεγονότων που γενικά παρουσιάζει συνοχή και αξιοπιστία και που δεν έρχεται σε αντίθεση με πληροφορίες από αξιόπιστες και αντικειμενικές πηγές σχετικά με τη γενική κατάσταση στη συγκεκριμένη χώρα. Στις περιπτώσεις αυτές, αποτελεί υποχρέωση της Κυβέρνησης να διαλύσει τις όποιες αμφιβολίες σχετικά με τον κίνδυνο αυτό.

(θ) Ιδιότητα του μέλους ομάδας που έχει στοχοποιηθεί

103. Η προαναφερθείσα απαίτηση να είναι σε θέση ο αιτών άσυλο να διαφοροποιήσει την κατάστασή του από τους γενικούς κινδύνους στη χώρα προορισμού

χαλαρώνει όμως σε ορισμένες περιστάσεις, π.χ. όταν ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι είναι μέλος ομάδας που έχει συστηματικά εκτεθεί σε πρακτική κακομεταχείρισης (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Salah Sheekh*, παρ. 148, *S.H. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, No. 19956/06, παρ. 69-71, 15 Ιουνίου 2010, και την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *NA. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, παρ. 116).

104. Επίσης, στην προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Saadi κατά Ιταλίας*, το Δικαστήριο έκρινε ότι:

«132. Σε περιπτώσεις όπου ο προσφεύγων ισχυρίζεται ότι είναι μέλος ομάδας που έχει συστηματικά εκτεθεί σε πρακτική κακομεταχείρισης, το Δικαστήριο θεωρεί ότι τίθεται θέμα προστασίας βάσει του άρθρου 3 της Σύμβασης όταν ο προσφεύγων αποδείξει, εφόσον χρειάζεται βάσει των πηγών της προηγούμενης παραγράφου, ότι υπάρχουν σοβαροί λόγοι να πιστεύονται η ύπαρξη της εν λόγω πρακτικής και η ιδιότητά του ως μέλους της ομάδας αυτής (βλ., τηρουμένων των αναλογιών, την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Salah Sheekh*, παρ. 138-49).»

105. Στις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο δεν επιμένει ότι ο προσφεύγων πρέπει να αποδείξει την ύπαρξη περαιτέρω ειδικών χαρακτηριστικών που να διαφοροποιούν την περίπτωση του, γιατί αυτό θα καθιστούσε απατηλή την προστασία που προσφέρει το άρθρο 3. Αυτό θα κριθεί υπό το φως της αφήγησης του προσφεύγοντος και των πληροφοριών σχετικά με τη χώρα προορισμού και την αφορώμενη ομάδα (βλ. τις προαναφερθείσες αποφάσεις στις υποθέσεις *Salah Sheekh*, παρ. 148, και *NA. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, παρ. 116).

2. Εφαρμογή των παραπάνω αρχών στην υπόθεση των προσφευγόντων

(α) Κρίσιμος χρόνος της αξιολόγησης του κινδύνου

106. Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η ύπαρξη κινδύνου κακομεταχείρισης πρέπει να αξιολογείται πρωτίστως σε συνάρτηση με εκείνα τα πραγματικά περιστατικά που ήταν γνωστά ή έπρεπε να είναι γνωστά στο Συμβαλλόμενο Κράτος κατά το χρόνο της απέλασης (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση επί της υπόθεσης *F.G. κατά Σουηδίας*, παρ. 115, που παρατίθεται στην παραπάνω παρ. 83). Όμως, εάν ο προσφεύγων δεν έχει εκδοθεί ή απελαθεί ακόμα όταν το Δικαστήριο εξετάζει την υπόθεση, ο κρίσιμος χρόνος είναι αυτός της διαδικασίας ενώπιον του Δικαστηρίου (βλ. τις προαναφερθείσες αποφάσεις στις υποθέσεις *Saadi κατά Ιταλίας*,

παρ. 133, και *Chahal*, παρ. 85-86, καθώς και την απόφαση στην υπόθεση *Venkadajalasarma κατά Ολλανδίας*, No. 58510/00, παρ. 63, 17 Φεβρουαρίου 2004).

107. Αφού στην παρούσα υπόθεση οι προσφεύγοντες δεν έχουν απελαθεί ακόμα, το ερώτημα αν θα αντιμετωπίσουν πραγματικό κίνδυνο δίωξης μετά την επιστροφή τους στο Ιράκ πρέπει να εξεταστεί υπό το φως της σημερινής κατάστασης. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο θα εξετάσει την κατάσταση των προσφευγόντων ως έχει σήμερα, λαμβάνοντας υπόψη τα ιστορικά περιστατικά στο βαθμό που φωτίζουν την τρέχουσα κατάσταση.

(β) Γενική κατάσταση ως προς την ασφάλεια στο Ιράκ

108. Το Δικαστήριο σημειώνει ότι τόσο η Υπηρεσία Μετανάστευσης της Σουηδίας όσο και το Δικαστήριο Μετανάστευσης κατέληξαν στο συμπέρασμα, το 2011 και το 2012 αντίστοιχα, ότι η κατάσταση ως προς την ασφάλεια στο Ιράκ δεν είναι τέτοια που να υπάρχει γενική ανάγκη διεθνούς προστασίας για τους αιτούντες άσυλο. Η διαπίστωση αυτή επιβεβαιώθηκε στη συνέχεια από το Τμήμα με την απόφασή του τον Ιούνιο του 2015 στην παρούσα υπόθεση.

109. Η Κυβέρνηση σημειώνει στις γραπτές παρατηρήσεις της ότι, σύμφωνα με τις τελευταίες πληροφορίες που παρέσχε η Υπηρεσία Μετανάστευσης, η ένταση της βίας στη Βαγδάτη εξακολουθεί να μη συνιστά πραγματικό κίνδυνο μεταχείρισης αντίθετης με το άρθρο 3 της Σύμβασης. Αναφέρεται, μεταξύ άλλων, στην έκθεση του Υπουργείου Εσωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου του Απριλίου του 2015 και στις εκθέσεις του Νορβηγικού Landinfo του 2014 και του 2015. Οι προσφεύγοντες απλά σημειώνουν στις παρατηρήσεις τους ότι η κατάσταση ως προς την ασφάλεια στο Ιράκ επιδεινώνεται, χωρίς να παραπέμπουν σε οποιαδήποτε δικαιολογητικά του ισχυρισμού τους.

110. Το Δικαστήριο δέχεται τη θέση της Κυβέρνησης σχετικά με τη γενική κατάσταση ως προς την ασφάλεια στο Ιράκ και την κρίνει τεκμηριωμένη. Η διαπίστωση αυτή ενισχύεται και από τις τελευταίες εκθέσεις του Υπουργείου Εσωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου του Νοεμβρίου του 2015. Αν και η κατάσταση ως προς την ασφάλεια στην πόλη της Βαγδάτης έχει επιδεινωθεί, η ένταση της βίας δεν έχει φθάσει σε επίπεδο που θα συνιστούσε αφ' εαυτού πραγματικό κίνδυνο μεταχείρισης αντίθετης με το άρθρο 3 της Σύμβασης. Ούτε καμία από τις πρόσφατες εκθέσεις ανεξάρτητων διεθνών οργανισμών προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

των παραπάνω παρ. 32-34 περιέχει πληροφορίες που μπορούν να οδηγήσουν σε τέτοιο συμπέρασμα.

111. Καθώς η γενική κατάσταση ως προς την ασφάλεια στο Ιράκ δεν εμποδίζει αφ' εαυτής τη μετακίνηση των προσφευγόντων, το Δικαστήριο πρέπει να αξιολογήσει αν οι προσωπικές τους περιστάσεις είναι τέτοιες που θα αντιμετωπίσουν πραγματικό κίνδυνο μεταχείρισης αντίθετης με το άρθρο 3 εάν απελαθούν στο Ιράκ.

(γ) Προσωπικές περιστάσεις των προσφευγόντων

112. Το Δικαστήριο κατ' αρχάς σημειώνει ότι, στην παρούσα υπόθεση, οι προβαλλόμενες απειλές αφορούσαν αρκετά μέλη της προσφεύγουσας οικογένειας, συμπεριλαμβανομένης της κόρης του πρώτου προσφεύγοντος και της δεύτερης προσφεύγουσας και του αδελφού του πρώτου προσφεύγοντος. Καθώς αυτές οι απειλές οφείλονταν κυρίως στις ενέργειες του πρώτου προσφεύγοντος, το Δικαστήριο θα επικεντρωθεί στη δική του κατάσταση. Ο πρώτος προσφεύγων ισχυρίζεται ότι θα διατρέξει πραγματικό κίνδυνο κακομεταχείρισης εάν επιστρέψει στο Ιράκ για δύο λόγους: αφενός την προβαλλόμενη δίωξή του από την al-Qaeda λόγω της επιχειρηματικής του σχέσης με τις αμερικανικές δυνάμεις μέχρι το 2008 και αφετέρου την πιθανότητα δίωξης από τις ιρακινές αρχές λόγω της συμμετοχής του σε μια τηλεοπτική δημόσια συζήτηση.

113. Το Δικαστήριο επαναλαμβάνει ότι αξιολογεί την κατάσταση των προσφευγόντων από τη σκοπιά της σημερινής κατάστασης. Το κύριο ερώτημα δεν είναι πώς αξιολόγησαν τότε την υπόθεση οι σουηδικές αρχές μετανάστευσης (δηλ. όταν η Υπηρεσία Μετανάστευσης και το Δικαστήριο Μετανάστευσης έλαβαν τις αποφάσεις τους στις 22 Νοεμβρίου 2011 και στις 23 Απριλίου 2012, αντίστοιχα), αλλά αν, υπό τη σημερινή κατάσταση, οι προσφεύγοντες θα αντιμετωπίσουν και πάλι πραγματικό κίνδυνο δίωξης για τους προαναφερθέντες λόγους εφόσον επιστρέψουν στο Ιράκ (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση επί της υπόθεσης *F.G. κατά Σουηδίας*, παρ. 115).

114. Εξ υπαρχής, το Δικαστήριο δεν βλέπει λόγο να αμφισβητήσει τη διαπίστωση της Υπηρεσίας Μετανάστευσης ότι η οικογένεια εκτέθηκε στις πιο σοβαρές μορφές κακοποίησης (ytterst allvarliga övergrepp) από την al-Qaeda από το 2004 έως το 2008 (βλ. παραπάνω παρ. 17 και την προαναφερθείσα απόφαση επί της υπόθεσης *F.G. κατά Σουηδίας*, παρ. 117-118, που παρατίθεται στην παραπάνω παρ. 84), οι οποίες δεν

φαίνεται να αμφισβητήθηκαν από τους ισχυρισμούς της Υπηρεσίας στο Δικαστήριο Μετανάστευσης ή στα συμπεράσματα του δευτέρου, και φαίνεται να μην αμφισβητήθηκαν στη διαδικασία βάσει της Σύμβασης. Το Δικαστήριο επίσης σημειώνει ότι οι προσφεύγοντες ισχυρίστηκαν στη διαδικασία ενώπιον της Υπηρεσίας Μετανάστευσης ότι οι έμμεσες απειλές εναντίον τους και οι επιθέσεις στις αποθήκες του πρώτου προσφεύγοντος συνεχίστηκαν και μετά το 2008, ότι απέφυγαν την περαιτέρω κακοποίηση μόνον επειδή κρύβονταν και ότι δεν μπόρεσαν να επωφεληθούν της προστασίας των ιρακινών αρχών διότι αυτές έχουν διαβρωθεί από την al-Qaeda. Το Δικαστήριο δεν βλέπει λόγο να αμφισβητήσει αυτή την αφήγηση. Έτσι, συνολικά, το Δικαστήριο έχει πειστεί ότι η αφήγηση των γεγονότων την περίοδο 2004-2010 από τους προσφεύγοντες γενικά χαρακτηρίζεται από συνοχή και αξιοπιστία. Η αφήγηση αυτή είναι συμβατή με τις σχετικές πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής τους που είναι διαθέσιμες από αξιόπιστες και αντικειμενικές πηγές (βλ. παραπάνω παρ. 39). Έχοντας υπόψη το γεγονός ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν κακομεταχείριση από την al-Qaeda, το Δικαστήριο κρίνει ότι υπάρχει ισχυρή ένδειξη ότι θα συνεχίσουν να διατρέχουν κίνδυνο από μη κρατικούς παράγοντες στο Ιράκ (βλ. παραπάνω παρ. 102).

115. Συνεπώς, αποτελεί υποχρέωση της Κυβέρνησης να διαλύσει οποιεσδήποτε αμφιβολίες σχετικά με τον κίνδυνο αυτό. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η Κυβέρνηση ισχυρίζεται ότι η Υπηρεσία Μετανάστευσης υποστήριξε ενώπιον του Δικαστηρίου Μετανάστευσης ότι τα έγγραφα που υπέβαλαν οι προσφεύγοντες σχετικά με τα υποτιθέμενα περιστατικά το Σεπτέμβριο και το Νοέμβριο του 2011 ήταν ανεπίσημα και μικρής αποδεικτικής αξίας. Η Κυβέρνηση επίσης διερωτάται γιατί οι προσφεύγοντες δεν είχαν κάνει λεπτομερέστερους ισχυρισμούς σχετικά με τη συνέχιση των κακοποιήσεων μετά το 2008 σε πρωιμότερο στάδιο της διαδικασίας ασύλου. Υποστηρίζει ότι αυτή η κατάσταση μειώνει την αξιοπιστία των προσφευγόντων, όπως και ο χρόνος και ο τρόπος της εκ μέρους τους επίκλησης του DVD με το οπτικοακουστικό υλικό της τηλεοπτικής συζήτησης στην οποία είχε συμμετάσχει ο πρώτος προσφεύγων (βλ. παραπάνω παρ. 71), ενώ οι προσφεύγοντες αμφισβητούν τον ισχυρισμό αυτό (βλ. παραπάνω παρ. 61). Όμως, το Δικαστήριο παρατηρεί ότι η Υπηρεσία Μετανάστευσης δεν σχολίασε την αξιοπιστία των προσφευγόντων ή του

DVD. Ούτε το Δικαστήριο Μετανάστευσης ασχολήθηκε ειδικά με αυτά τα θέματα στο σκεπτικό του.

Καθώς δεν υπάρχει κανένα άλλο συγκεκριμένο σκεπτικό σχετικά με αυτά τα θέματα στις οικείες διαπιστώσεις της Υπηρεσίας Μετανάστευσης και του Δικαστηρίου Μετανάστευσης, το Δικαστήριο δεν μπορεί να επωφεληθεί της αξιολόγησής τους για το ζήτημα αυτό.

Όμως, το Δικαστήριο δεν το κρίνει απαραίτητο να επιλύσει τη διαφωνία μεταξύ των διαδίκων σε αυτά τα θέματα καθώς, σε κάθε περίπτωση, οι εθνικές αποφάσεις δεν φαίνεται να έχουν αποκλείσει τελείως τη συνέχιση ύπαρξης κινδύνου από την al-Qaeda.

Αντίθετα, φαίνεται να έχουν υποστηρίξει την άποψη ότι – κατά το χρόνο των αποφάσεών τους – η ικανότητα της al-Qaeda να επιχειρεί ανεξέλεγκτα είχε μειωθεί, όπως και η διάβρωση των αρχών από αυτή την ομάδα, και ότι αντίστροφα, η ικανότητα των αρχών να προστατέψουν τους προσφεύγοντες είχε αυξηθεί (βλ. παραπάνω παρ. 17 και 19).

116. Όπως προκύπτει από διάφορες εκθέσεις από αξιόπιστες και αντικειμενικές πηγές, τα πρόσωπα που συνεργάστηκαν με διαφόρους τρόπους με τις αρχές των δυνάμεων κατοχής στο Ιράκ μετά τον πόλεμο αποτέλεσαν και εξακολουθούν να αποτελούν στόχο της al-Qaeda και άλλων ομάδων. Η Έκθεση Πληροφοριών του Υπουργείου Εσωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου για τις Χώρες Προέλευσης του 2009 αναφέρει σχετικά με το Ιράκ ότι πολίτες που συνεργάζονται ή έχουν άλλη σχέση με την πολυεθνική δύναμη στο Ιράκ διατρέχουν κίνδυνο στοχοποίησης από μη κρατικούς παράγοντες. Ομοίως, η Έκθεση του Υπουργείου Εσωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου του 2014 αναφέρει ότι τα πρόσωπα που θεωρείται ότι συνεργάζονται ή ότι συνεργάστηκαν με τη σημερινή κυβέρνηση του Ιράκ και τα θεσμικά της όργανα, τις πρώην αμερικανικές ή πολυεθνικές δυνάμεις ή ξένες εταιρίες διατρέχουν κίνδυνο δίωξης στο Ιράκ. Οι εκθέσεις επισημαίνουν ορισμένες ομάδες που αποτελούν ιδιαίτερο στόχο, όπως οι διερμηνείς, οι ιρακινοί υπήκοοι που εργάζονται σε ξένες εταιρίες και ορισμένοι επαγγελματίες που έχουν σχέση με την κυβέρνηση όπως δικαστές, μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, εκπαιδευτικοί και νομικοί (βλ. παραπάνω παρ. 39-42).

117. Ο πρώτος προσφεύγων ανήκει σε ομάδα προσώπων που έχουν στοχοποιηθεί συστηματικά λόγω της σχέσης τους με τις αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις. Το

Δικαστήριο έχει υπόψη του το γεγονός ότι το επίπεδο και οι μορφές «συνεργασίας» με ξένα στρατεύματα και αρχές μπορεί να ποικίλλουν και ότι συνεπώς το επίπεδο του κινδύνου μπορεί επίσης να διαφέρει σε κάποιο βαθμό. Εν προκειμένω, πρέπει να δοθεί προσοχή στο γεγονός ότι έχει ήδη αποδειχθεί ότι ο προσφεύγων υπέστη κακομεταχείριση μέχρι το 2008. Επιπλέον, ένας άλλος σημαντικός παράγοντας είναι ότι οι επαφές του με τις αμερικανικές δυνάμεις ήταν περιοπτες καθώς το γραφείο του βρισκόταν στην αμερικανική στρατιωτική βάση που οι προσφεύγοντες ονομάζουν «Victoria Camp». Ο προαναφερθείσες εκθέσεις παρέχουν ελάχιστη υποστήριξη ή δεν υποστηρίζουν καθόλου την παραδοχή – που προκύπτει από τις εθνικές αποφάσεις – ότι οι απειλές της al-Qaeda πρέπει να σταμάτησαν αφού ο πρώτος προσφεύγων διέκοψε οριστικά την επιχειρηματική του σχέση με τις αμερικανικές δυνάμεις. Υπό το φως των ιδιαίτερων περιστάσεων της παρούσας υπόθεσης, το Δικαστήριο κρίνει ότι ο πρώτος προσφεύγων και τα άλλα δύο μέλη της οικογένειάς του που είναι προσφεύγοντες στην παρούσα υπόθεση θα αντιμετωπίσουν πραγματικό κίνδυνο συνέχισης της δίωξης από μη κρατικούς παράγοντες εάν επιστρέψουν στο Ιράκ.

118. Ένα σχετικό ζήτημα είναι αν οι ιρακινές αρχές θα είναι σε θέση να παράσχουν προστασία στους προσφεύγοντες. Οι προσφεύγοντες το αμφισβητούν, ενώ η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι αυτή τη στιγμή στη Βαγδάτη υπάρχει ένα δικαστικό σύστημα που λειτουργεί εύρυθμα.

119. Το Δικαστήριο σημειώνει εν προκειμένω ότι, σύμφωνα με τα πρότυπα του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το κράτος ή το όργανο που παρέχει προστασία πρέπει να ικανοποιεί ορισμένες απαιτήσεις. Ειδικότερα, είναι απαραίτητη η «λειτουργία αποτελεσματικού νομικού συστήματος για τον εντοπισμό, την ποινική δίωξη και τον κολασμό πράξεων που συνιστούν δίωξη ή σοβαρή βλάβη» (βλ. άρθρο 7 της Οδηγίας για την Αναγνώριση, που παρατίθεται στην παραπάνω παρ. 48).

120. Όπως προκύπτει από τις πιο πρόσφατες αντικειμενικές διεθνείς πηγές σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, υπάρχουν ελλείψεις τόσο στην ικανότητα όσο και στην ακεραιότητα του ιρακινού συστήματος ασφαλείας και του νομικού συστήματος. Το σύστημα λειτουργεί μεν, αλλά οι ελλείψεις έχουν αυξηθεί από το 2010 (βλ. παραπάνω παρ. 43).

Επιπλέον, το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ σημειώνει ότι η εκτεταμένη διαφθορά σε όλα τα επίπεδα της κυβέρνησης και της κοινωνίας έχει επιτείνει την έλλειψη αποτελεσματικής προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ότι οι δυνάμεις ασφαλείας έχουν καταβάλει περιορισμένες προσπάθειες για την αποτροπή ή την αντιμετώπιση της κοινωνικής βίας (βλ. παραπάνω παρ. 44). Συνεπώς, η κατάσταση έχει σαφώς επιδεινωθεί από το 2011 και το 2012, όταν η Υπηρεσία Μετανάστευσης και το Δικαστήριο Μετανάστευσης αντίστοιχα αξιολόγησαν την κατάσταση και το δεύτερο έκρινε ότι, σε περίπτωση που υπάρχουν ακόμα απειλές, πιθανολογείται ότι οι ιρακινές αρχές εφαρμογής του νόμου έχουν και τη βούληση και την ικανότητα να προσφέρουν στους προσφεύγοντες την αναγκαία προστασία (βλ. παραπάνω παρ. 19). Τέλος, το θέμα αυτό πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο μιας γενικά επιδεινούμενης κατάστασης ως προς την ασφάλεια, που χαρακτηρίζεται από αύξηση της βίας μεταξύ των θρησκευτικών ομάδων και τις επιθέσεις και την προέλαση του ISIS, ως αποτέλεσμα των οποίων μεγάλες περιοχές της επικράτειας ουσιαστικά βρίσκονται έξω από τον έλεγχο της ιρακινής κυβέρνησης (βλ. παραπάνω παρ. 44).

121. Το Δικαστήριο θεωρεί ότι, υπό το φως των παραπάνω πληροφοριών σχετικά με θέματα όπως η πολύπλοκη και ασταθής γενική κατάσταση ως προς την ασφάλεια, η ικανότητα των ιρακινών αρχών να προστατεύουν τους πολίτες της χώρας πρέπει να θεωρείται περιορισμένη. Αν και το σημερινό επίπεδο προστασίας μπορεί να επαρκεί για το ευρύ κοινό στο Ιράκ, η κατάσταση είναι διαφορετική για άτομα όπως οι προσφεύγοντες που είναι μέλη στοχευμένης ομάδας. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο δεν πείθεται, υπό τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης των προσφευγόντων, ότι το Ιρακινό Κράτος θα είναι σε θέση να τους παράσχει αποτελεσματική προστασία από τις απειλές της al-Qaeda ή άλλων ομάδων ιδιωτών στη σημερινή κατάσταση. Η σωρευτική επίδραση της προσωπικής κατάστασης των προσφευγόντων και της περιορισμένης ικανότητας των ιρακινών αρχών να τους προστατέψουν πρέπει, ως εκ τούτου, να θεωρηθεί ότι δημιουργεί πραγματικό κίνδυνο κακομεταχείρισης σε περίπτωση επιστροφής τους στο Ιράκ.

122. Καθώς η ικανότητα των ιρακινών αρχών να προστατέψουν τους προσφεύγοντες πρέπει να θεωρηθεί περιορισμένη σε ολόκληρη την ιρακινή επικράτεια, η δυνατότητα

εσωτερικής μετεγκατάστασης δεν αποτελεί ρεαλιστική επιλογή στην περίπτωση των προσφευγόντων.

123. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο κρίνει ότι έχουν παρουσιαστεί βάσιμοι λόγοι να πιστεύεται ότι οι προσφεύγοντες θα διατρέξουν πραγματικό κίνδυνο μεταχείρισης αντίθετης με το άρθρο 3 εάν επιστρέψουν στο Ιράκ. Για το λόγο αυτό, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η εκτέλεση της απόφασης απέλασης των προσφευγόντων θα έχει ως αποτέλεσμα παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.

VI. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

72. Το άρθρο 41 της Σύμβασης προβλέπει τα εξής:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

A. Αποζημίωση λόγω ηθικής και υλικής βλάβης

125. Οι προσφεύγοντες ζητούν ο καθένας 10.000 ευρώ ως αποζημίωση λόγω υλικής βλάβης και 20.000 ευρώ ως αποζημίωση λόγω ηθικής βλάβης.

126. Η Κυβέρνηση τονίζει ότι η απόφαση απέλασης των προσφευγόντων δεν έχει εκτελεστεί και συνεπώς δεν πρέπει να τους επιδικαστεί αποζημίωση λόγω υλικής ή ηθικής βλάβης. Ως εκ τούτου, προτείνει να απορριφθούν τα αιτήματα των προσφευγόντων.

127. Όσον αφορά τη ζήτηση της υλικής βλάβης, το Δικαστήριο θεωρεί ότι οι προσφεύγοντες δεν τεκμηρίωσαν την αίτημά τους και συνεπώς το απορρίπτει. Όσον αφορά την ηθική βλάβη, το Δικαστήριο θεωρεί ότι η κρίση του στην παρούσα υπόθεση (βλ. παραπάνω παρ. 123) αποτελεί από μόνη της επαρκή δίκαιη ικανοποίηση για την όποια ηθική βλάβη υπέστησαν οι προσφεύγοντες (βλ. την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *Saadi κατά Ιταλίας*, παρ. 188, και *Nizamov κ.λπ. κατά Ρωσίας*, No. 22636/13, 24034/13, 24334/13 και 24528/13, παρ. 50, 7 Μαΐου 2014).

B. Δικαστικά έξοδα

128. Οι προσφεύγοντες ζητούν 25.000 κορώνες Σουηδίας (περίπου 2.729 ευρώ) για δικαστικά έξοδα ενώπιον του Τμήματος και 144.180 κορώνες Σουηδίας (περίπου 15.738 ευρώ) για τα έξοδα που πραγματοποίησαν ενώπιον του Τμήματος Ευρείας

Σύνθεσης, που αντιστοιχούν σε 78 ώρες εργασίας. Το συνολικό τους αίτημα για δικαστικά έξοδα ανέρχεται σε 169.180 κορώνες Σουηδίας (περίπου 18.467 ευρώ).

129. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η αποζημίωση για δικαστικά έξοδα ενώπιον του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης δεν πρέπει να υπερβεί ποσό ίσο με 30 ώρες εργασίας.

130. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, ο προσφεύγων δικαιούται αποζημίωση για δικαστικά έξοδα μόνο στο βαθμό που θα αποδειχθεί ότι τα έξοδα αυτά ήταν πραγματικά, αναγκαία και εύλογα. Στην παρούσα υπόθεση, έχοντας υπόψη τα έγγραφα που είναι στη διάθεσή του και τη νομολογία του, το Δικαστήριο θεωρεί ότι το ποσό των 10.000 ευρώ (συν τους φόρους με τους οποίους μπορεί να επιβαρυνθούν οι προσφεύγοντες) είναι εύλογο για την κάλυψη όλων των εξόδων και επιδικάζει στους προσφεύγοντες το ποσό αυτό.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

131. Το Δικαστήριο θεωρεί αρμόζον οι τόκοι υπερημερίας να υπολογίζονται με βάση το επιτόκιο της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας συν 3 εκατοστιαίες μονάδες.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΝΩΤΕΡΩ ΛΟΓΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ

1. *Αποφασίζει*, με ψήφους δέκα υπέρ και επτά κατά, ότι εάν εκτελεστεί, η απόφαση απέλασης των προσφευγόντων στο Ιράκ θα οδηγήσει σε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης.

2. *Αποφασίζει*, με ψήφους δέκα πέντε υπέρ και δύο κατά, ότι η διαπίστωση παραβίασης του άρθρου 3 αποτελεί από μόνη της επαρκή δίκαιη ικανοποίηση των προσφευγόντων για την όποια ηθική βλάβη έχουν υποστεί.

3. *Αποφασίζει*, με ψήφους δώδεκα υπέρ και πέντε κατά,

(α) ότι το καθ' ου Κράτος οφείλει να πληρώσει στους προσφεύγοντες, εντός τριών μηνών, το παρακάτω ποσό, το οποίο θα μετατραπεί στο νόμισμα του καθ' ου Κράτους με την ισοτιμία που θα ισχύει την ημερομηνία εξόφλησης:

δέκα χιλιάδες (10.000) ευρώ για δικαστικά έξοδα, συν τους φόρους με τους οποίους μπορεί να επιβαρυνθούν οι προσφεύγοντες,

(β) ότι από τη λήξη της προαναφερθείσας τρίμηνης προθεσμίας και μέχρι την εξόφληση, θα πληρώνεται απλός τόκος επί των ανωτέρω ποσών ο οποίος θα

υπολογίζεται με βάση το επιτόκιο της διευκόλυνσης οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας συν τρεις εκατοστιαίες μονάδες.

6. *Απορρίπτει* ομόφωνα τα υπόλοιπα αιτήματα των προσφευγόντων για δίκαιη ικανοποίηση.

Έγινε στα Αγγλικά και τα Γαλλικά και κοινοποιήθηκε γραπτώς στις 23 Αυγούστου 2016 σύμφωνα με τον Κανόνα 77 παρ. 2 και 3 του Κανονισμού του Δικαστηρίου.

Søren Prebensen

Guido Raimondi

Βοηθός Γραμματέας

Πρόεδρος

Σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ. 2 της Σύμβασης και το άρθρο 74 παρ. 2 του Κανονισμού του Δικαστηρίου, στην παρούσα απόφαση προσαρτώνται οι παρακάτω χωριστές απόψεις:

(α) η συντρέχουσα άποψη του Δικαστή Bianku,

(β) η συντρέχουσα άποψη του Δικαστή O' Leary,

(γ) η κοινή μειοψηφούσα άποψη των Δικαστών Jäderblom, Gritco, Dedov, Kjølbro, Kucsko-Stadlmayer και Poláčeková,

(δ) η μειοψηφούσα άποψη του Δικαστή Ranzoni.

G.R.A.

S.C.P.

ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΑ ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗ BIANKU

Συμφωνώ με τον τρόπο που αυτή η απόφαση διατυπώνει τις γενικές αρχές που διέπουν τις υποθέσεις απέλασης βάσει του άρθρου 3 της Σύμβασης. Νομίζω μάλιστα ότι ήταν καιρός να γίνει αυτό. Επίσης, συμφωνώ με τον τρόπο που αυτές οι γενικές αρχές εφαρμόστηκαν στις συγκεκριμένες περιστάσεις της υπόθεσης, με αποτέλεσμα να διαπιστωθεί δυνητική παραβίαση.

Όμως, επιθυμώ να προσθέσω τα εξής. Όταν επιλαμβάνεται υποθέσεων ασύλου, το Δικαστήριο βρίσκεται σε ιδιαίτερα λεπτή θέση σε σύγκριση με την ανάλυση που πρέπει να κάνει σε σχέση με άλλα δικαιώματα που προστατεύει η Σύμβαση. Αυτό συνδέεται με το γεγονός ότι το Δικαστήριο πρέπει να διεξάγει ex nunc ανάλυση της κατάστασης στη χώρα προορισμού. Συμφωνώ απολύτως με την ανάγκη τέτοιας

ανάλυσης και δεν βλέπω άλλη δυνατότητα σε ένα σύστημα που στοχεύει να προσφέρει αποτελεσματική και πρακτική προστασία των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται στη Σύμβαση. Όμως, προτού αποφασίσει να διεξαγάγει τέτοια ανάλυση και να προχωρήσει στην εφαρμογή των γενικών αρχών, όπως διατυπώνονται στις παρ. 77-105 της παρούσας απόφασης, το Δικαστήριο πρέπει να ελέγχει αν η ανάλυση που διεξήχθη σε εθνικό επίπεδο στη συγκεκριμένη υπόθεση υπήρξε σύμφωνη με τη Σύμβαση. Εάν παρακάμψει αυτό τον έλεγχο και αποφύγει να δώσει μια σαφή απάντηση στο αν οι εθνικές αρχές έκαναν σωστά τη δουλειά τους, δεν νομίζω ότι το Δικαστήριο τις βοηθά να εφαρμόσουν τα πρότυπα της Σύμβασης σε εθνικό επίπεδο. Τούτου δοθέντος, δεν αποκλείω την πιθανότητα να κρίνει το Δικαστήριο αναγκαίο να διεξαγάγει εκ νέου ανάλυση το ίδιο, λόγω αλλαγής των περιστάσεων, αφού οι εθνικές αρχές κατέληξαν στο συμπέρασμά τους.

Ως εκ τούτου, θα προτιμούσα η παρούσα απόφαση να περιλάμβανε μία ακόμα γενική αρχή πέραν αυτών που ήδη διατυπώνει, η οποία αφορά το κριτήριο της ανάγκης για νέα ανάλυση της υπόθεσης στο Στρασβούργο. Όπως το αντιλαμβάνομαι, το κριτήριο αυτό θα πληρούται σε δύο περιπτώσεις: πρώτον, εάν οι εθνικές αρχές δεν διεξήγαγαν αξιολόγηση των συγκεκριμένων περιστάσεων της υπόθεσης που να είναι σύμφωνη με τη Σύμβαση και, δεύτερον, εάν θεμελιώδεις αλλαγές στις περιστάσεις, γενικές ή προσωπικές, επιβάλλουν, με σκοπό την αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων του άρθρου 3, τη διεξαγωγή νέας ανάλυσης από το Δικαστήριο του Στρασβούργου.

Θα προτιμούσα η ανάλυση των ειδικών περιστάσεων της υπόθεσης να άρχιζε με το ερώτημα αν το κριτήριο της ανάγκης για ανάλυση από το Δικαστήριο του Στρασβούργου πληρούται στην παρούσα υπόθεση. Με όλο το σεβασμό, θεωρώ ότι η πλειοψηφία απέφυγε να δώσει ευθεία απάντηση στο ερώτημα αυτό.¹ Πιστεύω ότι στην παρούσα υπόθεση η πρώτη απαίτηση του κριτηρίου της ανάγκης για ανάλυση

¹ Βλ. παρ. 113 της απόφασης, όπου η πλειοψηφία του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης συμπεραίνει ότι το κύριο ερώτημα δεν είναι πώς αξιολόγησαν οι σουηδικές αρχές την υπόθεση εκείνη την εποχή. Σύγκρινέ το με την υπόθεση *F.G. κατά Σουηδίας* ([GC], No. 43611/11, στο τέλος της παρ. 117, ECHR 2016): «Όμως, το Δικαστήριο πρέπει να πειστεί ότι η αξιολόγηση στην οποία προέβησαν οι αρχές του Συμβαλλόμενου Κράτους είναι επαρκής και υποστηρίζεται επαρκώς από υλικό που έχουν στη διάθεσή τους οι εθνικές αρχές, αλλά και υλικό που προέρχεται από άλλες αξιόπιστες και αντικειμενικές πηγές όπως π.χ. άλλα Συμβαλλόμενα ή τρίτα Κράτη, υπηρεσίες των Ηνωμένων Εθνών και γνωσμένου κύρους μη κυβερνητικές οργανώσεις (βλ., μεταξύ άλλων, *NA. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, No. 25904/07, παρ. 119, 17 Ιουλίου 2008).»

ικανοποιείται, στο βαθμό που οι εθνικές αρχές, και ιδίως το Δικαστήριο Μετανάστευσης ως τελευταίος βαθμός δικαιοδοσίας σε εθνικό επίπεδο, δεν ανταποκρίθηκαν στα πρότυπα της Σύμβασης. Το αναφέρω αυτό με απόλυτο σεβασμό για τις σουηδικές αρχές και το αξιοσημείωτο έργο τους κατά τη διεκπεραίωση όλων των αιτήσεων ασύλου που τους υποβάλλονται.

Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, «η εξέταση από το Δικαστήριο της ύπαρξης κινδύνου κακομεταχείρισης κατά παράβαση του άρθρου 3 κατά τον κρίσιμο χρόνο πρέπει κατ' ανάγκη να είναι ενδελεχής ενόψει του απόλυτου χαρακτήρα αυτής της διάταξης και του γεγονότος ότι κατοχυρώνει μία από τις θεμελιώδεις αξίες των δημοκρατικών κοινωνιών που συγκροτούν το Συμβούλιο της Ευρώπης».² Αυτό σωστά επιβεβαιώνεται στην παρ. 86 της απόφασης.

Στην υπόθεση των προσφευγόντων, το Δικαστήριο Μετανάστευσης κατέληξε στο συμπέρασμα ότι «σε περίπτωση που παραμένουν κάποιες απειλές, πιθανολογείται [στα Γαλλικά, «il était probable que»] ότι οι ιρακινές αρχές εφαρμογής του νόμου έχουν και τη βούληση και την ικανότητα να παράσχουν στους αιτούντες την αναγκαία προστασία».³ Κατά τη γνώμη μου, αυτό το συμπέρασμα της αξιολόγησης κινδύνου δεν βρίσκεται σε συμμόρφωση προς το κριτήριο της Σύμβασης για υποθέσεις ασύλου βάσει του άρθρου 3. Η πιθανότητα ή το ενδεχόμενο προστασίας ενός αιτούντος άσυλο μετά την επιστροφή του δεν βρίσκεται σε συμμόρφωση προς το κριτήριο της ενδελεχούς εξέτασης των ισχυρισμών των προσφευγόντων. Όταν διακυβεύονται απόλυτα δικαιώματα που προστατεύει η Σύμβαση, οι εθνικές αρχές δεν μπορούν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους συμπεραίνοντας ότι πιθανολογείται πως τα δικαιώματα αυτά δεν θα παραβιαστούν στη χώρα προορισμού. Με βάση αυτό το αυστηρό κριτήριο, οι αρχές όφειλαν να ελέγξουν, στο πλαίσιο της αξιολόγησής τους, αν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι να πιστεύεται ότι δεν θα υπάρχει πραγματικός κίνδυνος για τα δικαιώματα των προσφευγόντων σε περίπτωση επιστροφής τους στο Ιράκ. Η φρασσεολογία που χρησιμοποίησε το Δικαστήριο Μετανάστευσης δεν με πείθει ότι υπήρξε η απαιτούμενη αυστηρότητα στην υπόθεση των προσφευγόντων. Για το λόγο

² Βλ. *Vilvarajah κ.λπ. κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 30 Οκτωβρίου 1991, Series A No. 215.

³ Βλ. παρ. 19 της απόφασης του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης.

αυτό, πιστεύω ότι έπρεπε να διεξαχθεί ανάλυση από το Δικαστήριο του Στρασβούργου και ότι μάλιστα αυτό ήταν απολύτως δικαιολογημένο στην παρούσα υπόθεση.

ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΑ ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗ Ο' LEARY

1. Συντάχθηκα, αν και με ενδοιασμούς, με την πλειοψηφία στην παρούσα υπόθεση λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της υπόθεσης των προσφευγόντων καθώς και της γενικής κατάστασης στο Ιράκ, και με δεδομένη την υποχρέωση του Δικαστηρίου, σύμφωνα με τη νομολογία του για το άρθρο 3, να προβεί σε ex nunc αξιολόγηση του κινδύνου που θα αντιμετωπίσουν οι προσφεύγοντες εάν επιστρέψουν στο Ιράκ.
2. Όπως επισήμανε ο Δικαστής Zupančič στη μειοψηφούσα άποψή του σε επίπεδο Τμήματος, υποθέσεις ασύλου όπως η παρούσα, όταν εξετάζονται από το Δικαστήριο βάσει του άρθρου 3, συχνά αφενός εξαρτώνται από γεωγραφικά μακρινά ιστορικά γεγονότα και αφετέρου απαιτούν την έκδοση αποφάσεων από το Δικαστήριο που θα βασίζονται σε πρόγνωση για το τι θα συμβεί ή δεν θα συμβεί στο μέλλον εάν οι προσφεύγοντες επιστρέψουν στη χώρα καταγωγής τους.¹
3. Καθώς συμφωνώ με τις περισσότερες από τις γενικές αρχές που διατυπώνει το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης στην απόφασή του και υποστηρίζω τη διαπίστωση παραβίασης, η παρούσα συντρέχουσα άποψη περιορίζεται στην επισήμανση ορισμένων πτυχών της πλειοψηφικής απόφασης που εγκυμονούν τον κίνδυνο να δημιουργήσουν ανεπιθύμητες δυσκολίες τόσο στις εθνικές αρχές ασύλου όσο και στα διάφορα τμήματα του Δικαστηρίου που καλούνται να αντιμετωπίσουν παράπονα βάσει του άρθρου 3 από αιτούντες άσυλο των οποίων οι αιτήσεις απορρίφθηκαν και κατά των οποίων εκκρεμούν αποφάσεις απέλασης.
4. Πρώτον, η απόφαση του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης στην υπόθεση *J.K. κατά Σουηδίας* αναδεικνύει ένα ρήγμα στην τρέχουσα νομολογία του Δικαστηρίου για τις υποθέσεις ασύλου και μετανάστευσης, τουλάχιστον στο βαθμό που αυτή η νομολογία αφορά κράτη-μέλη της ΕΕ όπως η Σουηδία. Στην καρδιά της υπόθεσης, όπως επισημαίνει η πλειοψηφική απόφαση (βλ. παρ. 85-102), βρίσκεται το ερώτημα πώς πρέπει να γίνεται η αξιολόγηση του κινδύνου, αναφορικά με το άρθρο 3, όταν

¹ Βλ. τη μειοψηφούσα άποψή του Δικαστή Zupančič που προσαρτάται στην απόφαση του Τμήματος της 4ης Ιουνίου 2015.

διαπιστώνεται ή γίνεται δεκτό ότι ο αιτών άσυλο είχε στο παρελθόν υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη στη χώρα όπου το καθ' ου Κράτος επιθυμεί να τον επιστέψει. Ως κράτος-μέλος της ΕΕ, η Σουηδία διέπεται από τους λεπτομερείς κανόνες του Κοινού Ευρωπαϊκού Συστήματος Ασύλου και, στο πλαίσιο αυτό, την Οδηγία για την Αναγνώριση.² Παρά το γεγονός ότι η σουηδική νομοθεσία που ερμήνευσαν και εφάρμοσαν οι αρμόδιες αρχές ενσωματώνει αυτή τη λεπτομερή δευτερογενή νομοθεσία της ΕΕ, η πλειοψηφική απόφαση προχωρά ωσάν αυτό να μην είχε σχέση, αναφερόμενη στο περί ασύλου δίκαιο της ΕΕ μόνο όταν δανείζεται στοιχεία επιλεκτικά για να δημιουργήσει το δικό της νομολογιακό πρότυπο για το βάρος της απόδειξης (βλ. περαιτέρω παρακάτω παρ. 7). Σε κανένα σημείο της απόφασης του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης, ούτε καν στις παραγράφους που παρουσιάζουν το εθνικό δίκαιο (παρ. 23-29 της πλειοψηφικής απόφασης), δεν εξηγούνται ούτε αναπαράγονται οι διατάξεις του σουηδικού δικαίου που ενσωματώνουν τις σχετικές διατάξεις της Οδηγίας για την Αναγνώριση, ιδίως το άρθρο 4.

5. Σε πρόσφατη υπόθεση που αφορά το άρθρο 5 της Σύμβασης τόνισα ότι το γεγονός ότι μια απόφαση που αποτελεί το αντικείμενο προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου έχει την προέλευσή της στο δίκαιο της ΕΕ βεβαίως δεν συνιστά εγγύηση συμβατότητας με τη Σύμβαση.³ Παρ' όλα αυτά, προκειμένου το Δικαστήριο να εκπληρώνει τον ευρωπαϊκό εποπτικό του ρόλο στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων, επιβάλλεται να μελετά και να κατανοεί την πολύπλοκη νομοθεσία που τα κράτη-μέλη της ΕΕ μπορεί, σε ορισμένους διακριτούς τομείς δικαίου, να χρειάζεται να ενσωματώσουν. Στην υπόθεση *Anotiņš κατά Λετονίας*, το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης, σε πνεύμα συμπληρωματικότητας, ορθώς υπέδειξε στα εθνικά δικαστήρια των κρατών-μελών της ΕΕ να εξετάζουν, ανεξαρτήτως από το μηχανισμό αμοιβαίας αναγνώρισης που έχει καθιερωθεί στο δίκαιο της ΕΕ, οποιοδήποτε «σοβαρό και βάσιμο παράπονο ότι η προστασία ενός δικαιώματος της Σύμβασης υπήρξε καταφανώς ανεπαρκής» όταν η

² Οδηγία 2004/83/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τη θέσπιση ελάχιστων απαιτήσεων για την αναγνώριση και το καθεστώς των υπηκόων τρίτων χωρών ή των απάτριδων ως προσφύγων ή ως προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας για άλλους λόγους, καθώς και το περιεχόμενο της χορηγούμενης προστασίας (ΕΕ 2004 L 304/12), η οποία αναδιατυπώθηκε με την Οδηγία 2011/95/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 13ης Δεκεμβρίου 2011 (ΕΕ 2011 L 337/9).

³ Βλ. τη χωριστή άποψη στην υπόθεση *A.M. κατά Γαλλίας*, No. 56324/13, απόφαση της 12ης Ιουλίου 2016, η οποία αφορούσε διοικητική κράτηση ενόψει απέλασης μετά από παράνομη είσοδο βάσει της Οδηγίας της ΕΕ για τις Επιστροφές, όπως έχει ενσωματωθεί στην εθνική νομοθεσία του καθ' ου Κράτους.

κατάσταση αυτή δεν μπορεί να θεραπευθεί από το δίκαιο της ΕΕ.⁴ Στο ίδιο πνεύμα, επιβάλλεται το Δικαστήριο, όταν εξετάζει παράπονα με ισχυρή συνάφεια προς το δίκαιο της ΕΕ, να κατανοεί πλήρως το νομικό πλαίσιο με το οποίο βρίσκεται αντιμέτωπο και στο οποίο βασίζονται οι καταγγελλόμενες αποφάσεις των εθνικών αρχών.

6. Για να μη θεωρηθεί ότι η κριτική απευθύνεται αποκλειστικά στο Δικαστήριο, τονίζω ότι υπάρχουν και άλλοι αποδέκτες. Είναι ουσιώδες οι Κυβερνήσεις να εξηγούν με σαφήνεια, σε υποθέσεις όπου ανακύπτει τέτοιο θέμα, τη φύση και το πεδίο εφαρμογής των σχετικών διατάξεων του εθνικού δικαίου και των διατάξεων του δικαίου της ΕΕ που αποτελούν την πηγή ή το υπόβαθρό τους. Το Δικαστήριο δεν υποχρεούται να τις ερμηνεύει, αλλά οφείλει να τις κατανοεί. Χωρίς αυτές τις πληροφορίες, ιδίως στον τομέα του δικαίου μετανάστευσης και ασύλου, το Δικαστήριο έχει στη διάθεσή του μια ανεπαρκή επισκόπηση του σχετικού νομικού πλαισίου στο οποίο βασίζονται οι εθνικές αρχές και τα δικαστήρια και των σχέσεων μεταξύ των συστατικών μερών του. Αυτή η έλλειψη σαφήνειας δεν εξυπηρετεί τους προσφεύγοντες, τις καθ' ων Κυβερνήσεις ή τις εθνικές αρχές ασύλου που καλούνται να εφαρμόσουν τόσο τις αποφάσεις αυτού του Δικαστηρίου όσο και τις αποφάσεις του Δικαστηρίου του Λουξεμβούργου. Με τα λόγια ενός εθνικού δικαστή που ασχολήθηκε με αξιολόγηση κινδύνου βάσει του άρθρου 3 παρόμοια με αυτήν της παρούσας υπόθεσης:

«Σε αντίθεση με άλλα μεγάλα εθνικά ή περιφερειακά δικαστήρια, όπως το Ανώτατο Δικαστήριο των ΗΠΑ ή το Δικαστήριο της ΕΕ, η νομοθεσία δεν προβλέπει μηχανισμούς ελέγχου και ισορροπίας που μετριάζουν την επίδραση μιας συγκεκριμένης απόφασης του Δικαστηρίου του Στρασβούργου. Στο μέτρο αυτό, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου πρέπει να έχει μια από τις υψηλότερες αναλογίες ισχύος προς λογοδοσία συγκριτικά με οποιοδήποτε άλλο μεγάλο δικαστικό όργανο. (...) όταν το Δικαστήριο επιλαμβάνεται ενός θέματος όπου δεν υφίσταται τέτοιος μηχανισμός ελέγχου και ισορροπίας, ελπίζει κανείς ότι θα διαπιστώνει παραβίαση μόνον όταν αυτή εξακριβώνεται με σαφήνεια.»⁵

⁴ Απόφαση του Τμήματος Ευρείας Σύνοψης της 23ης Μαΐου 2016, παρ. 116.

⁵ Απόφαση του Ανωτέρου Δικαστηρίου της Ιρλανδίας της 24ης Ιουνίου 2016 στην υπόθεση *X.X. κατά Υπουργού Δικαιοσύνης και Ισότητας*, παρ. 124-125.

Ενώ ο εν λόγω δικαστής στη συνέχεια αναγνωρίζει ότι η νομολογία του Δικαστηρίου (γενικά) στηρίζεται σε μια αυστηρή και προσεκτική προσέγγιση προτού καταλήξει στο συμπέρασμα ότι η απέλαση ενός προσώπου θα συνιστά παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης, το μήνυμα είναι σαφές: για να είναι κατανοητή και να ακολουθείται η νομολογία μας στον τομέα αυτό, η αυστηρότητα και η μέριμνα έχουν ουσιώδη σημασία.

7. Δεύτερον, στην προσπάθειά του να αποσαφηνίσει τη νομολογία του σύμφωνα με το άρθρο 3 της Σύμβασης σχετικά με τη γενική αξιολόγηση του κινδύνου, την παλαιότερη κακομεταχείριση ως ένδειξη μελλοντικού κινδύνου και το βάρος της απόδειξης στο πλαίσιο αυτό, το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης αναζήτησε έμπνευση από σημειώματα και κατευθυντήριες γραμμές της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες και τις διατάξεις της Οδηγίας για την Αναγνώριση, ιδίως το άρθρο 4. Όμως, όπως επισημαίνει ο Δικαστής Ranzoni στη μειοψηφούσα άποψή του, το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης δεν θα πρέπει να επιλέγει τα στοιχεία που προτιμά από τη μία ή και τις δύο πηγές, παραλείποντας τα στοιχεία που ταιριάζουν λιγότερο στο δικαστικό του αφήγημα και αφήνοντας έξω όλα τα σημαντικά συμφραζόμενα. Το αποτέλεσμα είναι μια διατύπωση στην παρ. 102 που χαρακτηρίζεται από καλές προθέσεις, αλλά θυμίζει ελαφρώς προϊόν συρραφής, με την οποία οι αρμόδιες αρχές ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην πράξη. Πώς θα μπορέσει ο εθνικός δικαστής που καλείται να εφαρμόσει το άρθρο 4 παρ. 4 της Οδηγίας για την Αναγνώριση υπό το πρίσμα του νόμου που την ενσωματώνει στην εθνική νομοθεσία, εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα τη συμμόρφωση προς τις απαιτήσεις του άρθρου 3 της Σύμβασης, να συμβιβάσει τη «σοβαρή ένδειξη» στην οποία αναφέρεται η Οδηγία με την «ισχυρή ένδειξη» που το Δικαστήριο ανάγει σε πρότυπο βάσει του άρθρου 3 στην παρούσα απόφαση; Δεν υπάρχει καμία εξήγηση για αυτή την αλλαγή φρασεολογίας. Επιπλέον, όσον αφορά την παρ. 97, ό,τι και αν λένε τα κείμενα της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες στα οποία παραπέμπει η απόφαση, το άρθρο 4 παρ. 5 της Οδηγίας για την Αναγνώριση δεν αναγνωρίζει, ρητά ή σιωπηρά, ότι το ευεργέτημα της αμφιβολίας *πρέπει* να χορηγείται στο πρόσωπο που ζητά διεθνή προστασία. Αντίθετα, το άρθρο 4 παρ. 5 αναφέρει ότι, όταν κάποια μέρη των δηλώσεων του προσφεύγοντος δεν υποστηρίζονται από δικαιολογητικά, αυτά δεν χρειάζονται

επιβεβαίωση εφόσον πληρούνται πέντε ρητές προϋποθέσεις. Δεν υπάρχει λόγος να επαναλάβω αναλυτικά αυτές τις προϋποθέσεις. Αρκεί να αναφέρω ότι κρίνοντας ότι στους αιτούντες άσυλο *πρέπει* να χορηγείται το ευεργέτημα της αμφιβολίας, χωρίς να τροποποιεί αυτή τη διατύπωση με την προσθήκη κάποιας φράσης όπως «σε ορισμένες περιστάσεις» ή «υπό ορισμένες προϋποθέσεις», το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης προσπερνά σημαντικές λεπτομέρειες και προϋποθέσεις που εμπεριέχονται στις πηγές στις οποίες υποτίθεται ότι βασίζεται.⁶ Αυτό το θόλωμα των νομικών υδάτων δεν ήταν αναγκαίο για να διαπιστωθεί παραβίαση του άρθρου 3 στην παρούσα υπόθεση και, δεδομένου ότι πρόκειται για απόφαση του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης, δεν ήταν επίσης καθόλου επιθυμητό.

8. Τρίτον, πρέπει να τονιστεί ότι η πλειοψηφική απόφαση είναι ευπρόσδεκτη στο βαθμό που συστηματοποιεί ορισμένες από τις γενικές αρχές που πρέπει να εφαρμόζονται από τις εθνικές αρχές σε υποθέσεις του άρθρου 3 και, επιπλέον, αποσαφηνίζει τη φύση της *ex nunc* αξιολόγησης που διεξάγει το Δικαστήριο σύμφωνα με τη διάταξη αυτή (βλ. παραπάνω παρ. 77-90). Παρ' όλα αυτά, σε ό,τι αφορά την εφαρμογή αυτών των γενικών αρχών στα πραγματικά περιστατικά της κρινόμενης υπόθεσης, μερικές από τις ανεπιθύμητες αδυναμίες που επισημαίνονται παραπάνω στις παρ. 97 και 102 αντικατοπτρίζονται στην εφαρμογή αυτών των γενικών αρχών στην παρ. 114. Μερικές από αυτές τις αδυναμίες επισημαίνονται στην κοινή μειοψηφούσα άποψη που προσαρτάται στην πλειοψηφική απόφαση. Ενώ διαφωνώ με αυτήν όσον αφορά την εναλλακτική αξιολόγηση του κινδύνου, ή μάλλον την έλλειψη τέτοιας αξιολόγησης, βεβαίως συμφωνώ ότι δεν υπήρχε ανάγκη να βασιστεί η πλειοψηφία σε τέτοιο αναγωγικό συλλογισμό σε αυτή την κρίσιμη παράγραφο. Η υπόθεση αυτή επικεντρώθηκε στο βάρος της απόδειξης που επωμίστηκαν οι προσφεύγοντες αφού έγινε δεκτό ότι ο προσφεύγων και η οικογένειά του υπήρξαν θύματα σοβαρής δίωξης που προκάλεσε ένα θάνατο και ένα σοβαρό τραυματισμό στο Ιράκ και ότι σημαντικά μέρη της αφήγησής τους ήταν αξιόπιστα. Το Τμήμα Ευρεία Σύνθεσης έπρεπε να αξιολογήσει σε αυτό το πλαίσιο αν, με δεδομένα τα γεγονότα του παρελθόντος, η πιθανότητα να έχουν οι ιρακινές τόσο τη βούληση όσο και την ικανότητα να

⁶ Βλ., σε αντιδιαστολή, την πιο περιορισμένη παραχώρηση στην παρ. 93 της απόφασης του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης, όπου αναφέρεται ότι λόγω της ειδικής κατάστασης στην οποία βρίσκονται «συνήθως» οι αιτούντες άσυλο, «συνχά χρειάζεται» να τους παρέχεται το ευεργέτημα της αμφιβολίας.

προστατέψουν τον προσφεύγοντα, πρώην συνεργάτη του αμερικανικού στρατού, και την οικογένειά του αποτελούσε επαρκή βάση για να προχωρήσει η απέλασή τους. Παρά τις αποδείξεις ότι ο προσφεύγων είχε συμμετάσχει σε τηλεοπτική συζήτηση στην οποία είχε κατακρίνει τις αρχές για αυτό ακριβώς το θέμα, η Υπηρεσία Μετανάστευσης αρνήθηκε να επανεξετάσει την υπόθεσή τους,⁷ γεγονός που από μόνο του θα μπορούσε να έχει εξετάσει διεξοδικότερα το Δικαστήριο υπό το φως της πρόσφατης απόφασής του στην υπόθεση *F.G. κατά Σουηδίας*.⁸ Στο πλαίσιο της *ex nunc* αξιολόγησης από το Δικαστήριο, με δεδομένη την κατάσταση στο Ιράκ και τη Βαγδάτη στα μέσα του 2016, θα μπορούσε να προσφέρει κάτι περισσότερο από την απλή δήλωση στην παρ. 114 ότι η παλαιότερη κακομεταχείριση από την al-Qaeda επιτρέπει στο Δικαστήριο να κρίνει «ότι υπάρχει ισχυρή ένδειξη ότι θα συνεχίσουν να διατρέχουν κίνδυνο από μη κρατικούς παράγοντες στο Ιράκ», παραπέμποντας με ένα κυκλικό επιχείρημα προς επίρρωση αυτής της δήλωσης σε προηγούμενη παράγραφο για τις γενικές αρχές όπου διατυπώνεται αυτό το κριτήριο της παλαιότερης κακομεταχείρισης στην αξιολόγηση του μελλοντικού κινδύνου. Και πάλι, η δυνητική παραβίαση του άρθρου 3 σε περίπτωση απέλασης των προσφευγόντων στο Ιράκ θα μπορούσε να έχει θεμελιωθεί σε σταθερότερη βάση. Άπαξ και αναγνωρίστηκε από τις σουηδικές αρχές ότι όντως έλαβαν χώρα οι επιθέσεις κατά του προσφεύγοντος αφενός και ο θάνατος της κόρης του αφετέρου και εξακριβώθηκε ο λόγος αυτών των επιθέσεων, άρχισε να διαμορφώνεται μια εκ πρώτης όψεως βάσιμη επιχειρηματολογία υπέρ της χορήγησης ασύλου και το βάρος της απόδειξης μετατέθηκε στο Κράτος, ιδίως όταν αυτό όφειλε να αποδείξει ότι δεν υφίστανται κίνδυνοι από τη γενική κατάσταση στο Ιράκ, απειλές από μη κρατικούς παράγοντες και ανικανότητα των αρχών του εν λόγω Κράτους να προστατέψει τους προσφεύγοντες εάν και αφού επιστρέψουν.⁹ Με όλο το σεβασμό, διαφωνώ με την κοινή μειοψηφούσα άποψη όταν «υποθέτει» ότι, αφού οι απειλές κατά του προσφεύγοντος και της οικογένειάς του σταμάτησαν μετά τη διακοπή της συνεργασίας του με τις αμερικανικές δυνάμεις, δεν υπάρχει μελλοντικός κίνδυνος, και όταν αναφέρει χωρίς

⁷ Βλ. παρ. 21-22 της απόφασης του Τμήματος Ευρείας Σύνοψης.

⁸ Βλ. την από 23 Μαρτίου 2016 απόφαση του Τμήματος Ευρείας Σύνοψης στην υπόθεση *F.G. κατά Σουηδίας*, No. 43611/11, παρ. 127, για την ανάγκη, σε ορισμένες περιστάσεις, και δεδομένου του απόλυτου χαρακτήρα των δικαιωμάτων του άρθρου 3, να διεξαγάγουν οι αρχές αυτεπαγγέλτως αξιολόγηση του κινδύνου.

⁹ Δανείζομαι αυτή τη συνοπτική αναφορά στο πού βρίσκεται το νομικό επίκεντρο της υπόθεσης από τη μειοψηφούσα άποψη του Δικαστή Zupančič, τελευταία παράγραφος, Ενότητα II.

καμία εξήγηση ότι «δεν φαίνεται να υπάρχει κίνδυνος δίωξης των προσφευγόντων ούτε λόγω των δραστηριοτήτων του ISIS». Ωστόσο, οι Δικαστές της μειοψηφίας έχουν απόλυτα δίκιο στον ισχυρισμό τους ότι κατά την ex nunc αξιολόγηση, το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης όφειλε να αντιμετωπίσει συγκεκριμένα και με σαφήνεια αυτά τα θέματα. Αραγε δεν μπορούσε να παραπέμψει, μεταξύ άλλων, στις κατευθυντήριες γραμμές της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, έστω και αν χρονολογούνται στο 2012, που καθιστούν σαφές ότι πολίτες που είχαν συνεργασία ή άλλη σχέση με την πρώην πολυεθνική δύναμη ή τις αμερικανικές δυνάμεις (MNF-I/USF-I) ή διεθνείς εταιρίες, καθώς και οι οικογένειές τους, εξακολουθούν να διατρέχουν κίνδυνο στοχοποίησης από μη κρατικούς παράγοντες λόγω των (τεκμαιρόμενων) πολιτικών τους πεποιθήσεων και να αναφέρει ποιοι είναι αυτοί οι μη κρατικοί παράγοντες;¹⁰ Το ίδιο το Δικαστήριο παλαιότερα αναγνώρισε ότι πρόσωπα που συνεργάστηκαν άμεσα με τις διεθνείς δυνάμεις ή εταιρίες που συνδέονταν με αυτές τις δυνάμεις πρέπει να θεωρείται κατά κανόνα ότι διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο στο Ιράκ από ό,τι ο μέσος πληθυσμός.¹¹

9. Επίσης, στο πλαίσιο της αξιολόγησης αυτής, το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης θα μπορούσε να αναγνωρίσει ότι η παραβίαση που διαπίστωσε εις βάρος του καθ' ου Κράτους οφείλεται εν μέρει στην κατάσταση κατά περιόδους έντονης αστάθειας στο Κράτος υποδοχής και αποτελεί προϊόν αξιολόγησης που διεξήγαγε το Δικαστήριο τον Ιούνιο του 2016, τέσσερα και πλέον έτη μετά την επίμαχη απόφαση του Δικαστηρίου

¹⁰ Βλ. Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες, *Κατευθυντήριες Γραμμές Επιλεξιμότητας Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες για τις ανάγκες προστασίας των αιτούντων άσυλο από το Ιράκ*, 31 Μαΐου 2012, διαθέσιμο στο HCR/EG/IRQ/12/03, <http://www.refworld.org/docid/4fc77d522.html>. Για τη σχέση αυτών των κατευθυντήριων γραμμών με την υπόθεση βλ. *Α.Μ. κατά Ολλανδίας*, No. 29094/09, παρ. 84, απόφαση της 5ης Ιουλίου 2016, η οποία δεν έχει ακόμα καταστεί οριστική, όπου το γεγονός ότι η ομάδα του προσφεύγοντος δεν πληρούσε τα χαρακτηριστικά δυνητικού κινδύνου της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες συνηγόρησε υπέρ του συμπεράσματος ότι δεν υφίσταται κίνδυνος. Βλ. επίσης, αναφορικά με τη γενική κατάσταση στο Ιράκ, Υπουργείο Εσωτερικών του Ηνωμένου Βασιλείου, *Πληροφορίες και Οδηγίες κατά Χώρα. Ιράκ: η κατάσταση ως προς την ασφάλεια στη Βαγδάτη, τον νότο και την Κουρδική Περιφέρεια του Ιράκ*, Απρίλιος 2016, καθώς και τη γενική προσέγγιση της κυβέρνησης των ΗΠΑ στο θέμα των συνεργατών στο Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ, *Προτεινόμενες εισδοχές προσφύγων για το δημοσιονομικό έτος 2016*, 1 Οκτωβρίου 2015.

¹¹ Βλ. *Τ.Α. κατά Σουηδίας*, No. 48866/10, απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, παρ. 42, αν και πρέπει να σημειωθεί ότι δεν διαπιστώθηκε παραβίαση στην υπόθεση αυτή, εν μέρει διότι είχε παρέλθει χρόνος αφ' ότου ο προσφεύγων δέχθηκε απειλές λόγω της συνεργασίας του με τις αμερικανικές δυνάμεις.

Μετανάστευσης. Η παραβίαση που αποδίδεται στο καθ' ου Κράτος θα πρέπει να γίνει κατανοητή υπό το φως αυτής της σημαντικής χρονικής απόστασης.¹²

10. Όπως δείχνουν οι μειοψηφούσες απόψεις, αναμφίβολα θα υπάρχουν διαφορετικές απόψεις σχετικά με την εφαρμογή των γενικών αρχών της νομολογίας στις περιστάσεις ενός αιτούντος άσυλο στο πλαίσιο της ex nunc αξιολόγησης από το Δικαστήριο. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τέτοιες αξιολογήσεις έχουν αποχρώσεις τέταρτου βαθμού δικαιοδοσίας¹³ και ότι ακριβώς γι' αυτό το λόγο το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης έπρεπε να είναι προσεκτικότερο στις δύο κρίσιμες παραγράφους που σχολιάζονται παραπάνω.

ΚΟΙΝΗ ΜΕΙΟΨΗΦΟΥΣΑ ΑΠΟΨΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΣΤΩΝ JÄDERBLOM, GRITCO,
DEDOV, KJØLBRO, KUCSKO-STADLMAYER ΚΑΙ POLÁČKOVÁ

1. Δυστυχώς, δεν μπορούμε να προσυπογράψουμε την άποψη της πλειοψηφίας στην παρούσα υπόθεση ότι θα υπάρξει δυνητική παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης εάν οι προσφεύγοντες απελαθούν στο Ιράκ.
2. Οι διάδικοι συμφωνούν ότι οι προσφεύγοντες και μερικά άλλα μέλη της οικογένειάς τους υπέστησαν δίωξη από την al-Qaeda μέχρι το 2008 λόγω των υπηρεσιών που είχε παράσχει ο πρώτος προσφεύγων στις αμερικανικές δυνάμεις. Το κρίσιμο ερώτημα στην παρούσα υπόθεση είναι πώς πρέπει να αντιμετωπιστεί ο ισχυρισμός των προσφευγόντων για περιστατικά που έλαβαν χώρα αφού ο πρώτος προσφεύγων σταμάτησε να παρέχει τις υπηρεσίες αυτές, έχοντας υπόψη ότι αν και η ιστορική θέση έχει ενδιαφέρον στο βαθμό που μπορεί να φωτίσει τη σημερινή κατάσταση και την πιθανή εξέλιξή της, καθοριστικός παράγοντας για την αξιολόγηση των ισχυρισμών των προσφευγόντων είναι οι σημερινές συνθήκες (βλ., μεταξύ άλλων, *Chahal κατά Ηνωμένου Βασιλείου*, 15 Νοεμβρίου 1996, παρ. 86, *Reports of Judgments and Decisions* 1996-V, *Venkadajalasarma κατά Ολλανδίας*, No. 58510/00, παρ. 67, 17

¹² Βλ. παρ. 145 και 151 της απόφασης του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης της 6ης Ιουλίου 2010 στην υπόθεση *Neulinger και Shuruk κατά Ελβετίας*, No. 41615/07.

¹³ Η δήλωση στην παρ. 117 της προαναφερθείσας απόφασης στην υπόθεση *F.G. κατά Σουηδίας* ότι «σε υποθέσεις που αφορούν την απέλαση αιτούντων άσυλο, το Δικαστήριο δεν εξετάζει το ίδιο τις αιτήσεις ασύλου ούτε εξακριβώνει πώς τιμούν τα Κράτη τις υποχρεώσεις τους βάσει της Σύμβασης της Γενεύης σχετικά με το καθεστώς των προσφύγων» θεωρητικά είναι απολύτως σωστή. Όμως, λόγω της φύσεως της ex nunc αξιολόγησης, σε ορισμένες περιπτώσεις στην πράξη είναι λιγότερο ακριβής.

Φεβρουαρίου 2004, *Hirsi Jamaa κ.λπ. κατά Ιταλίας* [GC], No. 27765/09, παρ. 121, ECHR 2012, και *A.G.R. κατά Ολλανδίας*, No. 13442/08, παρ. 55, 12 Ιανουαρίου 2016).

2. Η πλειοψηφία δεν βλέπει κανένα λόγο να αμφισβητήσει την αφήγηση των προσφευγόντων. Έχει πειστεί ότι η αφήγηση των προσφευγόντων για τα συμβάντα που έλαβαν χώρα από το 2004 έως το 2010 γενικά χαρακτηρίζεται από συνοχή και αξιοπιστία, είναι συμβατή με τις σχετικές πληροφορίες για τη χώρα καταγωγής των προσφευγόντων και παρέχει ισχυρή ένδειξη ότι οι προσφεύγοντες εξακολουθούν να διατρέχουν κίνδυνο από μη κρατικούς παράγοντες στο Ιράκ (βλ. παρ. 114 της απόφασης). Αφού καταλήγει στο συμπέρασμα ότι υπάρχει ισχυρή ένδειξη συνέχισης του κινδύνου, η πλειοψηφία κρίνει ότι εναπόκειται στην Κυβέρνηση να διαλύσει τις όποιες αμφιβολίες σχετικά με αυτό. Στο σημείο αυτό η πλειοψηφία παραπέμπει στις αξιολογήσεις που έγιναν από την Υπηρεσία Μετανάστευσης και το Δικαστήριο Μετανάστευσης και κρίνει το σκεπτικό τους ελλιπές. Όμως, η πλειοψηφία δεν λαμβάνει υπόψη τους σχετικούς ισχυρισμούς της Κυβέρνησης, αλλά συμπεραίνει ότι οι εθνικές αποφάσεις ενώ δεν φαίνεται να αποκλείουν εντελώς τη συνέχιση του κινδύνου από την al-Qaeda, φαίνεται να υποστηρίζουν την άποψη ότι η ικανότητα των ιρακινών αρχών να προστατέψουν τους προσφεύγοντες έχει αυξηθεί (βλ. παρ. 115).

4. Το ερώτημα είναι αν το καθ' ου Κράτος θα εκπλήρωνε τις υποχρεώσεις του βάσει του ουσιαστικού σκέλους του άρθρου 3 σε περίπτωση που εκτελούσε την απόφαση των αρχών να απελάσει τους προσφεύγοντες στο Ιράκ. Παρ' όλο που η αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών από τις εθνικές αρχές, συμπεριλαμβανομένης της αξιοπιστίας της αφήγησης των προσφευγόντων, είναι πολύ σημαντική για την αξιολόγηση της προσφυγής από το Δικαστήριο, το πρωταρχικό θέμα στην παρούσα υπόθεση δεν είναι οι αποφάσεις που έλαβαν τότε οι σουηδικές αρχές μετανάστευσης, αλλά το αν στη σημερινή κατάσταση θα αντιμετωπίσουν οι προσφεύγοντες πραγματικό κίνδυνο δίωξης εφόσον επιστρέψουν στο Ιράκ (βλ. παρ. 113 της απόφασης). Αυτό αναπόφευκτα σημαίνει ότι το Δικαστήριο αναλαμβάνει την ευθύνη να προσδιορίσει όλα τα πραγματικά περιστατικά στα οποία βασίζει την αξιολόγηση του κινδύνου βάσει του άρθρου 3. Όμως, σεβόμενο την αρχή της επικουρικότητας, «το Δικαστήριο δεν μπορεί να υποκαταστήσει την αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών από τα εθνικά δικαστήρια με τη δική του αξιολόγηση και,

κατά γενικό κανόνα, εναπόκειται σε αυτά τα δικαστήρια να αξιολογούν τα στοιχεία που υποβάλλονται ενώπιόν τους» (βλ. παρ. 84) και, ως εκ τούτου, πρέπει να λάβει υπόψη οποιαδήποτε αξιολόγηση των σχετικών πραγματικών περιστατικών και αποδεικτικών στοιχείων που ήδη έγινε σε εθνικό πλαίσιο. Καθώς είναι η Κυβέρνηση που υπερασπίζεται το Κράτος στην υπόθεση ενώπιον του Δικαστηρίου, και καθώς η υπόθεση αφορά πιθανή παραβίαση του άρθρου 3, το Δικαστήριο οφείλει να λάβει υπόψη τους ισχυρισμούς της σχετικά με τα πραγματικά περιστατικά και την αξιοπιστία των προσφευγόντων όταν προβεί στην *ex nunc* αξιολόγηση των μελλοντικών κινδύνων για τους προσφεύγοντες. Όλα αυτά πρέπει να γίνουν ενώ το Δικαστήριο δεν είχε την ευκαιρία να ακούσει τους προσφεύγοντες αυτοπροσώπως και, στην παρούσα υπόθεση, ενώ δεν έχει παρουσιαστεί στους δικαστές κανένα από τα έγγραφα αποδεικτικά στοιχεία που προσκομίστηκαν στο πλαίσιο της εθνικής διαδικασίας. Επιπλέον, ακόμη και αν γίνει δεκτή η παλαιότερη κακομεταχείριση ως «ισχυρή ένδειξη» κινδύνου (βλ. παρ. 99-102), εάν αυτή η κακομεταχείριση σταμάτησε ενώ οι προσφεύγοντες βρίσκονταν ακόμα στην πατρίδα τους, κατά τη γνώμη μας αυτή η ένδειξη κινδύνου εξασθενεί. Ωστόσο, συμφωνούμε με την πλειοψηφία ότι η αποδοχή της παλαιότερης κακομεταχείρισης ως ένδειξης κινδύνου προϋποθέτει ότι «η αφήγηση των γεγονότων από τους προσφεύγοντες γενικά χαρακτηρίζεται από συνοχή και αξιοπιστία» (βλ. παρ. 103).

5. Δεν είναι σαφές από το σκεπτικό της πλειοψηφίας στην παρ. 114 ή άλλο σημείο της απόφασης πού βασίζει η πλειοψηφία το συμπέρασμά της ότι η αφήγηση των γεγονότων από τους προσφεύγοντες γενικά χαρακτηρίζεται από αξιοπιστία, ή γιατί απορρίπτει τους περί του αντιθέτου ισχυρισμούς της Κυβέρνησης. Κατά τη γνώμη μας, η αξιολόγηση της αξιοπιστίας των προσφευγόντων στην παρούσα υπόθεση πρέπει να περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία: (α) αξιολόγηση του ισχυρισμού της Κυβέρνησης ότι ο πρώτος προσφεύγων δεν ανέφερε στις συνεντεύξεις του με την Υπηρεσία Μετανάστευσης το 2011 τον ισχυρισμό του ότι η al-Qaeda τον αναζητούσε μόλις λίγες εβδομάδες νωρίτερα, (β) εξέταση της έκθεσης που υποτίθεται ότι συνέταξαν οι ιρακινές αρχές (στην οποία οι προσφεύγοντες υποστηρίζουν ότι δεν είχαν πρόσβαση) σχετικά με τον υποτιθέμενο εμπρησμό της οικίας των προσφευγόντων το Νοέμβριο του 2011, (γ) αξιολόγηση του ισχυρισμού ότι οι προσφεύγοντες διατρέχουν κίνδυνο δίωξης λόγω των

πολιτικών δραστηριοτήτων του πρώτου προσφεύγοντος, σε αντιπαράβολή με τον ισχυρισμό της Κυβέρνησης ότι ο παράγοντας αυτός δεν αναφέρθηκε στη διαδικασία ενώπιον της Υπηρεσίας Μετανάστευσης, αλλά μόνο στην τελευταία προσφυγή στο Δικαστήριο Μετανάστευσης, και (δ) αξιολόγηση του ισχυρισμού των προσφευγόντων ότι η al-Qaeda είχε αναζητήσει τον πρώτο προσφεύγοντα το 2011, μόνη απόδειξη του οποίου είναι η κατάθεση ενός πρώην γείτονα στη Βαγδάτη, η αποδεικτική αξία της οποίας είναι χαμηλή σύμφωνα με το καθ' ου Κράτος.

6. Όσον αφορά τα ανωτέρω, καταλήγουμε στα εξής συμπεράσματα. Σε συνδυασμό με το γεγονός ότι το προαναφερθέν συμβάν δεν αναφέρθηκε στις συνεντεύξεις με την Υπηρεσία Μετανάστευσης, η κατάθεση του γείτονα δίνει την εντύπωση ότι κατασκευάστηκε εκ των υστέρων, και συνεπώς το συμβάν αυτό πρέπει να θεωρηθεί ατεκμηρίωτο. Η έκθεση σχετικά με τον εμπρησμό της οικίας των προσφευγόντων κρίθηκε ως χαμηλής αποδεικτικής αξίας από την Υπηρεσία Μετανάστευσης, και ακόμη και αν αυτό το συμβάν γίνει δεκτό ως πραγματικό, δεν υπάρχει ένδειξη ότι ο δράστης ανήκει σε κάποια συγκεκριμένη κατηγορία. Οι ισχυρισμοί του πρώτου προσφεύγοντος σχετικά με τις πολιτικές του δραστηριότητες υποστηρίζονται από οπτικοακουστικό υλικό μιας πολιτικής συζήτησης το οποίο προφανώς δεν φέρει σωστή ημερομηνία. Επιπλέον, αυτό το υποτιθέμενο συμβάν μπορούσε να είχε αναφερθεί από την αρχή στη διαδικασία ασύλου και η παράλειψή του δεν έχει εξηγηθεί επαρκώς. Με αυτά τα δεδομένα, δεν συμφωνούμε με την κρίση της πλειοψηφίας ότι η αφήγηση των γεγονότων από τους προσφεύγοντες «γενικά χαρακτηρίζεται από αξιοπιστία».

7. Συνοψίζοντας, κρίνουμε ότι οι ισχυρισμοί των προσφευγόντων ενώπιον των εθνικών αρχών μετά από τον πρώτο κύκλο της διαδικασίας ενώπιον της Υπηρεσίας Μετανάστευσης όχι μόνο ήταν ατεκμηρίωτοι, αλλά και υπονόμευαν την αίτησή τους για άσυλο, ιδίως σε σχέση με τα γεγονότα που υποτίθεται ότι έλαβαν χώρα μετά το 2008. Ως εκ τούτου, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι προσφεύγοντες δεν απέδειξαν ότι υπέστησαν δίωξη από τρίτους μετά το 2008 και δεν συμφωνούμε ότι το βάρος της απόδειξης μετατέθηκε στην Κυβέρνηση, η οποία όφειλε να διαλύσει τις όποιες αμφιβολίες σχετικά με τον κίνδυνο τέτοιας δίωξης στο μέλλον.

8. Αφού οι διάδικοι συμφωνούν ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν δίωξη μέχρι το 2008, το δεχόμαστε ως γεγονός, αλλά συμπεραίνουμε ότι η δίωξη σταμάτησε τότε και

ότι αυτό συνέπεσε με τη διακοπή της επιχειρηματικής συνεργασίας του πρώτου προσφεύγοντος με τις αμερικανικές δυνάμεις. Υπό τις περιστάσεις αυτές, η παλαιότερη κακομεταχείριση των προσφευγόντων δεν μπορεί να χρησιμεύσει ως κύρια βάση αξιολόγησης μελλοντικού κινδύνου δίωξης, αλλά αποτελεί έναν παράγοντα μεταξύ άλλων που πρέπει να ληφθεί υπόψη.

9. Το ερώτημα είναι αν, παρά το γεγονός ότι η δίωξη των προσφευγόντων σταμάτησε το 2008, υπάρχει σήμερα πραγματικός κίνδυνος δίωξής τους από οποιαδήποτε ομάδα λόγω των προηγούμενων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του πρώτου προσφεύγοντος. Συμφωνούμε με την πλειοψηφία ότι η γενική κατάσταση στο Ιράκ δεν οδηγεί στο συμπέρασμα ότι από μόνη της η κατάσταση αυτή εγκυμονεί κίνδυνο μεταχείρισης αντίθετης με το άρθρο 3. Συνεπώς, η αξιολόγηση αυτού του κινδύνου πρέπει να βασιστεί στα ακόλουθα στοιχεία σχετικά με την ατομική κατάσταση των προσφευγόντων λόγω των υπηρεσιών που είχε παράσχει παλαιότερα ο πρώτος προσφεύγων στις αμερικανικές δυνάμεις:

(i) οι προσφεύγοντες υπέστησαν δίωξη από την al-Qaeda έως ότου ο πρώτος προσφεύγων σταμάτησε την επιχειρηματική του συνεργασία με τους Αμερικανούς τον Οκτώβριο του 2008 και

(ii) οι προσφεύγοντες στη συνέχεια παρέμειναν στη Βαγδάτη για περίοδο από δύο έως τρία χρόνια χωρίς να υποστούν δίωξη.

10. Οι προσφεύγοντες ισχυρίζονται ότι πριν αναχωρήσουν από το Ιράκ κρύβονταν στη Βαγδάτη αλλάζοντας συνεχώς κατοικία. Η Κυβέρνηση δεν το αμφισβήτησε. Ακόμα και αν οι προσφεύγοντες κρύβονταν και με αυτό τον τρόπο απέφευγαν τις απειλές της al-Qaeda, δεν ισχυρίστηκαν ότι τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς τους – δύο κόρες που ζουν στη Βαγδάτη χωρίς να κρύβονται – δέχθηκαν ποτέ απειλές λόγω των δραστηριοτήτων του πρώτου προσφεύγοντος. Με αυτά τα δεδομένα, δεν μπορούμε να συμπεράνουμε ότι ο μόνος λόγος για τον οποίο σταμάτησε η δίωξή τους είναι ότι κρύβονταν αλλάζοντας συνεχώς κατοικία στη Βαγδάτη.

11. Ο πρώτος προσφεύγων υποστήριξε ότι είχε παράσχει οικοδομικές και μεταφορικές υπηρεσίες στους Αμερικανούς, με έδρα μία από τις βάσεις τους στη Βαγδάτη. Δεν περιέγραψε λεπτομερώς σε τι συνίσταντο αυτές οι υπηρεσίες. Αν και είναι σαφές ότι ορισμένες κατηγορίες συνεργατών των πρώην αμερικανικών/

πολυεθνικών δυνάμεων – προφανώς όσοι επέδειξαν πολιτική ή ιδεολογική ταύτιση με αυτές τις δυνάμεις – εξακολουθούν να αποτελούν στόχο διαφόρων ομάδων (βλ. παρ. 41 της απόφασης), οι εκθέσεις δεν φαίνονται τόσο απόλυτες όσον αφορά τους ανεξάρτητους παρόχους πρακτικών υπηρεσιών που δεν έχουν ιδεολογική απόχρωση. Καθώς οι εκθέσεις περιγράφουν μια συνεχή απειλή από την al-Qaeda κατά ορισμένων συνεργατών, μπορεί να υποτεθεί ότι εφόσον οι απειλές έληξαν αφότου ο πρώτος προσφεύγων σταμάτησε να παρέχει τις υπηρεσίες του, ο ίδιος και η οικογένειά του δεν απειλούνται πια από την οργάνωση αυτή. Όσον αφορά άλλες ομάδες όπως το ISIS, στην απόφαση αναφέρονται ορισμένες πληροφορίες σχετικά με τις δραστηριότητές τους στο Ιράκ. Όμως, καμία από τις εκθέσεις αυτές δεν περιγράφει κίνδυνο από το ISIS που διαφέρει από αυτόν της al-Qaeda όσον αφορά τη δίωξη προσώπων στη Βαγδάτη. Συνεπώς, δεν φαίνεται να υπάρχει κίνδυνος δίωξης των προσφευγόντων ούτε λόγω των δραστηριοτήτων του ISIS.

12. Συνοψίζοντας, δεν υπάρχει διαφωνία μεταξύ των διαδίκων ως προς το ότι οι προσφεύγοντες υπέστησαν δίωξη από την al-Qaeda έως ότου ο πρώτος προσφεύγων σταμάτησε να παρέχει υπηρεσίες στις αμερικανικές δυνάμεις το 2008. Οι προσφεύγοντες παρέμειναν στη Βαγδάτη για σημαντικό χρονικό διάστημα αφ' ότου σταμάτησε η δίωξή τους το 2008. Ως εκ τούτου, η παλαιότερη κακομεταχείρισή τους δεν μπορεί αφ' εαυτής να χρησιμεύσει ως ένδειξη μελλοντικού κινδύνου να υποστούν την ίδια μορφή δίωξης όπως πριν. Συνεπώς, αποτελεί υποχρέωση των προσφευγόντων να αποδείξουν ότι εάν επιστρέψουν στο Ιράκ υπό τις παρούσες συνθήκες, θα υπάρξει πραγματικός κίνδυνος κακομεταχείρισης από την al-Qaeda ή οποιαδήποτε άλλη ομάδα. Αυτό δεν μπόρεσαν να το αποδείξουν. Για τους λόγους αυτούς, θεωρούμε ότι αν εκτελείτο η απόφαση απέλασης των προσφευγόντων στο Ιράκ, δεν θα υπήρχε παραβίαση του άρθρου 3.

ΜΕΙΟΨΗΦΟΥΣΑ ΑΠΟΨΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗ RANZONI

1. Με όλο το σεβασμό, διαφωνώ με την πλειοψηφία ότι η απέλαση των προσφευγόντων στο Ιράκ θα οδηγούσε σε παραβίαση του άρθρου 3 της Σύμβασης. Δεν μπορώ να συμφωνήσω ούτε με τις γενικές αρχές που διατυπώνονται στην παρ. 102 της

απόφασης του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης ούτε με τη συνακόλουθη εφαρμογή τους στην κρινόμενη υπόθεση.

Γενικές αρχές

2. Στις παρ. 77-105 της απόφασης, το Τμήμα Ευρείας Σύνθεσης παρουσιάζει τις γενικές αρχές που πρέπει να εφαρμόζονται σε αυτό τον τομέα. Γίνεται σωστή – αν και όχι πάντα πλήρης – επισκόπηση της τρέχουσας νομολογίας. Επί παραδείγματι, στην παρ. 99, υπό τον τίτλο «Παλαιότερη κακομεταχείριση ως ένδειξη κινδύνου», η απόφαση παραλείπει να παραπέμψει στην απόφαση επί της υπόθεσης *I. κατά Σουηδίας* (No. 61204/09, 5 Σεπτεμβρίου 2013), όπου το Δικαστήριο έκρινε στην παρ. 62, παραπέμποντας και σε διάφορες άλλες αποφάσεις:

«Όταν ένας αιτών άσυλο όπως ο πρώτος προσφεύγων επικαλείται ότι είχε υποστεί παλαιότερα κακομεταχείριση, είτε χωρίς να αμφισβητείται αυτό είτε με βάση αποδεικτικά στοιχεία, μπορεί παρ' όλα αυτά να αναμένεται να αποδείξει ότι υπάρχουν σημαντικοί και συγκεκριμένοι λόγοι να πιστεύεται ότι μετά την επιστροφή του στην πατρίδα του θα εκτεθεί εκ νέου σε κίνδυνο τέτοιας μεταχείρισης, π.χ. λόγω των πολιτικών δραστηριοτήτων του αιτούντος άσυλο, του γεγονότος ότι είναι μέλος ομάδας για την οποία αξιόπιστες πηγές βεβαιώνουν ότι υπάρχει συνεχής τακτική κακομεταχείριση από τις αρχές, εκκρεμούς εντάλματος σύλληψης ή άλλων συγκεκριμένων δυσκολιών με τις εν λόγω αρχές.»

Για μένα, αυτές οι αρχές έχουν σημασία στο πλαίσιο της εξέτασης της παρούσας υπόθεσης και της αξιολόγησης του σκεπτικού της πλειοψηφίας.

3. Η απόφαση του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης, αφού παραπέμπει στις διατάξεις και τις αρχές της Οδηγίας της ΕΕ για την Αναγνώριση (βλ. παρ. 100) και στα έγγραφα της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (βλ. παρ. 101), προβαίνει στην εξής δήλωση στην παρ. 102 χωρίς καμία άλλη εξήγηση:

«Το Δικαστήριο θεωρεί ότι το γεγονός της παλαιότερης κακομεταχείρισης συνιστά ισχυρή ένδειξη μελλοντικού πραγματικού κινδύνου μεταχείρισης αντίθετης με το άρθρο 3, στις περιπτώσεις όπου ο προσφεύγων έχει προβάλει ισχυρισμούς που γενικά παρουσιάζουν συνοχή και αξιοπιστία και που δεν έρχονται σε αντίθεση με πληροφορίες από αξιόπιστες και αντικειμενικές πηγές σχετικά με τη γενική κατάσταση

στη συγκεκριμένη χώρα. Στις περιπτώσεις αυτές, αποτελεί υποχρέωση της Κυβέρνησης να διαλύσει τις όποιες αμφιβολίες σχετικά με τον κίνδυνο αυτό.»

4. Εκ πρώτης όψεως, δεν φαίνεται σαφές αν αυτή η διατύπωση απλώς αντανακλά τις αρχές της υπάρχουσας νομολογίας ή σκοπός της είναι να εισαγάγει νέες αρχές. Η ενδελεχής αξιολόγηση των διαφόρων κριτηρίων και η εφαρμογή τους σε επόμενο σημείο της απόφασης καθιστούν σαφές ότι η πλειοψηφία εισήγαγε νέες αρχές στην κρίσιμη παρ. 102 χωρίς επαρκή αιτιολογία.

5. Η κύρια ανησυχία μου είναι αυτές οι νέες γενικές αρχές. Πρώτον, η απόφαση δεν εξηγεί την ανάπτυξή τους. Δεύτερον, κατά τη γνώμη μου αποτελούν ένα μη ισορροπημένο και αποσπασματικό μίγμα υπάρχουσας νομολογίας και άλλων διεθνών πηγών. Δεν είναι επαρκώς σαφείς ούτε πειστικές, και ως εκ τούτου δεν είναι κατάλληλες να παράσχουν χρήσιμη καθοδήγηση ούτε στις εθνικές αρχές στο δύσκολο έργο της αξιολόγησης των υποθέσεων ασύλου ούτε στο ίδιο το Δικαστήριο όταν καλείται, σύμφωνα με το άρθρο 3, να κάνει τη δική του αξιολόγηση. Τρίτον, υπό τον τίτλο «Παλαιότερη κακομεταχείριση ως ένδειξη κινδύνου», οι αρχές αυτές αναμιγνύουν διαφορετικά στοιχεία όπως το βάρος της απόδειξης, η αξιοπιστία και οι συνέπειες της παλαιότερης κακομεταχείρισης με έναν αντιφατικό και, τουλάχιστον για μένα, μη ικανοποιητικό τρόπο. Τέταρτο, λαμβανομένης υπόψη της υπάρχουσας νομολογίας, η καθιέρωση νέων αρχών δεν είναι αναγκαία.

6. Θα επικεντρωθώ τώρα στους τέσσερεις όρους που χρησιμοποιούνται στην παρ. 102 της απόφασης και οι οποίοι, κατά τη γνώμη μου, είναι οι πιο προβληματικοί: *παλαιότερη κακομεταχείριση, ισχυρή ένδειξη, γενικά και τις όποιες αμφιβολίες.*

7. Παλαιότερη κακομεταχείριση: Η απόφαση δεν εξηγεί τι είδος παλαιότερης «κακομεταχείρισης» χρειάζεται για να υφίσταται ένδειξη κινδύνου μελλοντικής κακομεταχείρισης. Σημαίνει αυτό ότι αρκεί οποιαδήποτε κακομεταχείριση, ακόμα και αν δεν φθάνει στο επίπεδο του άρθρου 3; Κατά τη γνώμη μου, μόνο παλαιότερη κακομεταχείριση αντίθετη με το άρθρο 3 θα μπορούσε κατ' αρχήν να δικαιολογεί συμπέρασμα ότι υπάρχει κίνδυνος μελλοντικής κακομεταχείρισης παρόμοιας βαρύτητας. Σε κάθε περίπτωση, η παλαιότερη κακομεταχείριση δεν μπορεί να θεωρηθεί ως το μόνο στοιχείο στην αξιολόγηση κινδύνου.

Επιπλέον, η παρ. 102 σιωπά σχετικά με τις συνέπειες της χρονικής απόστασης ανάμεσα στην παλαιότερη κακομεταχείριση και την αξιολόγηση τυχόν μελλοντικού κινδύνου. Αυτό εγείρει το εξής ερώτημα: κακομεταχείριση η οποία έλαβε χώρα πέντε ή δέκα χρόνια πριν από την αίτηση ασύλου αρκεί ως ισχυρή ένδειξη μελλοντικής κακομεταχείρισης;

8. Ισχυρή ένδειξη: Εξ υπαρχής δεν είναι καθόλου σαφές και πουθενά στην απόφαση δεν εξηγείται από πού προέρχεται ο όρος *ισχυρή*. Τον όρο *ένδειξη* φαίνεται να εμπνέεται η απόφαση από το άρθρο 4 παρ. 4 της Οδηγίας της ΕΕ για την Αναγνώριση (βλ. παρ. 100 της απόφασης), το οποίο προβλέπει τα εξής:

«Το γεγονός ότι ο αιτών έχει ήδη υποστεί δίωξη ή σοβαρή βλάβη ή άμεσες απειλές τέτοιας δίωξης ή βλάβης αποτελεί σοβαρή ένδειξη ότι είναι βάσιμος ο φόβος του αιτούντος ότι θα υποστεί δίωξη ή ότι διατρέχει πραγματικό κίνδυνο σοβαρής βλάβης, εκτός εάν υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για να πιστεύει κανείς ότι η εν λόγω δίωξη ή σοβαρή βλάβη δεν θα επαναληφθεί.»

Όμως, η Οδηγία αυτή δεν κάνει λόγο για *ισχυρή* ένδειξη, αλλά μόνο για *σοβαρή* ένδειξη. Γιατί η απόφαση του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης χρησιμοποιεί τον όρο *ισχυρή* χωρίς καμία εξήγηση; Παρεμπιπτόντως, η διαφορετική φρασεολογία επίσης αλλοιώνει ή τουλάχιστον συγχέει το πρότυπο της ΕΕ, κατά το οποίο η *σοβαρή* ένδειξη συνεχούς πραγματικού κινδύνου βασίζεται σε παλαιότερη δίωξη και σοβαρή βλάβη.

Η χρήση του όρου *ισχυρή* μπορεί να αντλείται από την απόφαση στην υπόθεση *R.J. κατά Γαλλίας* (No. 10466/11, 19 Σεπτεμβρίου 2013), στην οποία η απόφαση του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης παραπέμπει στην παρ. 99 ως εξής: «[Τ]ο Δικαστήριο έκρινε ότι η Κυβέρνηση δεν είχε αντικρούσει αποτελεσματικά το ισχυρό τεκμήριο μεταχείρισης αντίθετης με το άρθρο 3 που προέκυπτε από ιατρική γνωμάτευση». Όμως, στην υπόθεση *R.J. κατά Γαλλίας* το Δικαστήριο αναγνώρισε το *ισχυρό τεκμήριο* μόνο βάσει της αληθοφάνειας της παλαιότερης κακομεταχείρισης και των τραυμάτων που υπέστη ο προσφεύγων, όπως καταγράφονται σε ιατρική γνωμάτευση. Παρόμοια προσέγγιση ακολούθησε το Δικαστήριο στην υπόθεση *R.C. κατά Σουηδίας* (No. 41827/07, 9 Μαρτίου 2010). Και εκεί χρησιμοποιείται ο όρος *ισχυρός*, αλλά και πάλι μόνο για να χαρακτηρίσει την παραδοχή ότι τα τραύματα που καταγράφονται στην ιατρική γνωμάτευση είχαν προκληθεί από (παλαιότερη) κακομεταχείριση (προφανώς

από τις εθνικές αρχές). Ούτε στην υπόθεση *R.J. κατά Γαλλίας* ούτε στην υπόθεση *R.C. κατά Σουηδίας* κατέληξε το Δικαστήριο στο συμπέρασμα ότι η παλαιότερη κακομεταχείριση συνιστά *ισχυρό τεκμήριο* ή *ισχυρή ένδειξη* μελλοντικής κακομεταχείρισης μετά την επιστροφή του προσφεύγοντος στη χώρα καταγωγής του.

Συνεπώς, η νομολογία του Δικαστηρίου δεν παρέχει καμία βάση που να δικαιολογεί τη χρήση του όρου *ισχυρή ένδειξη* για τον καθορισμό της επίδρασης της παλαιότερης κακομεταχείρισης στον κίνδυνο μελλοντικής κακομεταχείρισης.

9. Γενικά παρουσιάζουν συνοχή και αξιοπιστία: Κατά τη γνώμη μου, η αφήγηση των συμβάντων (του παρελθόντος) από τον αιτούντα άσυλο πρέπει να παρουσιάζει συνοχή και αξιοπιστία και δεν αρκεί η αφήγηση αυτή μόνο να χαρακτηρίζεται *γενικά* από συνοχή και αξιοπιστία. Το Δικαστήριο έχει δηλώσει σε διάφορες αποφάσεις ότι αν αμφισβητείται η αληθοφάνεια των ισχυρισμών του προσφεύγοντος, οφείλει αυτός να παράσχει ικανοποιητική εξήγηση για τις προβαλλόμενες αντιφάσεις (βλ. την απόφαση επί της υπόθεσης *F.G. κατά Σουηδίας* ([GC], No. 43611/11, παρ. 113, ECHR 2016, με περαιτέρω παραπομπές). Αλλά επίσης αποτελεί σημαντικό παράγοντα για το ευεργέτημα της αμφιβολίας να χαρακτηρίζονται οι δηλώσεις του αιτούντος άσυλο από συνοχή, να μην περιέχουν αντιφάσεις και η ουσία αυτών των δηλώσεων να παραμένει αμετάβλητη κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ασύλου. Βεβαίως, εάν κάποιες μόνο λεπτομέρειες της αφήγησης εμφανίζονται κάπως απίθανες, αυτό δεν κλονίζει κατ' ανάγκη τη συνολική αξιοπιστία των ισχυρισμών του προσφεύγοντος. Αυτό ακριβώς σημειώνει η απόφαση του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης στην παρ. 93 (τελευταίο εδάφιο), αν και προσθέτει – χωρίς καμία εξήγηση – τον όρο *γενικά*. Ωστόσο, η παραπομπή στις αποφάσεις επί των υποθέσεων *Said κατά Ολλανδίας* (No. 2345/02, παρ. 53, ECHR 2005-VI) και, τηρουμένων των αναλογιών, *N. κατά Φινλανδίας* (No. 38885/02, παρ. 154-155, 26 Ιουλίου 2005) δεν υποστηρίζει αυτή την προσθήκη · ο όρος *γενικά* δεν χρησιμοποιείται σε καμία από τις δύο.

Προκύπτει συνεπώς το ερώτημα από πού προέρχεται ο όρος *γενικά* που χρησιμοποιείται στην παρ. 102 της απόφασης του Τμήματος Ευρείας Σύνθεσης. Ούτε η νομολογία του Δικαστηρίου ούτε η Οδηγία της ΕΕ για την Αναγνώριση ούτε τα έγγραφα της Ύπατης Αρμοστείας των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες αναφέρουν ότι η αφήγηση του αιτούντος άσυλο πρέπει απλά να χαρακτηρίζεται *γενικά*

από συνοχή ή και αξιοπιστία. Η φράση *γενική αξιοπιστία* του άρθρου 4 παρ. 5 στ. ε' της Οδηγίας δεν αποτελεί έγκυρη βάση γιατί δεν αναφέρεται στην αξιοπιστία της αφήγησης (στα γερμανικά: Glaubhaftigkeit), αλλά στην αξιοπιστία του προσώπου (στα γερμανικά: Glaubwürdigkeit). Πρόκειται για διαφορετικές έννοιες.

Επιπλέον, το άρθρο 4 παρ. 5 φαίνεται να αφορά τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες μια δήλωση του προσφεύγοντος δεν χρειάζεται επιβεβαίωση, μία εκ των οποίων είναι η εξής:

«(γ) οι δηλώσεις του αιτούντος θεωρούνται συνεπείς και ευλογοφανείς και δεν έρχονται σε αντίθεση με διαθέσιμα ειδικά και γενικά στοιχεία που αφορούν την περίπτωση του».

Ο λόγος που η πλειοψηφική απόφαση χρησιμοποιεί τη φράση «*γενικά* παρουσιάζουν συνοχή και αξιοπιστία» φαίνεται ότι είναι για να χαμηλώσει το απαιτούμενο επίπεδο αξιοπιστίας ώστε να μεταθέσει το βάρος της απόδειξης το ταχύτερο δυνατόν στο Κράτος. Αδυνατώ να συμφωνήσω με αυτή την προσέγγιση, οι συνέπειες της οποίας είναι ορατές στην παρ. 114 της απόφασης. Αν και οι ισχυρισμοί των προσφευγόντων σχετικά με την περίοδο μετά το 2008 εγείρουν σοβαρές αμφιβολίες και από πολλές απόψεις δεν είναι τεκμηριωμένοι ούτε χαρακτηρίζονται από συνοχή, αλλά αντίθετα είναι αντιφατικοί, παρ' όλα αυτά κρίνεται ότι *γενικά* παρουσιάζουν συνοχή και αξιοπιστία. Σύμφωνα με τις νέες αρχές που διατυπώνονται στην απόφαση και έχοντας υπόψη ότι οι ισχυρισμοί των προσφευγόντων *δεν έρχονται σε αντίθεση* «με πληροφορίες από αξιόπιστες και αντικειμενικές πηγές σχετικά με τη γενική κατάσταση στη συγκεκριμένη χώρα» (βλ. παρ. 102), αυτό αρκεί για την πλειοψηφία για να μεταθέσει το βάρος της απόδειξης στο Κράτος. Αδυνατώ να παρακολουθήσω αυτή τη συλλογιστική.

10. Η έννοια και η ερμηνεία του όρου *αξιόπιστες και αντικειμενικές πηγές* θα μπορούσε επίσης να οδηγήσει σε ορισμένες παρατηρήσεις, αλλά στην παρούσα συγκυρία θα αποφύγω να αναπτύξω αυτό το θέμα.

11. Ο τελευταίος όρος που θα ήθελα να σχολιάσω εμπεριέχεται στην απαίτηση να *διαλύσει το Κράτος τις όποιες αμφιβολίες*: Εάν το βάρος της απόδειξης, λόγω της χαλάρωσης της απαίτησης για αξιοπιστία, μετατεθεί τόσο γρήγορα, φαίνεται σχεδόν αδύνατο για τα Κράτη να διαλύσουν *τις όποιες* αμφιβολίες. Κατά τη γνώμη μου, η

πλειοψηφία καθιέρωσε εξαιρετικά προβληματικές αρχές και επιφόρτισε τα κράτη-μέλη με μεγάλο βάρος (της απόδειξης).

Θα μπορούσα κατ' αρχήν να προσυπογράψω αυτή την απαίτηση, αλλά μόνον υπό τις εξής προϋποθέσεις:

- (α) η αφήγηση του αιτούντος άσυλο σχετικά με περιστατικά παλαιότερης κακομεταχείρισης που φθάνουν στο επίπεδο του άρθρου 3 να χαρακτηρίζεται από συνοχή και αξιοπιστία,
- (β) η αφήγηση αυτή να μην έρχεται σε αντίθεση με πληροφορίες από αξιόπιστες και αντικειμενικές πηγές σχετικά με την κατάσταση στη συγκεκριμένη χώρα, παρέχοντας σοβαρή ένδειξη μελλοντικού πραγματικού κινδύνου τέτοιας κακομεταχείρισης, και
- (γ) ο αιτών άσυλο να έχει παρουσιάσει βάσιμους και συγκεκριμένους λόγους να πιστέψει κανείς ότι ο κίνδυνος περαιτέρω κακομεταχείρισης αυτού του είδους εξακολουθεί να υφίσταται (βλ. σε αυτό το πλαίσιο την προαναφερθείσα απόφαση στην υπόθεση *I. κατά Σουηδίας*, παρ. 62).

Υπό αυτές τις προϋποθέσεις, θα αποτελούσε υποχρέωση του Κράτους να διαλύσει τις όποιες αμφιβολίες σχετικά με τον κίνδυνο. Η προσέγγιση αυτή θα ήταν συμβατή με τη νομολογία μας (βλ. π.χ. την προαναφερθείσα απόφαση επί της υπόθεσης *F.G. κατά Σουηδίας*, παρ. 120, και *Saadi κατά Ιταλίας* ([GC], No. 37201/06, παρ. 129, ECHR 2008).

Όμως, αν επρόκειτο να εφαρμοστούν οι αρχές της παρ. 102, θα έπρεπε να προβλεφθεί λιγότερο αυστηρή απαίτηση από την απαίτηση για *διάλυση των όποιων αμφιβολιών*. Το Δικαστήριο θα μπορούσε π.χ. και πάλι να εμπνευστεί από την Οδηγία της ΕΕ για την Αναγνώριση, η οποία στο άρθρο 4 παρ. 4 προβλέπει ότι μια σοβαρή ένδειξη μπορεί να αντικρουστεί εάν «*υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για να πιστεύει κανείς ότι η εν λόγω δίωξη ή σοβαρή βλάβη δεν θα επαναληφθεί*». Μια παρόμοια προσέγγιση θα ήταν καταλληλότερη στην παρούσα υπόθεση.

12. Με αυτά τα δεδομένα, αδυνατώ να συμφωνήσω με τις αρχές που διατυπώνει η πλειοψηφία στην παρ. 102 της απόφασης.

Εφαρμογή των γενικών αρχών

13. Ακόμα και αν εφαρμοστούν όλες οι προαναφερθείσες αρχές, η δική μου αξιολόγηση, σε αντίθεση με την αξιολόγηση της πλειοψηφίας, δεν οδηγεί σε

διαπίστωση πιθανής παραβίασης του άρθρου 3 της Σύμβασης εάν οι προσφεύγοντες απελαύνονταν στο Ιράκ. Εν προκειμένω, συμφωνώ με την κοινή μειοψηφούσα άποψη των συναδέλφων μου Δικαστών Jäderblom, Grieco, Dedov, Kjølbrot, Kucsko-Stadlmayer και Poláček και δεν έχω να προσθέσω τίποτα.

Ακριβής μετάφραση από τα Αγγλικά του συνημμένου εγγράφου

Αθήνα, 13 Δεκεμβρίου 2016

Ο μεταφραστής του Υπουργείου Εξωτερικών

Βασίλειος Δ. Μπελεκούκας

Λέξεις: 30.336